



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

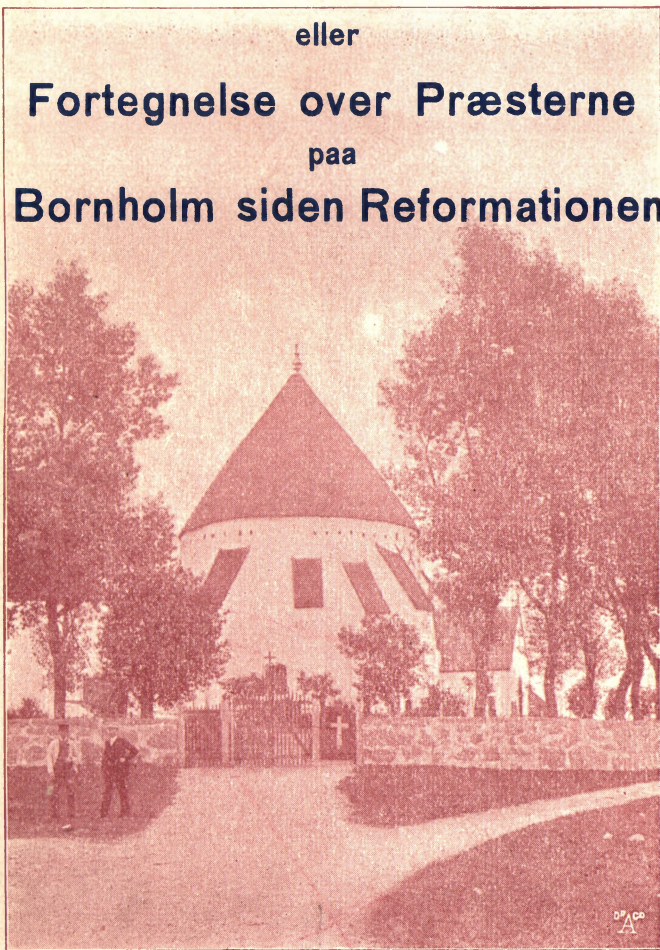
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

J. A. JØRGENSEN

SERIES PASTORUM

eller

Fortegnelse over Præsterne
paa
Bornholm siden Reformationen



R Ø N N E

FORLAGT AF FRITS SØRENSENS BOGHANDEL

1907.

J. A. JØRGENSEN

SERIES PASTORUM

eller

Fortegnelse over Præsterne paa
Bornholm siden Reformationen.

Med vedføjede Anmærkninger.



R Ø N N E

FORLAGT AF FRITS SØRENSENS BOGHANDEL

1907.

FORORD.

Som bekendt haves i Wibergs store Præstehistorie en Fortegnelse over Præsterne i alle Danmarks Præstekald, og saaledes ogsaa for Bornholm, men disse Fortegnelser ere spredte, fordi de ere ordnede sognevis, og derfor maa søges paa meget forskellige Steder i det store Værk. For at have dem samlede i Lister for hvert Sogn paa Bornholm, og for at tilvejebringe mere eller mindre interessante Oplysninger om den ældre Tids Præster, er denne lille Bog udarbejdet. De Kilder, som ere benyttede, ere for selve Listernes Vedkommende først og fremmest Wibergs Værk, af hvilket de ere udskrevne i Udtog, idet jeg som Regel kun har medtaget selve Præsterne, ikke deres Familier, som dog enkelte Steder ere omtalte i de vedføjede Anmærkninger. Ved Siden af Wiberg er Thuras Lister, supplerede af Urne, ogsaa benyttede, og endelig de Lister, som fremkom 1738, da Biskop Hersleb udsendte sit Monitum i Sjællands Stift. Dette

indeholdt mange Spørgsmaal, som hver Præst skulde besvare, og iblandt disse forlangtes ogsaa Series Pastorum for hvert Kald. Besvarelserne ere til endnu og opbevares i Provinsarkivet i København; de fleste ere mangelfulde, — Hasle gør en Undtagelse, thi Præsten her har leveret en udmærket Præstelige. Endelig haves i det store kongl. Bibliothek et haandskrevet Hæfte (fol.), som ved Siden af Resens Lister ogsaa har Præsternes Indberetning og ledsager disse med mange interessante Oplysninger om enkelte af den ældre Tids Præster, og det er især disse, som ere benyttede her. Som Regel har jeg som ovenfor bemærket ikke medtaget Præsternes Familier, kun hvor jeg har ment, at det kunde være af særlig Interesse, er Hustru og Børn nævnt. For den nyere Tid — efter 1738 — har jeg kun i ganske enkelte Tilfælde vedføjet Anmærkninger da denne Tid er tilstrækkelig belyst hos Wiberg og Elvius.

Rønne i Februar 1907.

Aaker og Aakirkeby Præsteliste.

1. Mikkel Sort, her i 40 Aar.
2. 1584—99. Niels Thøgersen, i 44 Aar.
3. 1604—24 el. 22. Morten Brynch (Martin Laurentius Brunchius) † 1624. Om ham en Del Bemærkninger, jfr. Visitatsbog, holden af Superintendenterne M. Poul Mortensen 1616 og Dr. Matth. Jensen 1621; Hübertz' Aktstk. S. 606.
4. 1624—38. Didrik Carstensen Colding i 14 Aar, † 1638 d. 7. November.
5. 1639—51. Rasmus Jensen Middelfart, var her i 15 Aar, † 12—3 1651, begr. 17—3 (Kb.)
6. 1651—54. Svend Larsen, Søn af Præst Lars Olsen i Rønne. † 6—4 1654 af Pest.
7. 1654—76. Niels Madsen Lund, † 17—8 1676.
8. 23—5 1676—87. Didrik Svendsen Funch, † 3—3 1687, 33 Aar gl. (født 1654).
9. 15—3 1687—1705. Thue Lauritzen Lyster (Lüster), indsat som Præst her 16—3 87, † 1705.
10. 22—6 1705—19. Claus Clausen Flyng † 21—11 1719 (vist fra Flyng ved Roskilde).

11. 2—2 1720—27. Adolph Andersen Ans (ikke And) blev efter Kb. indsat 5—5 1720, † 3—5 1727, 49 Aar 5 Md. 2 Uger 1 Dag gl., f. i Christiania.
12. 16—6 1727—40. Peder Rasmussen, fh. Rektor i Rønne, forfl. 16—7 40 til Spr. i Rønne.
13. 16—7 1740—60. Lars Nielsen Hiort, f. i Svanekerke, † 1—8 1760.
14. 26—9 1760—86. Hans Severin Hansen Whitte, f. i Manger, Bergens Stift, 20—4 1716, † 5—7 1786. Var først Præst i Nylarsker.
15. 15—12 86—89. Lars Hansen Mahler, f. i Olsker 30—12 1728, † 1789.
16. 27—11 1789—90. Christ. Nyholm, tiltraadte ikke Embedet, da han 7—5 1790 blev k. til Spr. i Søllerød. Han var f. i Slaglille 2—12 1750, blev 9—1 1801 Spr. i Nyborg, fik 15—11 1811 Rang med Kbhvn.s Spr., entl. 26—8 1825, † i Nyborg 15—11 1826.
17. 25—6 1790—1846. Peder Thomsen Balle, f. i Kbhvn. 4—9 1755, fra 1784 res. Kapl. i Stege; han døde her 11—4 1846. — Han erhvervede sig ikke Agtelse i sin lange Embedstid, dertil var hans Væsen for upræsteligt, hans Ord for upaalideligt, hans Levned for letfærdigt, se Barfod: Danmarks Gejstlighed. 1—193.
18. 22—7 46—67. Chr. Frederik Mossin, kom fra Olsker, f. i Rønne 25—7 1805, død 7—6 1867. Han var Landstingsmand fra 1857—62.
19. 27—7 67—77. Peter Kjellerup Algreen, kom fra Vrejlev-Hestrup v. Hjørring, f. i Nykøbing, Mors,

- 25—1 1807, Seminarist fra Snedsted 1826, derefter Lærer ved Seminariet til 1—5 38, i 6 Aar Huslærer hos Provst J. K. Sørensen i Solbjerg, cand. theol. 54, pers. Kapl. i Lyderslev 54, res. Kapl. i Nykøbing p. Mors 55, Spr. i Vrejlev 59. Død 27—5 1877.
20. 4—8 1877—78. Hans Vilhelm Teisen, f. 26—7 1840 i Lunde, Fyen, Faderen sidste Præst i Fane-fjord paa Møen, fra 1872 res. Kapl. i Rønne; † 17—8 1878.
21. 26—10 78—90. Chr. Theodor Christensen, f. i Kbhvn. 27—11 1841, som Student Lærer ved Vajsenhuset, 69 pers. Kapl. i Hjortshøj, 74 Spr. i Elsted ved Aarhus, var her i 12 Aar og blev 27—11 1890 Spr. i Stenløse-Fangel ved Faaborg.
22. 2—3 91. Conrad Rudolph Madsen, f. 22—8 1850, cand. theol. 1875, pers. Kapl. i Gamtofte, 14—7 79 Spr. paa Turø, 29—3 82 i Bregninge paa Taasinge og fra 1891 Spr. her.
-

Bemærkninger.

1. Michel Sort skal efter Resens Meddelelse i Haandskriftet Nr. III fol. i den Kallske Samling, som opbevares i det store kongl. Bibliothek, have været Præst her fra 1520—1560. Hvis dette er rigtigt, har han altsaa været her i 17 Aar før Reformationen og maa være gaaet over fra Katholicismen til den Lutherske Bekendelse. — Af de Anmærkninger, der ere vedføjede Præstelisterne i den ovennævnte Kallske Samling, hidsættes her følgende: Navnet Sort menes at antyde, at Hr. Michel var en indfødt Bornholmer, og dette begrundes med, at der var adskillige Folk her, som hed Sort, samt at nogle af Øens Gaarde hed Sortegaard.
2. Niels Thøgersen. Hans Embedstid, 1560—1604, kendtes allerede af Resen, som har meddelt disse Tal i sin Liste, medens L. de Thura i sin bekendte Bornholms Beskrivelse af 1756 angaaende Thøgersen kun har, at denne var her i 44 Aar. Michel Sort og Niels Thøgersen vare altsaa de to første lutherske Præster i Aaker; de boede i den daværende gamle Kannikegaard, der laa lige

ved Kirken og benyttedes som Præstegaard efter Reformationen, medens den hidtilværende Præstegaard bortsolgtes.

3. Om Morten Brynch findes mærkeligt nok intet videre i de forskellige Præstelister, men i Dr. Hübertz' Aktstykker til Bornholms Historie 1327—1621 findes Side 606 en paa Latin affattet lille Meddelelse om ham efter en af Superintendent M. Paul nedskreven Bemærkning i sin Visatsbog efter en Visitats paa Bornholm i Aaret 1616. Denne lyder i Oversættelse omtrent saaledes:

„12te Juli visiterede jeg Aaker Kirke; Præsten holdt en færsk og indholdsløs Prædiken om Christi Genkomst til Dommen. Og intet Under, thi Dagen i Forvejen og Dagen derpaa drak han tæt i Rønne. Af Provsten fik han Paabud om at komme hjem til mig (M. Paul) og afvente min Ankomst. Drukken kom han efter min Ankomst. Manden, som levede et løst og ugudeligt Liv og altid var hjemfalden til Flasken, fik ikke desto mindre det bedste Vidnesbyrd af Tilhørerne, men at Bøndernes Vidnesbyrd ikke kan passe, derfor er der troværdige Vidner nok.“

Han synes dog ikke at være bleven afskediget, men forblev i Embedet til sin Død 1622 eller 24.

4. Om Nr. 4 er intet at tilføje.
5. Rasmus Jensen Middelfart. Om ham hedder det i Ranfus' Optegnelser, trykte i Kirkelige Samlinger 4 R. 1, Side 466: Han var en god Gastgeber (gæstfri Mand), from og beleven mod alle.

6. Svend Larsen skal have været Fader til nedenævnte Nr. 8 Diderich Svendsen Funch. Han var først Kapellan hos Antecessor, foran nævnte Rasmus Jensen Middelfart, hvis Datter Margrethe han fik til Hustru. Hans Billede stod ved Siden af hendes paa et i Kirken ophængt Maleri. Efter hans Død fik Hustruen efter Skik og Brug Successor til Ægte.
7. Niels Madsen Lund var vistnok fra Skaane og fik Navnet Lund efter Byen Lund. Af hans Vocationsbrev (Kaldsbrev) saas, at Præsterne ved Aa Kirke havde siden Reformationen altid været kaldede direkte af Lunds Erkebiskop, som var Patronatus til Lunds Kanonicat, indtil Skaane kom fra Danmark 1658, ligesom ogsaa efter at Landet Bornholm havde revet sig fra den svenske Regering; sal. Povl Ancher, Sognepræst til Hasle og Ruthsker Menigheder, for sin viste Activitet i denne Entreprise fik jus Patronatus til Aa Kirke ad diæs Vitæ.
8. Diderik Svendsen Funch antog dette Slægtsnavn efter sin Moder. Efterkommere efter ham vedbleve herefter stedse at lade sig døbe med Navnet Funch.
9. Tue Lauritsen Lyster. Han bekom Antecessors Enke til Ægte. Var Broder til Hr. Mads Lyster i Povlsker. Med den da paa Bornholm levende berygtede Amtsskriver Augustus Dechner kom han i en besværlig og langvarig Proces angaaende de Rettigheder, der tilkom Sct. Jørgens

Hospital i Aaker, hvilke Dechner enten helt eller delvis tog fra de stakkels Fattiglemmer. Det lykkedes dog den ihærdige og sanddru Præst endelig at vinde Hospitalets Sag ved Højesteret. Dommen faldt den 3. Februar 1692. Det var saaledes Præsten Lyster, det skyldtes, at Hospitalet beholdt sine gamle Rettigheder. Næppe nogen anden havde formaaet at sejre over en saadan Skurk som Amtsskriver Dechner.

Om Nr. 10 og 11 er intet at tilføje.

12. Peder Rasmussen var en Bondesøn fra Thingfogedgaard i Ibsker Sogn. Blev Sognepræst ved Aa Kirke d. 16. Juni 1727; han havde forhen været Kapellan og Rector i Rønne, og efter at han 16—7 1740 var bleven Præst i Rønne, blev han tillige Provst over Bornholm. Han havde mange Børn, som antog Familienavnet Hjorth efter deres Moder, der var Provst Henrik Hjorths Datter fra Rønne.

Om Nr. 13, 14, 15 og 16 er intet at tilføje.

17. Peder Thomsen Balle har ikke, hvilket vil ses af Præstelisten for Aaker, faaet noget godt Skudsmaal. Desværre var det sandt nok, thi han gjorde sig i hele sit Liv bemærket, ikke just ved det, som godt var, men i mange Henseender ved det, som ondt og upassende var. Med Bønderne var han imidlertid „gode Venner“, han nød Livet sammen med dem paa en ofte usømmelig Maade, og der haves herom mange Fortællinger. Naar Børn i andre Menigheder ikke kunde blive konfir-

merede, sendte man dem til Aakirkeby for at „gaa til Præsten“ hos Balle, som konfirmerede dem, om de var aldrig saa uvidende i deres Kristendomskundskab. Som Betaling herfor lod han sig nøje med en billig Penge eller med Naturalier (et Læs Brænde, et Par Skæpper Rug, en Gaas o. desl.) Da Præsten i Rø, Elieser Gad, i Aaret 1803 fik udgivet et lille Skrift med Titel: „Den nuværende Tilstand af Undervisningsanstalterne“, fremkaldte dette et ondsindet Modskrift fra Balle, som ved dette vandt Venner blandt Bønderne over hele Øen, fordi netop de frygtede for en Forbedring af Almueskolevæsenet for Udgifternes Skyld. Ved den Tid vare de endnu ikke naaede videre i Oplysning end, at de mente, at det var langt nødvendigere at benytte fattige Børn — ja vel endogsaa deres egne — til Vogtning og Arbejde end at lade dem gaa i Skole.

Med Balles Død d. 18. April 1846 forandrede meget; der kom en hel Række gode og dygtige Præster, til Velsignelse for Aa Kirkes Menighed, hvor det religiøse Liv efterhaanden tog et stort Opsving.

Om Nr. 18—22 intet at tilføje.

Bodilsker og Nexø Præsteliste.

1. Ole Andersen var her 1584.
2. Niels . . . var her i 2 Aar.
3. Peder Hansen her 1598, † 1603.
4. 1603—31. Peder Jensen Borringholm, † 1631.
5. 1620. Jens Pedersen Borringholm, Søn af Formanden, blev ordineret 1620 som Faderens Kapellan, men nævnes kort efter som Provst. 1624 sendte han en Beskrivelse over Bornholm til Dr. Ole Worm (Hübertz' Aktstkr. 603). † 5—8 1654, begr. 10—8.
6. 1654. Hagen Bertelsen, var her i 12 Aar, † 1666 (11. Sønd. efter Trin.) 25—8.
7. 15—9 1666. Oluf Svendsen Lemvig, tillige Provst, blev ved Højesteretsdom 1671 skilt fra Embedet og rejste æreløs til Sverig, hvor han døde.
8. 5—10 1671. Mag. Claus Predbjørnsen Langsted, † 7—11 1682, begr. i Bodils Kirke 22—11, 42 Aar gl.
9. 11—11 1682. Laurits Svendsen Aaker, f. i Aaker, † 1689, begr. 7—11.

10. 9—11 1689. Hans Olufsen Sonne, f. i Østerlarsker, † 1709.
11. 4—1 1710. Mag. Johan Kofod, f. i Svaneke 1674, † 1750.
12. 5—9 1749. Johan Gotfred Johansen Dauw, f. 28—10 1709, blev p. Kapl. her 1735, † 3—10 1757.
13. 18—11 1757. Frederik Hansen Monrad, f. i Hesselager paa Fyen 5—8 1705, blev 1733 Præst i Rø og her 1757, † 16—1 og begr. 21—1 1778.
14. 23—4 1778. Simon Birch Simonsen Plockross, f. i Kbhvn. 8—10 1736, Faderen Præst i Lyngbraaby ved Sorø, var først i 5 Aar pers. Kapl. her, † 25—3 1786.
15. 8—9 1786. Peter Hegelund, havde fra 1772 været Præst i Everdrup paa Sjælland, f. p. Christianshavn 1743, var her i 8 Aar, blev 1794 Spr. i Damsholte paa Møen, entl. 13—3 1814, boede derefter i Sorø, † 1816.
16. 29—8 1794. Ole Chr. Saxtorph, kom fra Pedersker, f. i Sønderholm ved Aalborg 2—1 1762, var først fra 86 til 90 Lærer ved Vajsenhuset i Kbhvn., † 9—6 1833.
17. 6—9 1833. Søren Georg Garde, f. i Tirsted ved Maribo 13—9 1799, var fra 24 først Kapl. og Lærer, derefter Kateket i Rønne, her Præst i 7 Aar, forfl. til Nysted 3—11 40 og fra 20—7 1844 Spr. i Horslunde ved Nakskov, hvor han døde 15—4 1868. Roses for Retsind, Frimodighed og ægte dansk Slædeag.

18. 20—1 41. Carl Henrik With, f. i Odense 31—3 1805, Faderen Skomager, blev 1825 Seminarist fra Skaarup, Stud. pr. 33, Cand. 37, var Præst her i 6 Aar, forfl. til Rønne 10—5 47, derfra til Aalborg, Budolphi Kirke, 19—11 56, Stiftsprovst 57, Overskoledirektør og Chef for Kirke- og Undervisningsministeriets 3. Departement med Rang 3. Kl. Nr. 9. 6—6 59 s. A. R., † 5—6 65. Udmærket Skolemand, Forfatter.
19. 19—7 47. Carl August Meyn, kom fra Povlsker, forfl. 3—2 1857 til Rønne.
20. 4—5 57. Ove Steenberg, f. i Hillerød 24—12 1814, cand. theol. 38, derefter Lærer og Kateket i Rønne i 11 Aar, Spr. i Vrou v. Skive 55, her i 9 Aar, forfl. til Marstal p. Ærø 22—12 1866, til Haarby ved Odense 19—12 73, entl. 27—12 82, † paa Frederiksberg 10—3 1894.
21. 9—3 67. Anders Herskind, f. i Aalborg 1—11 1823, cand. theol. 16—1 50, Kateket i Æbeltoft 56, i Horsens 60, her i 8 Aar, forfl. 2—8 75 til Holbæk-Merløse, R., entl. 25—2 98, bor paa Frederiksberg.
22. 7—10 75. Carl Frederik Vilhelm Olsen, f. i Kbhvn. 1 - 7 26, cand. theol. 54, først Lærer og derefter Overlærer ved Søetatens Drengeskole i Kbhvn., fra 69 res. Kapl. i Ribe og Spr. i Sem, her i 8 Aar, forfl. 19—1 84 til Brændekilde-B ellinge v. Odense, Provst 86, R., endnu der.
23. 25—3 84. Anders Jensen, f. i Svebølle ved Kalaudberg 22—2 1843, cand. theol. 69, s. A.

Overlærer ved Tøscens' Skole i Kjøge, Kateket i Hillerød 1874, Spr. i Vissing v. Horsens 77 og Provst i Tyrsting-Vrads Herreder, her i 15 Aar, 1899 forfl. til Magleby paa Langeland.

24. 8—9 1900. Jens Peder Agger, f. 4—5 56, cand. theol. 86, s. A. Spr. i Bølling-Sæding v. Skjern, 26—7 90 i Hygum- Hove v. Lemvig, derfra hertil.

Bemærkninger.

1. Hr. Ole. I de Bemærkninger, der ere tilføjede Præstelisten for Bodilsker og Nexø (Nr. III i den Kallske Samling af Haandskrifter) hedder det om ham: „Hr. Ole sættes af Resen som den første Præst efter Reformationen, samt at han døde 1591“; i saa Fald har han været Præst her i 54 Aar, hvilket i Følge den her nævnte Beretning dog næppe er sandsynligt, og han har derfor vistnok ikke været den 1. Præst efter Reformationen, men der maa have været en anden enten før eller efter ham indtil Hr. Niels; i saa Fald maa Hr. Ole være død før 1591. Dette ligger imidlertid i et Mørke, som næppe kan oplyses. Resen har slet ikke nogen Peder Hansen som Præst her. men Præste-Indberetningen, som 1738 afgaves til Biskoppen af Præsten Johan Kofod, har ham som Nr. 3; Thura har ham ej heller, han har helt igennem fulgt Resens Side.
2. Nicolai eller Niels var i Følge Resen Præst her fra 1591—1593. Præste-Indberetningen har hverken Hr. Ole eller Hr. Niels, men Thura har

dem vistnok efter Resen; han har dog ingen Aarstal for deres Embedstid.

3. Peder Hansen er tvivlsom.
4. Peder Jensen var her ifølge Præste-Indberetningen fra 1598—1620, og i Bemærkningerne til Listen staar i den nævnte Indberetning, at paa Alteret i Bodilsker stod:

„Pastoræ præsentio Loü Petro Janis Borringholmio hæc Fabula imperdiis Ecclesiæ Bodellina est elaborata“ tilligemed det Aarstal 1598. Paa den store Klokke læstes tydelig: Hr. Peder Jensen 1612. Han var altsaa Præst i Bodilsker 1612 og ligeledes 1598. Disse Tal ere sikre nok, men saa kan Peder Hansen umuligt have været der i Tiden fra 1598—1603. Det er derfor rimeligt, at Resen har udeladt ham og med ham Thura ligeledes, men Præste-Beretningen har ham, og efter den har vistnok Wiberg taget ham med. At faa opklaret, hvorledes dette forholder sig, synes ikke muligt. Peder Jensen blev paa Latin kaldet baade Petro Jani og Petro Janis, Sognet kaldtes Bodillinæ, men Resen kalder det Budolphia. Hr. Peder var en Bornholmer; han betjente Embedet i 28 Aar og var bleven 60 Aar gl., da han døde i Aaret 1631.
5. Jens Pedersen Borringholm var først Provst ved det kongl. Communitet i København (Hospitalsprovst), hvorefter han 1620 blev Præst i Bodilsker og Nexø og siden Provst over Bornholm; han var 34 Aar i Kaldet, siger Beretningen, men hvis

dette er rigtigt, maa hans Fader, strax efter at have faaet ham — Sønnen — til Kapellan, have afstaaet Kaldet til ham, ellers passe Tallene for begges Embedstid ikke. I Præste-Indberetningen kaldes han Janus Petræus Borgunderholmus. Paa Prædikestolen i Bodils Kirke stod ved dette Navn Aarstallet 1631, og paa en Tavle i Nexø Kirke stod det samme Aarstal og derhos: Præposito et Pastoro Jonni Petræo Borring. Antecessor var uden Tvivl hans Fader, hvilket sluttes af Indskriften paa en Tavle i Kirken.

1621 visiterede Dr. Mathias i Nexø Kirke og har ved den Lejlighed i Margen af sin Visitatsbog skrevet, at Jens Pedersen blev ordineret den 27. Septbr. 1620.

6. Haagen Bertelsen var fra København. I Bodilsker Kirkejournal stod, at han blev indsat af Viceprovst Michel Nielsen i Ibsker 20. Søndag efter Trinitatis 1654.
7. Oluf Svendsen Lemvig blev ifølge Resen 1671 ved Højesteretsdom ikke blot dømt fra Embedet, men ogsaa gjort æreløs. Hans Afskedigelse skal have været en Følge af en Proces, han havde med daværende Tolder Laurits Mikkelsen*) for medelst Vanheld med en af hans Hunde, som Tolderens Fuldmægtig, da han kom ridende forbi Præstegaarden og blev angreben af Hunden, slog

*) Han ejede Store Kannikegaard i Bodilsker, som afbrændte 1676.

med en lang Kæp, hvorfor Præsten søgte ham med Proces paa sin Ære som en „Rakkere“ etc. Efter sin Afskedigelse*) begav han sig til Sverig, hvor han lod udgaa i Trykken adskillige Skrifter paa Svensk. I Aaret 1666 havde han fra Engelsk oversat Henrik Smidts Betænkning o. s. v. (se Frk. Karen Brahes danske Bibliothek Nr. 1725 4to pag. 110 og 188), som nu findes i Odense Bibliothek. Han skal have været en velstuderet Mand, men ikke saa lidt af en Svirer. Naar han red ud, havde han altid Pistoler i sin Sadel, hvilket, hedder det i Præste-Indberetningen, flere paa den Tid brugte.

8. Mag. Claus Predbjørnsen Langsted var en Fynbo. Han skal være den første dér i Kaldet, som umiddelbart af Kongen blev kaldet til Embedet. Før valgte her som andre Steder Sogneboerne selv en Præst; denne Forandring var en Følge af Enevoldsmagtens Indførelse. Hr. Claus var gift med Mette Elisabeth Maccabæus, Datter af den gamle Maccabæus paa Skovsholm i Ibsker; hun blev efter sin Mands Død gift med den berøgtede Amtsskriver Augustus Dechner, som for begaaede Bedragerier og ligefremme Forbrydelser endelig blev afsat og dømt til at kagstryges samt brændes med Tyvemærke i Panden og derefter gaa som Slave paa Bremerholm, hvor han døde efter et Aars Tids Forløb.

*) Der maa dog ogsaa have været andre Grunde, som bidrog til hans haarde Dom.

1680 blev Hr. Claus Landsprovst. — Præsten Hans Predbjørnsen Langsted, som d. 23. Septbr. 1679 blev Hjælpepræst i Olsker og 1685 blev forflyttet og ansat som Præst i Nyker, var hans Farbroder.

Claus Predbjørnsen Langsted havde sit Navn efter Landsbyen Langsted ved Odense. Ifølge Optegnelser fra Bornholm, trykte i Kirkehistoriske Samlinger 4. R. I, blev han indsat i Embedet d. 5. Oktober 1671.

9. Laurits (Lau) Svendsen Aaker. Tilnavnet Aaker havde han efter sit Fødested, men han antog ligesom Broderen Diderich Svendsen, Præst i Aaker, til Familienavn: Funch. Disse to Brødre vare en Del Aar samtidigt Præster paa Bornholm, den ene, Diderich, fra 1676—87 i Aaker, og Laurits (Lau) fra 1882—89 i Bodilsker og Nexø. I Sct. Bodils Kirke var over Skriftestolen ophængt et „Skilderi“ af ham, hvorpaa stod: ætatis Suæ 36 d. 31. October 1689.
10. Hans Olsen Sonne var Søn af Præsten Ole Nielsen Sonne i Østerlarsker, havde blandt flere Brødre en, som var Præst i Pedersker og hed Ole Sonne; han blev forflyttet til Hasle og Ruthsker. Han havde to Sønner, der begge bosatte sig i Nexø, og begge, en efter anden, bleve Majorer ved Landets Dragoner; havde ogsaa en Datter, som, efter at hun tvende Gange havde været gift i Nexø, kom i Ægteskab med Landets Commandant og Amtmand, Hr. Generalmajor

Niels Westh, som formedelst uredelig Embedsførelse m. m. blev afskediget (Bornholms Historie af J. A. Jørgensen II Side 128—29.) Hans Moder var Søster til Præsten Povl Ancher i Hasle.

11. Mag. Johan Koefoed var en Søn af Borgmester Poul Koefoed og Magdalene Margrethe Heseler. Han havde en Halvbroder Morten Poulsen Koefoed, som var Købmand i Svaneke, en Helbroder Hans Poulsen Koefoed, og en anden Helbroder, ligeledes Købmd. i Svaneke, og endelig en Helbroder Peder Koefoed, som var Købmand i Nexø (denne arvede ved Lodtrækning paa Skiftet paa Skovsholm mellem 7 Søkende Proprietærgaarden Skovsholm). En Søster, Hedevig Koefoed, blev gift med Proviantforvalteren paa Christiansø, Henrich Tønder, og efter dennes Død med hans Efterfølger, Alexander Jagenreuter. — Mag. Joh. Koefoed var tvende Gange gift, først med Susanne Agnete Hess og havde med hende 16 Børn og efter hendes Død med Anna Elisabeth v. Fischer, med hvem han havde 2 Børn, altsaa ialt 18 Børn. Det var i Aaret 1732, at hans 1. Kone døde; af de 16 Børn, hun havde født ham, var der ved hendes Død kun 9 i Live, af hvilke det yngste Barn, en Søn, kun var 2 Aar. I Præste-Indberetningen for Bodilsker staar, at Mag. Johan Koefoed blev svag og 1735 tog til Kapellan Johan Gotfried Johannes Dauw, som allerede Aaret efter blev gift med en af hans Døtre, Marie Elisabeth Koefoed, med hvem han i Aarenes Løb fik 12

Børn. Endnu medens han levede, blev hans Kapellan og Svingersøn 25. Septbr. 1749 kaldet til hans Eftermand, og Aaret derefter, Helligtrekongersdag, døde han, just da han var ved at klæde sig paa for at gaa i Kirke. Paa Skovsholm i Ibsker opbevares blandt andre Dokumenter ogsaa et, som han har skrevet, og dette viser, at han baade har været en for hin Tid meget dygtig Stilist, samt har skrevet en ualmindelig smuk og tydelig Haandskrift.

12. Jens Anton Hjorth. Om ham intet at tilføje.

13. Frederik Hansen Monrad. Saavel i Kallske Samlings Haandskrifter Nr. III, i Præste-Indberetningen af 1738 som i Urnes Tilføjelser til Thuras Præstelister staar, at han først havde været pers. Kapellan hos Mag. Joh. Koefoed i Bodilsker, men det passer ikke og maa være urigtigt, thi allerede 15—8 1733 fik han Kaldsbrev paa Embedet i Rø, og da Mag. Joh. Koefoed først 1735 tog en Kapellan, saa kunde det jo ikke blive ham, som selv havde Embede.

Christiansø Præsteliste.

a. Sognepræster:

1. 11—10 1684. Anders Jensen Aalborg, fra 2—3 1680 res. Kapl. i Rønne, † 29—5 1709.
2. 2—8 1709. Clemens Theodorsen Funch, forfl. 10—8 1715 til Østermarie.
3. 10—8 1715. Jens Colding, f. 16—12 1683, var først Skibspræst, tiltraadte næppe her, blev 23—3 1716 k. til Præst i Brøndbyerne v. Kbhn., hvor han døde 30—6 1758 (Skiftebogen).
4. 14—4 1716. Bagge Brandt, f. ca. 1684, † 14—10 1729.
5. 22—5 1730. Thomas Jacobsen From, var her i 26 Aar forfl. til Klemensker.
6. 16—7 1756. Andreas Nielsen Agerbech, f. i Novbr. 1702, først pers. Kapl. i Frederikshald fra 1737, Spr. i Povlsker 1739 og i Klemensker 1741, byttede muligt Embede med Formanden, men blev allerede entl. efter 1 Aars Forløb 1—7 57, praktiserede siden i Kbhn., kom tilbage til Bornholm, † i Svaneke 1—2 1770, begr. d. 6. s. M.,

67 Aar 10 Md. gl. Var begavet, mange i og udenfor Menigheden blev ved ham opvakte af deres Sikkerhed; stridbar; i Frederikshald Tvistigheder med Præst Cold; i Povlsker Proces; dømt 1744 til at bøde 50 Rdlr. for Opsætsighed.

7. 2—9 1757. Johan Mortensen Neth, forfl. 1782 til Østerlarsker.
8. 4—9 1782. Johan Henrik Tscherning, f. i Kbhvn. 18—8 1749, Faderen Kræmmer, cand. theol. 74, Kateket Holmens K. 78, her i 7 Aar, forfl. 9—10 89 til Asmindrup-Grandløse ved Holbæk, † i Embedet 5—5 1828.
9. 31—12 1789. Niels Nielsen Lange, f. i Bellinge p. Fyen 14—7 1722, Faderen Degn, cand. theol. 1747, res. Kapl. i Hjerm i 7 Aar, resignerede under Haab og Løfte af Venner i Kbhvn. for at nyde kongl. Employ, blev først 1769 Præst til Kbhvn.s Børnehus, hvor han forblev i 20 Aar, var Præst her i 5½ Aar, † 1—6 1795.
10. 27—11 1795. Johan Chr. Holm, forfl. 25—11 1803 til Østerlarsker.
11. 17—2 1804. Abraham Møller, f. i Rerslev, Løve Herred, 26—1 1762, Faderen Degn, blev 1798 pers. Kapl. i Hjerdal i Norge; var her i 4 Aar, fl. 27—5 1808 til Vestertørslev v. Mariager, entl. 12—2 1834, † i Mariager 18—6 1843.
12. 21—12 1808. Jens Anton Hjorth, f. i Rø 4—11 1778, cand. theol. 1801, var her i 8 Aar, forfl. 22—11 1816 til Ørum v. Viborg, † 18—2 1853.

13. 26—2 1817. Johan Ehrenreich Harder Slotzheim, forfl. 21—7 1819 til Olsker.
14. 17—12 1819. Carl Chr. Krøyer, f. i Branderup, Ribe Stift, 29—1 1793, cand. theol. 1819, var her i 9 Aar, forfl. 26—9 1828 til Barløse ved Assens, derfra til Slemminge v. Saxkøbing og atter 18—2 35 efter 2 Aars Forløb til Kjettinge ved Nysted, † 22—2 1845.
15. 17—12 1828. Hans Markus Møller, f. paa Marienborg p. Møen 3—4 1802, Faderen Godsforvalter, cand. theol. 1827, her 2½ Aar, forfl. 3—6 31 til Taagerup-Thaarslunde ved Rødby, † 9—8 1844.
16. 3—8 1831. Claus Benjamin Hellemann, forfl. 25—10 1836 til Hasle-Ruthsker.
17. 31—1 1837. David Borgen, forfl. 15—5 1841 til Svaneke-Ibsker.
18. 9—8 1841. Chr. August Sparre, f. p. Marienborg p. Møen 23—1 1812, Faderen Godsforvalter, cand. theol. 37, Huslærer hos fh. Konsejlspræsident Estrup, Spr. her i 4½ Aar, forfl. til Søby v. Randers 16—4 49 og derfra til Katstrup v. Hørsens 8—8 62, entl. 19—11 1884, † i Aarhus 1—1 1888.
19. 18—6 1849. Hans Lüder Roed Müller, f. i Fohl i S. Jylland 7—8 1812, cand. theol. 38, Skolelærer her fra 1843 og Præst her fra 49, forfl. til Alslev-Hostrup v. Varde, derfra 20—11 69 til Voldum v. Randers, † 7—2 1882.

b. Ordinerede Skolelærere:

1. 23—9 1856. Frederik Daniel Jørgensen, f. i Greve 7—11 05, Spr. i N. Nissum 12—6 65, † 28—9 1870.
2. 9—11 1865. Edvard Julius Theodor Rose, f. 23—8 09, Pr. i S. Jylland? 64, entl. 67, † 3—9 1872.
3. 26—11 1867. Johan Peter Jørgen Engholm, f. Kbh. 20—1 35, blevfor fl. 5—5 74 til Spr. i Torslev v. Aalborg, 19—5 77 til Tømmerup v. Holbæk, 9—1 83 til Allesø v. Odense, er der endnu.
4. 28—7 1874. Johannes Chr. Thomsen, f. i Thorshavn 18—11 35, forfl. 7—10 80 til Spr. i Nyord og 12—4 83 til Gjøel, entl. 18—11 86, bor i Nørre Sundby.
5. 14—12 1889. Niels Peter Madsen, f. 28—3 60, blev 13—2 1892 Spr. i Kollerup v. Thisted, entl. 27—9 1897, bor i Thisted(?).
6. 1892. Hans Chr. Jensen Lyngø, f. 13—11 56, blev 28—10 96 Spr. i Gjerlev-Enslev.
7. 1—3 1897. Villiam Sophus Mandel, f. 24—3 55, cand. theol. 1896, her 97.

Bemærkninger.

Da i Aaret 1684 Befæstningen af to af de fire Øer, som tilsammen kaldes saaledes, blev paa-begyndt, og der i den Anledning til Øen var ankommen baade Soldater og Arbejdere til Fæstningsværkernes Opførelse, var man ogsaa betænkt paa at faa en Præst derind. Derfor fik Kapellanen i Rønne, Hr. Anders Jensen Aalborg, Ordre til at begive sig over paa Øen for at prædike. 1ste Gang han gjorde dette, d. 11. Juni, foregik Guds-tjenesten paa aaben Mark, og da man den 19. Juni næstefter nedlagde den første Sten, prædikede han igen. Hans Prædiken ledsagedes af Kanoners Torden og Trompeters Skrald.

Den 6te Juli rejste nogle Officerer derfra med Orlogsskibet Pachan, og de medtog da Præsten, som landsattes i Rønne. Han havde imidlertid faaet Befaling til herefter hver Søndag at rejse til Øen for at prædike, hvilket jo kunde falde besværligt nok; han synes dog at have gjort dette indtil Septbr. Maaned, da han fik fast Op-hold paa Øen med en maanedlig Løn af 30

Rigsdaler. Beretningerne om, hvorledes denne Christiansø's første Præst ordnede sine Embedsforretninger i den Tid, han samtidig med at være Kapellan i Rønne hver Søndag skulde være mødt paa Øen for at prædike dér, ere uklare og uoverensstemmende, men i Juli Maaned synes han at have faaet sig et fast Logis derovre i Bagerset, hvor der bagtes Brød til Garnisonen. Den 10de Oktober fik han sit Kaldsbrev som Garnisonspræst og fritoges nu for Kapellantjeneste i Rønne. Da der paa Øen ikke var nogen Kirkegaard, ja, end ikke engang saa megen Jord, at man deri kunde begrave de Døde, maatte Præsten indtil videre sejle til Gudhjem med hvert Lig for at faa det begravet paa Kirkegaarden dersteds. —

I Aaret 1709 blev han alvorlig syg og ventede Døden, hvorfor man efter hans Anmodning hentede Præsten Jacob Jensen Sode fra Olsker over til ham for at give ham Sakramentet, hvorefter han d. 29. Maj afgik ved Døden. Da han paa sin Døds seng nød Sakramentet, brugtes første Gang de nye Messeklæder samt Kalk og Disk.

Om den Række af Præster, der nu i Tidernes Løb ansattes her, er intet særligt at berette, og kun enkelte Kirkebogs-Optegnelser skulle her anføres.

12—11 1728 skrev saaledes den daværende Præst Bagge Brandt, at han havde betjent Fangekvinden Ulrica Sofie Adeltone med Sacramentet ude i Køkkenet, hvor han fandt hende liggende

syg, og 1731 skrev Præsten Thomas From, at han havde begravet hende uden Jordpaakastelse. Hendes Navn ser højadeligt ud, men Kirkebogen indeholder ingen Oplysninger om hende eller om, hvad ondt hun havde gjort.

Thomas From var den 18. Juli 1730 bleven konstitueret som Garnisonspræst, og d. 14. Novbr. 1732 blev han ægteviet til den kun 13 Aar gl. lille Jomfru, Anna Cathrine Krabbe, som var en Søster til afgangne Generalmajor og Amtmand Niels Wesths første Frue. Hun fødte 7 Aar senere en Datter, som i Daaben 3—9 1739 fik Navnet Margrethe Eleonora From, og som, da hun blev 20 Aar gammel, ægteviedes til Kapellan Jørgen Kofod i Klemensker, til hvilket Kald hendes Fader imidlertid var bleven forflyttet. Han afløstes af Agerbech, en højst forunderlig Mand, men om ham og From se nærmere under Klemensker Sogns Præstelite. — Som Kuriosum skal her endnu meddeles, at Præsten Johan Mortensen Neth i Christiansø's Kirkebog har skrevet følgende :

„1763 blev Lodsens Alexander Schønnings Kone, Karen Christensdatter, introduceret. Hun har nu med liden Honnør paa tre differente Maader destingveret sig med sine Introductioner af pure indbildsk Hofmod“.



Hasle og Ruthsker Præsteliste.

1. ca. 1537. Hr. Hans . . . her i 11 Aar † (1548?)
2. ca. 1548. Hr. Jacob . . . her i 3 Aar † (1551?)
3. ca. 1551. Knud Hansen, her i 32 Aar † (1583?)
4. ca. 1583. Christen Jensen Bjerg eller Bjerre, † ca. 1611 eller 1612.
5. 1611. Lars Olufsen Bornholm i 1 Aar, vistnok 1612 til Rønne.
6. ca. 1612. Mikkell Olufsen her i 19 Aar, † ca. 1632 (se Hübertz' Aktstk. 601).
7. 1632. Jens Hansen Sode, † 13—10 1654
Hans 4 Sønner vare samtidig Præster ved Bornholms 4 Rundkirker(?).
8. 1654. Povl Hansen Ancher, f. i Skaane, Præst her i 43 Aar og tillige Provst, † 1697, begravet 5—11. Han var en af Hovedpersonerne i de bekendte Foretagender imod de Svenske, som havde taget Øen i Besiddelse 1658.
9. 26—9 1685*). Hans Povlsen Ancher, Søn af Formanden, forfl. 2—4 1717 til Rønne.

*) Han blev dette Aar Kapellan hos Faderen og 13—11 1697 udnævntes han til Præst i Faderens Embede.

10. 18—6 1717. Oluf Olufsen Sonne, f. i Østerlarsker, kom fra Pedersker, † 1725.
11. 28—12 1725. Børge Poscholan, f. 1696, døde 9—5 1749, begr. 15—5.
12. 11—7 1749. Lars Lauritzen Randers, f. i Høllen i Norge 19—10 1710, Stud. fra Herlufsholm, Kapl. i Aas i Norge fra 1740, † 15—5 1780.
13. 23—8 1780. Poul Poulsen Arboe, f. i Rønne 8—9 1729, cand. theol. 54, Hører i Rønne 1767, Kapl. i Aaker 70, † her 10—9 1786.
14. 15—12 1786. Mads Alexandersen Kofod, f. paa Almegaard i Knudsker 26—8 1735, Faderen Kaptajn, cand. theol. 58, Kapl. i Rønne 63, Rektor dér 1766, † 14—6 1792.
15. 31—8 1792. Johan Chr. Melbye, blev 28—2 1816 forfl. til Svaneke-Ibsker.
16. 28—2 1816. Vilhelm Olsen, f. i Helsingør 22—6 1782, cand. theol. 07, Spr. i Dverberg i Norge 1812, † her 26—11 1819 som Spr.
17. 31—5 1820. Constantin Barbye Mahler, f. i Olsker 10—6 1773, cand. theol. 1803, pers. Kapl. i Klemensker 03, i Østermarie 09, Spr. i Hundborg v. Thisted 5—10 1810, † her 27—1 1830.
18. 26—5 1830. Laurits Smith, f. i Helsingør 4—1 1794, cand. theol. 17, Adjunkt i Roskilde 1818, Spr. her i 6 Aar, forfl. 16—8 36 til Saxkøbing, derfra 25—2 1851 til Aagerup-Kirkerup v. Roskilde, hvor han døde 20—12 1871.
19. 25—10 1836. Claus Benjamin Hellemann,

- f. p. Rygaard v. Roskilde 25—9 1804, cand. theol. 29, kom fra Christiansø, entl. som sindsvag 4—12 46, boede derefter i Hillerød, hvor han døde 11—2 1854.
- 20.** 10—2 1841. Dr. phil. Adolf Peter Adler, f. i Kbhvn. 29—8 1812, cand. theol. 1836, udenlands 1837, Magister 40, blev paa Grund af nogle sælsomme Ytringer i Fortalen til „Nogle Prædikener“ suspenderet 19—1 1844, da man antog ham for afsindig; trods Beboernes Ansøgning og harts egen Protest entlediget uden Lov og Dom, men i Naade og med Pension 26—8 1845. Udfoldede en højst mærkelig Virksomhed baade som filosofisk og theologisk Forfatter; † i Kbhvn. 5—10 1869.
- 21.** 3—11 45. Christen Madsen Ørsted, f. Rudk. 1—2 1814 (Brodersøn af Ørstederne), cand. theol. 40, Skibspræst 41, Vikar for Grundtvig i Vartov 43, derefter Vikar her under Adlers Suspension, forfl. til Simmerbølle paa Langeland 15—7 1856, entl. 10—9 1884, † i Kbhvn. 16—5 1899.
- 22.** 29—9 56. Christian Albert Ravn, f. i Kbhvn. 19—5 1822, cand. theol. 46, Lærer ved Søetatens Drengeskole 46, Overlærer 48, her i 9 Aar, forfl. til Hjembæk ved Holbæk 10—7 65, Provst 76, † 19—12 1899.
- 23.** 1—11 65. Michael Herman Theodor Hertz, f. 5—6 1820 i Kalundborg, cand. theol. 45, Institutbestyrer i Kalundborg, 47—52 pers. Kapl.

- i Bogense, i Odense 53, Feltpræst i Rendsborg 54—64, † 20—11 1873. Forfatter.
24. 3—2 74. Hans Chr. Stephanus Brix, forfl. 14—12 81 til Svaneke-Ibsker.
25. 14—2 82. Chr. Theodor Thomsen, f. i Skivholme 22—9 1845, cand. theol. 72, pers. Kapl. i Gjerlev, Randers Amt, 73, Kapl. pro loco i Østofte 75, var her i 15 Aar, forfl. 14—1 97 til Vallensved ved Næstved.
26. 20—3 97. Emil Victor Schau Bruun, f. 13—10 64, cand. theol. 88, 18—3 89 Spr. Vaagø blandt Færøerne, 92 Sydstrømø, her i 6 Aar, forfl. 18—7 1903 til Spr. ved Christians Kirke i Kbhvn.
27. 5—9 1903. Vilhelm Sofus Lichtenberg, f. 15—7 1870, cand. theol. 94, blev 25—6 1897 Kapl. i Storehedinge, 1903 Spr. og 29—7 1904 Provst.
-

Bemærkninger.

Angaaende Præstelisten for disse Menigheder maa der lægges Mærke til, at medens Wibergs Liste kun begynder med den formentlig 1ste Præst efter Reformationen, saa har Resens Liste 8 Præster før den Tid. Den begynder med Aaret 1468 og ser saaledes ud:

1. Nicolai Harbo	var Præst her i	32 Aar	fra 1468—1500.
2. Truels	" " "	5 " "	1500—1505.
3. Niels Køster	" " "	1 " "	1505—1506.
4. Morten	" " "	24 " "	1506—1530.
5. Lars	" " "	1 " "	1530—1531.
6. Hans*)	" " "	1 " "	1531—1532.
7. Søren den Blinde	" " "	2 " "	1532—1534.
8. Søren Jul	" " "	3 " "	1534—1537.

I Aaret 1713 var der en Strid om Markskellet til et Stykke Jord, som hørte til Ruthsker Præstegaard, og der var Tale om, i hvor mange Præsters Tid dette Stykke Jord havde ligget, hvor det laa. Den daværende Præst, Hans Ancher, fremlagde da et Dokument, i hvilket han netop har ovenstaaende Liste, men i dette staar Hr. Hans (Nr. 6) for 11 Aar.

*) I andre Præstelister staar han for 11 Aar, hvilket dog næppe er rigtigt.

Ovenstaaende Præsteliste for Hasle og Ruthsker begynder ifølge Wiberg ogsaa med en Hr. Hans, som kom 1537 og var her i 11 Aar, det er rimeligt den samme (Nr. 6) i foranstaaende Liste for den katholske Tid, men hvorledes dette hænger sammen, lader sig næppe opklare. Om de første 5 Præster efter Reformationen er intet særligt at tilføje.

6. Michel Olufsen. Om ham findes i Præstelisten følgende :

„Hr. Michel skal have ført det Tilnavn „Rysler“ eller om det kan være et Øgenavn, tillagt ham af den gemene Mand, thi her betyder Rysler en, der sætter sine Midler over Styr, en Rysler Broder.

Han ligger begravet i Ruths Kirkegaard med en Ligsteen over sig, hvorpaa Indskriften ej vel er læselig mere. Med sin Hustru (hendes Fader skal have været Borgmester i Nestved) avlede han blandt andre Børn 1) Mads Mikkelsen, Præst i Nylarsker, 2) en Datter, Kirsten, gift med Hans Christensen, kongl. Ridefoged (som nu kaldes Amtsforvalter), som boede paa Almegaard, hvilken Tjeneste han blev benaadet med, fordi han havde været med i den mærkværdige Entreprise at entledige Landet fra de Svenske 1658.“

7. Jens Hansen Sode var kommen fra Skaane og blev først Rektor i Rønne, men 1632 Præst i Hasle og Ruthsker, altsaa lige før Udbrudet af Grevens Fejde. Af hvem han i hine urolige

Tider blev kaldet, enten det var af Ærkebiskoppen i Lund eller af Kong Frederik I, kan der her ikke oplyses noget om. Efter Sædvane maatte han dele Præsternes sædvanlige Skæbne at gifte sig med Formandens Enke, som medbragte en Søn af sit første Ægteskab og i sit Ægteskab med Sode fødte ham tre Sønner: 1) Hans Jensen Sode, som blev Præst i Nyker, 2) Jakob Jensen Sode, som blev Præst i Olsker og 3) Jørgen Jensen Sode, som blev Præst i Østerlarsker. Det var altsaa en Halvbroder til tre Helbrødre, ialt fire Brødre, som samtidig var Præster, hver ved en af Øens fire Rundkirker. Halvbroderen, Mads Mikkelsen, dog kun en kort Tid samtidig med sine Helbrødre, idet han, der var den ældste, døde først. Endvidere var der to Døtre, Martha Jensdatter Sode, født 1647, † 25—6 1697, gift første Gang med Peder Sandersen, Lesler, Propr. til Kyndegaard i Nyker, anden Gang med Jens Sørensen Morsing, Præst og Provst i Nylarsker; og 2) Karen Jensdatter Sode, som blev gift med sin Faders Efterfølger i Kaldet, Hr. Povl Hansen Ancher. Efter Jul. Bistrups Stamtavle over Slægten Sode skulde man tro, at hun har været den yngste Datter, men det kan ikke passe, thi i saa Fald maatte hun være født omtrent 1649, saasom hendes Søster, der skulde være ældre end hun, var født 1647. Men da hun ifølge Optegnelser i Aakirkes gamle Kirkebog (se Kirkehist. Saml. 4. R. I Side 469) blev trolovet med Hr. Povl 1655, maa hun være

født en Del Aar før Søsteren, thi hun kunde jo dog ellers ikke være bleven trolovet 1655. — Vi skulle nu lidt nærmere omtale hendes Mand, hvis Navn blev saa berømt for sin Deltagelse i Opstanden mod de Svenske 1658. Paa Præstelisten er han Nr. 8. Poul Hansen Ancher blev ifølge Rønne Kirkes Journal, Side 127, Anno 1654 den 4de Søndag i Advent introduceret i Ruthsker og Hasle af Hr. Provst Jens Larsen Malmø. Med sin ovennævnte 1ste Hustru havde han følgende Børn:

1) Ellen Povlsdatter Ancher, gift med Præsten Hans Predbjørnsen Langsted i Nyker.

2) Jens Povlsen Ancher, gift med Kiønniche Nielsdatter.

3) Hans Povlsen Ancher, Sognepr. i Rønne, var gift 3 Gange, 1) med Kirstine Jochumsdatter, 2) med Susanne Fl. Schultz, 3) med Ane Fr. Krisch.

4) Jørgen Povlsen Ancher, Præst i Østerlars, gift med Johanne Kofod.

5) Margrethe Povlsdatter Ancher, gift med Kapt., Borgmester i Hasle, Morten Hermansen Bohn.

Povl Anchers 2den Hustru var en Datter (Lene) af Archelimester Niels Jørgensen i Sandvig. De havde følgende Børn:

1) Gorris Ancher, Byskriver i Svaneke samt Herredsfoged i Østerherred, gift med Elisabeth Krisch.

2) Margrethe Ancher, gift med Sogndegn Claus Jørgensen i Hasle, og siden med Hans Nielsen i Hasle.

3) Karen Ancher, først gift med Borgmester Claus Nielsen i Hasle, siden med Hans Povlsen sammesteds.

Den Præst, som 1738 til Biskoppen indsendte Præstelisten, var Børge Pascholan, og i Bemærkningerne til Listen hedder det om Povl Ancher :

„Anno 1658, da Landets Indbyggere her foretog den dristige og i Historien navnkundige Entreprise mod Gouverneur Printzensköld for at rive sig løs fra den fremmede og tunge Regjering, de her vare geraadede under, skal Opmændene for denne vovelige Giærning have betjent sig mest af Hr. Povl Anchers kloge Raadføring, at saavel de første Mesurer dertil bleve forsigtig tagne, som og videre forsigtig fortsatte“.

9. Hans Povelsen Ancher, Søn af forrige. Han var først i 12 Aar Kapellan hos Faderen, derefter i 20 Aar hans Efterfølger i Embedet og endelig i 23 Aar Præst i Rønne.
10. Oluf Olufsen Sonne var født i Østerlars Præstegaard og var Søn af Præsten Ole Nielsen Sonne eller Sol, som blev Stamfader til Slægten Sonne (se nærmere herom under Østerlarsker).
Om de følgende Præster vides intet særligt at tilføje.

Ibsker og Svaneke Præsteliste.

1. 1529. Hans Olufsen, havde været Munk og katolsk Præst.
2. 1542. Arved Pedersen, studerede i Wittenberg 1524—25, berømmelig Poet, † 1558.
3. Ca. 1558. Magnus Banke, tillige Provst, udgav Evangelierne paa Vers med Noder til, † ca. 1588.
4. Ca. 1588. Antonius Jensen, † 1593.
5. 1593. Niels Hansen Wendelboe, muligt født i Skaane, † 1605.
6. 1605. Hans Jørgen Nsted, vist fra Næstved, kaldet „gamle Hr. Hans“, se Hübertz' Aktstykker 604, † 1620.
7. Ord. 27—9 1620. Mikkell Nielsen Mosebye eller Nosebye, f. ca. 1589, levede her i stor Armod, † 1670.
8. 17—11 1666*) Bent Joensen Bornholm, † 12—11 1684. (Prgrd. br. 28—9 1669)

*) Bent Joensen Bornholm blev vistnok indsat som Kapl i Ibsker den nævnte Dag, men blev efter Hr. Mikkell Nielsen Nosebyes Død hans Efterfølger i Embedet; han indsattes som Præst 3—2 1670.

9. 15—2 1681. Hans Larsen Klow, fh. Feltpræst, † d. 12—11 1685.
10. 1685. Hans Dominicussen (Dominici) havde været Præst fra 1672 i Kjelstorp i Skaane, men da han bad i Krigens Tid for den danske Konge, maatte han fortrække. Han døde 1706, begr. 2—3, 58 Aar 1 Maaned 6 Timer gl. (Kirkebg.) Hans sidste Prædiken sluttede saaledes: „Men Skam og Skændsel faae alle de, som dine Tjenere gjøre Vee — foruden al Aarsage“.
11. 6—4 1706. Mag. Niels Frederik Hiorth, først Rektor i Nexø, derefter i Rønne, her i 23 Aar, † 2—5 1729 i Svaneke, hvor han boede ifølge Prahls Beretning.
12. 6—6 1729. Jacob Nielsen Prah, f. i Viborg 4—6 1696, cand. theol. 23, derefter 1723 den 15—12 ordineret til Vor Frue Kirke, pers. Kapl. i Vestermarie, og efter Præstens Død dersteds pers. Kapl. i Rønne og Knudsker, † 11—4 1752.
13. 28—7 1752. Christian Valeur, f. i Kbhvn. 13—10 1721, cand. theol. 41, Lærer ved Frelsers Fattigskole Kbhvn. 44, Skibspræst 45, her i 27 Aar, † 14—5 1779 (L A).
14. 28—7 1779. Jens Michael Pedersen Hiorth, f. i Rønne 6—12 1725, cand. theol. 1753, Kordegn i Nexø 54, Spr. i Rø 58, hvor han blev Præst, var Spr. og Provst her i 16 Aar, † 4—11 1795.
15. 5—2 1796. Holger Finchenhagen Olivarius, f. 17—2 1757, cand. theol. 1781, Lærer ved

- Opfostringshuset Kbhvn. 82, res. Kapl. i Stubbe-
købing 86, Spr. Sct. Mortens Kirke i Næstved
1—10 90, her i 25 Aar, † 30—10 1815.
16. 28—2 1816. Johan Chr. Melbye, f. i Odense
16—10 1754, cand. theol 85, var fra 82 Lærer
ved Vajsenhuset Kbhvn., res. Kap. Rønne 86, Spr.
Hasle-R. 92., var her i 22 Aar, † som Jubellærer
3—11 1838.
17. 29—1 1839. Carl Adolph Købke, f. i Citadel-
let Frederikshavn 24—12 1804, cand. theol. 28,
Spr. i Poulsker 32, her i 1 Aar, † 28—12 1840.
18. 15—5 1841. David Borgen, f. i Ølgod v.
Varde 3—12 1801, cand. theol. 31, derefter Lærer
paa Christiansø 33, Præst 37, her i 4 Aar, † 2—6
1845.
19. 2—9 1845. Edvard Julius Anger, f. i Kbhvn.
6—10 1813, cand. theol. 35, derefter Lærer ved
Efterslægtsens og Mariboës Realskoler og ved det
v. Westenske Institut, Kbhvn., her i 10 Aar, forfl.
til Gyrstinge ved Sorø 8—12 55, derfra til Hors-
lunde v. Nakskov 20—7 68, † i Roskilde 17—3
1895, var entl. 28—12 1885, bekendt Forfatter.
20. 16—3 1856. Carl Julius Jessen, f. i Kbhvn.
14—10 1816, cand. theol. 41, Adjunkt i Rønne
44, Spr. her i 15 Aar, forfl. til Nordrup v. Ring-
sted 1—8 1871, † dér 16—2 1875.
21. 23—10 1871. Laurits Chr. Hansen, f. 26—6
1822 i Slangstrup, cand. theol. 55, Lærer og der-
efter Overlærer ved Søetatens Skoler, Spr. i Ol-
sker 14—6 65, forfl. hertil 71, Provst 11—2 75,

- R* 25—8 76, forfl. til Ramløse v. Helsingør 7—10 1881, Provst dér 82, entl. 1—1 1902, D. M. 1—8 s. A., endnu Spr. dersteds.
22. 14—12 1881. Hans Chr. Stephanus Brix, f. 28—11 1833, Risenholm, Nyker Sogn, cand. theol. 58, Lærer ved Borgerskolen paa Blegdamsvej i Kbhvn. fra 58 til 71, Katheket v. St. Johannes Kirke 72, Spr. Hasle-Ruthsker 74, forfl. hertil 81, entl. 31—11 99, † 4—12 1900.
23. 1900. Johannes Motzfeldt, f. 19—6 1866, cand. theol. 92, Kapl. i Lading, Faarup og Sabro v. Aarhus, blev k. 3—11 1897 til Spr. i Nørre Næraa, men fritaget 16—12 for at modtage Embedet.
-

Bemærkninger.

I Resens Liste er Hr. Anthonius udeladt, og den gaar kun til Bendt Joensen. I Præsteindberetningen af 1738, indsendt af Jacob Nielsen Prah, er Nr. 1 Hans Olufsen (Olsen) udeladt, formodentlig fordi Prah kun har Præsterne efter Reformationen og ikke har villet medtage katolske Præster. Hans Liste rækker til ham selv. Thura har fulgt denne Liste, men har dog medtaget Hans Olufsen.

1. Hans Olufsen var ifølge Resen først katolsk Munk, men blev derefter katolsk Præst i Ibsker og gik sluttelig over til den Lutherske Bekendelse.
2. Arvid eller Arved Pedersen. Prahls Beretning siger kun, at han var en berømmelig Poet og var en af de første, der digtede danske Salmer. Da han imidlertid vistnok var den Tids berømteste lutherske Præst paa Bornholm, skal der her efter andre Kilder meddeles en kort Beretning om hans Liv og hele Virksomhed.

Hans Fødselsdag og -aar kendes ikke med Sikkerhed, men det antages, at han er født om-

kring ved Aaret 1500 i Lund. 1524—25 opholdt han sig ved Universitetet i Wittenberg, hvor han blev indskrevet som „Londensis“. Han havde vistnok allerede, før han kom hertil, sluttet sig til Reformationen, som jo endnu ikke var gennemført i Danmark, om den end her havde mange Tilhængere, men fik nu i Wittenberg sin Overbevisning befæstet og uddybet. Her traf han Jørgen Jensen Sadolin fra Viborg og Adelsmanden Stig Pors*), som ogsaa studerede her og var den lutherske Lære hengiven. Senere da Arvid Pedersen var bleven Provst paa Bornholm, kom Stig Pors ofte til denne Ø, for paa Kongens Vegne at se de lybske Fogeder lidt paa Fingrene, og det maa da antages, at han, der var en Ven og Meningsfælle af Arvid Pedersen, i Aarene 1542—1555, altsaa netop i den Tid, da denne var Præst i Ibsker og Provst over Bornholm, ofte er kommen sammen med ham, og at de have forhandlet om Forholdet til Lybækkerne og drøftet, hvad der kunde gøres lige overfor disses mange Forurettelser ogsaa lige over for det gejstlige Gods og Kirkerne, som ikke laa under Lybækkerne, men under den gejstlige Jurisdiktionsfoged, der ansattes af den danske Konge. Det menes forøvrigt, at Stig Pors har været Budbringer mellem Biskop Peder Palladius og Arvid

*) Se Fortalen til: Hr. Arvid Pedersens 3 Salmer, trykte i København 1554, af Biskop Peder Palladius (Danske Magazin Tom III Side 346).

Pedersen angaaende gejstlige Sager*) og har været sin Ven en god Støtte ligeoverfor de lybske Fogeders Udsigelser, samt ogsaa i Arvid Pedersens Bestræbelser for at faa de kirkelige Forhold ordnede paa Bornholm.

Efter sin Hjemkomst fra Wittenberg kom Arvid P. ikke straks til Bornholm, men syntes at have virket i Malmø sammen med de kendte Reformatorer dersteds, Claus Mortensen og Hans Spandemager, som 1528 vare vendte tilbage til Malmø fra et Ophold i Haderslev, hvor de vare rejste hen for grundigt at lære, hvorledes den lutherske Gudstjeneste derovre blev indrettet. Noget af det første, de toge sig for, var at tage fat paa Forberedelserne til dansk luthersk Gudstjeneste ved at samle og faa trykt de nødvendige Haandbøger, af hvilke den saakaldte Messebog var den første, der dog snart veg Pladsen eller rettere efterfulgtes af en hel Salmebog, og herved var Arvid Pedersen dem med sin større Dannelse og Kundskab samt digteriske Begavelse til betydelig Hjælp, navnlig vistnok ved Oversættelse af tyske Salmer, særlig Luthers. Den Salmebog, der fulgte lige efter Messebogen og til dels var et Supplement til denne, er beskrevet af Pastor Severinsen i hans grundige Afhandling om Reformationstidens Salmedigtning, optaget i Kirkehistoriske Samlinger V R. II, og han har i denne særlig søgt at vise, hvad der

*) Se Dansk Salmedigtning i Reformationstiden af Pastor Severinsen i Kirkehist. Saml. V R. II, Side 52.

var Arvid Pedersens Arbejde, og hvad der var andres. For hvem der maatte ønske at sætte sig ind i dette, henvises til den nævnte Afhandling.

Skønt man ikke bestemt ved, hvor Arvid Pedersen havde sit Hjem efter Tilbagekomsten fra Wittenberg, fejler man vistnok ikke ved at antage, at det var den gamle By Lund. Nogle Aar senere fik han fast Fod paa Bornholm, antagelig snart efter at Reformationen ogsaa var indført her. Han blev dog ikke straks Præst her i noget bestemt Embede, men alene Provst for hele Øen. Der var nemlig i de første Aar efter Reformationen, saa meget at varetage for en Provst, at der for en saadan umulig kunde blive Tid til ogsaa at varetage et Præste-Embedes Forretninger. Paa Bornholm, hvor Herrederne vare smaa, bleve de alle fire lagt under een Provst*), andre Steder fik hver Herred sin Provst. —

1542 ansattes endelig Arvid Pedersen ogsaa til Præst, og Ibsker og Svaneke Menigheder var saa heldige at faa ham, nogen bedre kunde de næppe have faaet. Det har været en Lykke for dem at faa en saadan Præst og en Lykke for Bornholm at have en saadan Provst. I de første Aaringer efter Reformationen var der stor Mangel paa blot nogenlunde dygtige lutherske Præster; den lybske Foged Herman Boiting, der synes at have haft kirkelige Interesser, skrev saaledes under 14. Juni 1552 et fra Hammershus dateret

*) Saaledes er det jo endnu.

Brev til Henning Gagge, som dengang var gejstlig Jurisdiktionsfoged og bl. a. var forlehnet med Sct. Jørgens Hospital i Aaker:

„Eftersom I har Befaling over dette Lands gejstlige, saa paaligger det Eder ogsaa at sørge for, at de af Hr. Superintendenten udstedte Synadalpaamindelser blive efterlevede. Nu kan jeg godtgøre, at de Synadalier, sal. Lektor Frants*) sidst udstedte, ikke til Hælvten bliver overholdte i saadanne Artikler, der ikke uden Forringelse af Guds Ære maa sættes til Side. I ved jo godt, hvilket Levned nogle Præster her føre, og det gør I vel i at betænke. O. s. v.“

To Aar før, nemlig 1550, da Arvid Pedersen, Provst Hans Rammer, Landsdommer samt flere Frimænd og Sandemænd gjorde vitterligt, at de Fredagen næst før Pintse vare forsamlede med menige Landets Indbyggere paa Bornholmer-Landsting, hedder det: „at udi Gud værdige Fader og Herre Francissius Wormords, Superintendent i Skaane, gav tilkende:

At baade Kongl. Majestæt og Hs. Værdighed havde erfaret, at paa dette Land var et drabeligt og saare skadeligt Bræk (Mangel) paa Sognepræster, Degne og andre Kirkepersoner, og det af den Aarsag, at der ikke holdes Skole her paa Landet**).“

*) Frants Vormordsen. Se en Afhandling om ham i Kirkehist. Saml. 5 R. II., Side 453—54.

**) Beretningen om Frants Vormordsens Udtalelse paa

Som Følge af denne Mangel paa duelige og agtværdige Præster, samt kirkelige Personer, maatte man ofte nøjes med Folk, der just ikke førte noget exemplarisk Liv.

I Wibergs Præstehistorie III Side 226 sættes Arvid Pedersens Dødsaar til 1545, men dette er urigtigt. Wiberg har rimeligvis, hvilket Pastor Severinsen i en Fodnote til Reformationens Samledigtning Side 50 i Kirkehistoriske Samlinger V R. II antyder, regnet 1529 som hans Ansættelsesaar, og ved saa dertil at lægge hans 16 Embedsaar kommer han til det nævnte Aar, hvilket Resultat han kan være kommen til ved en uberegtiget Brug af Hans Thomesens Udtalelser. Ogsaa Præsten Jacob Nielsen Prahll har regnet ud, at Arvid Pedersens Ansættelsesaar maa have været 1529 og hans Dødsaar 1545, hvilket imidlertid ved nærmere Undersøgelse af Pastor Severinsen har vist sig saa tvivlsomt, at man med en vis Sandsynlighed kan sætte 1542—1558. Det er foran omtalt, at Peder Palladius lod trykke tre af Arvid Pedersen forfattede Sange til Brug for Københavns Peblinge. I hans Fortale hertil meddeler han, at Arvid Pedersen foruden de nævnte Sange og Salmer „ogsaa haffuer gjort andre flere“, hvilke han dog ikke nævner. Arvid Pedersen kan betegnes som et Led i en Kreds

det nævnte Landsting findes i sin Helhed trykt i L. Engels-tofts: Underv. og Skole Anno 1811.

af danske Reformatorer eller dog af Reformationens første og bedste Mænd i Danmark.

3. Magnus (Mogens) Banke blev ikke, som Resen meddeler, kaldet 1545, men 1558 (Arvid Pedersens Dødsaar), var Præst i Embedet i 30 Aar og døde 1588. Han blev vistnok 1560 tillige Provst efter Poul Ipsen, som kun var Provst i 2 Aar (1558—1560). I et Tillæg til Haandskriftet Nr. 111 i Kallske Samling hedder det om ham:

Mogens Banke var ligeledes en lærd og en god Poet, han lod udgaa bl. a. en Bog udi et Rim om det menneskelige Livs mangfoldige Elenighed, dediceret til velbyrdige Hr. Mogens Goye, som var dette Lands 1ste Befalingsmand efter den lybske Regeringstid*). Der fortælles om Mogens Banke dette, at som han gerne vilde, at hans Ben skulde have Rolighed i Graven, bad han, at de vilde sætte „Fonten“ over hans Grav**) med Fortrøstning, at saalænge de ikke rørte hans Grav, skulde ingen Fjende indtage Landet. Nogle Aar derefter døde en velhavende Mand af Aarsdale

*) Mandrup Parsberg var i Virkeligheden den første og var her fra 1576—77, men han ansøgte om at faa et andet Lehn og kom saa til Silkeborg. Derefter kom Mogens Goye og var her fra 1577—1579.

**) Præster bleve dengang som Regel begravede inde i Kirken, men som oftest oppe ved Alteret, hvor ogsaa Døbefonten i Ibs Kirke stod dengang; nu staar den nede ved Indgangen, den maa altsaa være bleven flyttet.

Fiskerleje og befalede før sin Død sine Børn, at de skulde købe ham et Leiersted inde i Kirken. Da de nu gravede til Liget ved sal. Mogens Bankes Kiste, afbrækkedes en Jernhank og kort derefter plyndrede Svenskerne Nexø. [I en Note staar i Margen: Dette skete Anno 1645, da og Landet blev aldeles indtagen af den svenske General Admiral Vrangel.] Saa jeg og mine Formænd ikke have understaaet os at lade flytte Fonten ned i Kirken, hvor den stod ellers meget bedre, at ikke Fjenden skal komme. (Dette er skrevet af Præsten i Ibsker Jacob Nielsen Prah). —

Saa vel Resens som Prahls Præsteliste er for den ældre Tids Vedkommende unøjagtig, hvad Aarstallene angaar. Resen har Mogens Banke til at være Præst fra 1545—1575 altsaa i 30 Aar, Prah har . . . ?—1578. Thura har kun, at han var Præst i 30 Aar. — Paa Grundlag af foranstaaende Stykke om Arvid Pedersen kan man imidlertid med nogenlunde Sikkerhed gaa ud fra, at Mogens Banke blev Præst i Ibsker 1558 og døde 1588; han har altsaa ganske rigtigt været her i 30 Aar, hvilket jo ogsaa Resen har, men da han har gaaet ud fra, at Ansættelsesaaaret var 1548, faar han ved at lægge disse Aar hertil Dødsaaaret til at være 1578 (10 Aar tidligere, end det indtraf). — Mogens Banke, som skal have digtet nogle Salmer, var tillige Provst, men ogsaa herom ere Meddelelserne uoverensstemmende med de Resultater, den nyere Forskning er kom-

men til, angaaende Aarstallene. Thura lader Poul Ipsen i Nylarsker være Øens første Provst, kaldet 1570, men det er aldeles urigtigt, saasom det fremgaar af uomstødelige Dokumenter at Arvid Pedersen var Øens første Provst, og at Poul Ipsen ikke kan være bleven Provst før efter ham, nemlig 1558, og da han døde 1560, har han saaledes, som før nævnt, kun været Provst i 2 Aar.

4. Om Anthonius Jensen hedder det i Tillægget til den Kallske Samlings Haandskrift Nr. 111 vides intet, og der er ikke mere end Navnet i Minde, og Resen har ham slet ikke paa sin Liste, men en i Ibs Kirke ophængt Tavle, paa hvilken alle Præsters Navne siden Reformationen ere opskrevne, staar han straks efter Mogens Banke med Aarstallene?—1593 samt, at han betjente Embedet i 8 Aar, hvorefter han altsaa skulde være bleven Præst her 1585, men da levede endnu Mogens Banke, og hvis derfor Hr. Anthonius er bleven ansat 1585, maa hans Formand have taget sin Afsked 3 Aar før sin Død, eller ogsaa maa han være død 1585, men saa passer det ikke, at han var Præst her i 30 Aar.
5. Niels Hansen Vendelbo (han kaldes paa Tavlen i Ibs Kirke: Væ). Han skal i Følge Kallske Samlings Haandskrift Nr. 111 have været fra den gamle Stad Væ i Skaane. Hans Navn stod paa Altertavlen i Svaneke Kirke, og paa Prædikestolen i Ibsker stod, at han var i Kaldet 1601.

6. Hans Jørgen Nestved, ogsaa kaldet Norrman eller gamle Hr. Hans. Resen har rigtig bemærket, at han kaldtes ved begge Navne, og i Parenthes staar gamle Hr. Hans fra Nestved † 1620.

1616 visiterede Superintendent Poul Mortensen Ortrup i Svaneke. Om Præsten skrev han paa Latin i Visitatsbogen, at han var Pastor vir bonus et doctus ɔ: en god og lærd Mand, om hvem der hørtes godt af alle for sin Fromheds og Ydmygheds Skyld. Skønt Befolkningen var skikkelig og lydige, vilde han dog examinere Ungdommen i Kirken. Det synes imidlertid ikke at have gaaet rigtig godt, thi han formanede Præsten til at udelukke saadanne Forældre fra Alterens Sacramente, som afholdt deres Børn alt for meget fra „Katechisationen“ (Hübertz' Aktstykker Side 604).

7. Michel Nielsen Noseby (Moseby?) var en Søn af Præsten Hr. Niels Michelsen Alborg ved Holmens Kirke i København. I nogen Tid synes han at have været Vice-Provst og skulde have været virkelig Provst efter Hr. Jens Pedersen i Bodilsker, men skønt han var den ældste af Præsterne, blev han det ikke, fordi han 1626 i eet Aar var tre Gange bleven gift (det var i Pestens Tid). Hans Navn stod paa den store Kirkeklokke i Ibsker og derhos 1628 d. 26. Juli, det Aar, i hvilket den var bleven støbt, saa vel som paa den lille Klokke med Aarstallet 1663. Paa Tavlen i Svaneke Kirke stod, at han betjente Embedet

i 46 Aar, han ansattes 1620, og lægges de 46 Aar hertil, saa faar vi 1666, det Aar, i hvilket han afstod Embedet til Bendt Joensen. Selv flyttede han til Svaneke, hvor han levede til sin Død 1670 i stor Armod.

8. Bendt Joensen. Om ham meddeles i Indberetningen fra 1738, at han 1671 blev valgt af Sognefolkene i Bodilsker til at være deres Præst, men maatte trække sig tilbage og nøjes med at være Kapellan for Hr. Michel Nielsen i Ibsker, fordi Kongen herefter valgte Præsterne og gav dem Kaldsbrev. I hans Embedstid brændte Præstegaarden totalt ned en Mikkelsaften. Man beskyldte Præstens Tjenestepige for, at hun ved Uagtsomhed havde forvoldt Ildebranden, men hun benægtede det og sagde, at hun vilde ønske, at Kræft*) maatte fortære hende, om hun havde Skyld, hvilket ogsaa skete 2 Aar derefter. (Efter Kallske Samling Nr. 111). I hans Tid skete der en meget uhyggelig Begivenhed paa Sct. Ibsk. Præstegaard. Hr. Bendts Dreng (Karle) bandt nemlig et Barn paa et utømmet Bæst**), og Barnet mistede derved Livet, hvorover Karlene kom i Trætte om, hvem af dem der havde Skylden hertil, og Uenigheden herom udartede til, at den ene Karl dræbte den anden, hvorover han blev halshugget (Kallske Samling 111).

*) Man ser heraf, at denne skrækkelige Sygdom allerede da har været kendt.

**) Maa vel have været et Føl eller en Hingst.

I Svaneke Kirkes Regnskabsbog (den ældste, som haves) for 1670 var Regnskabet underskrevet af Bendt Joensen B. (Bornholm). 1677 d. 27. April findes hans Navn igen, men her underskrevet ikke med B, men med Tilnavnet Bornholm helt ud. Hans rette Tilnavn var ellers Klow, ligesom Broderen Morten Joensen Klow, Landthingskriver, men efter den Tids Brug kaldte han sig efter sin Fødeø Bornholm, hvorved for hans som for de fleste Præsters Vedkommende Fødestedet angaves.

9. Hans Larsen (ikke Klow) maa allerede i sine første Embedsaar have været saa svag i Fødderne, at han ikke kunde staa paa Prædikestolen, men maatte sidde, thi i Kirkeregnskabet for 1. Maj 1681—82 staar:
- „En Klappe sat udi Prædikestolen for Hr. Hans Larsens Svagheds Skyld“. „Han var en Broder til Hr. Søfren Larsen i Østermarie“. De vare begge Sønner af Præsten Laurits Christensen Bornholm.
10. Hans Dominici. Under den skaanske Krig, som udbrød 1675—76, var han Præst i Kielstrup i Skaane, men da han var stærk dansksindet og derfor, saa snart den danske Armé 1676 var rykket ind i Skaane, undlod paa Prædikestolen at bede for den svenske Konge, men uden videre bad for den danske, maatte han, som det hedder paa Tavlen i Ibs Kirke, pakke sig og med sin Hustru

og Børn flygte til Bornholm*). Resens Præstelige rækker ikke saa langt som til ham, men i Jacob Nielsen Prahls Liste staar han opført for Aarene 1685—1706. Ansættelsesaaet maa dog her være absolut urigtigt, thi paa Skiftet efter Chr. Maccabæus d. y. paa Skovsholm indsendte Hans Dominici en Regning over sit Tilgodehavende, Tiende for Tiden fra sin Ankomst til Kaldet, nemlig:

pro 1681—82	} Tienden regnedes dengang ikke fra Nytaar til Nytaar men fra 1. Maj til 1. Maj.
1682—84	
1684—85	
1686—87	
og 1688	

Endelig kan anføres, at han krævede 3 Rigsdaler, som han 1683 havde laant Maccabæus, samt at han 1683 fik 8 Slettedaler for en Ligprædiken over den da afdøde Ejer af Ryttergaard, og 1684 7 Mark for en do. over Hanna Hillardsdatter af Aarsdale (se Landdistrikternes Skifteprotokol i Provinsarkivet). Skifteprotokollen maa være rigtig, derom kan der ikke være Tvivl, men saa komme vi i den største Konfusion med Aarstallene for den forrige Præst. Den eneste Maade, paa hvilken denne Gaade kan tydes, turde være, at han (Hans Larsen), der var saa svag, kan have haft Hans Dominici til privat Hjælpepræst

*) Iblandt Børnene var der en Søn, som hed Bartholomæus H. Handsteen; han blev paa Bornholm senere Fændrik ved Liv- Compagniet og blev en meget gammel Mand — var bosat i Nexø. —

i de 4 Aar, han var i Embedet, nogen anden Tydning synes ikke mulig. Hertil maa dog tilføjes, at Hans Dominici's Tiendebog for Ibsker Sogns Vedkommende først begynder 1685, men det var den Tiendebog, han havde medbragt fra Skaane, og tænkes kan det, at han ikke har brugt den her, før han blev selvstændig Præst, hvor han først har været Hjelpepræst. —

Han var 2 Gange gift, først med Margrethe Andersdatter, som kom med ham hertil fra Skaane og døde her 29—9 1694, og senere med Anna Petronelle Scheel, død 1698. Nogle Aar efter hendes Død holdt han 26—6 1705 Trolovelse med sin Tjenestepige Margrethe Madsdatter, men blev aldrig gift med hende, da han døde 4—2 1706. —

Hans Dominici havde som Præst i Ibsker og Svaneke haft mange Kampe at bestaa især med Sogndegnen, David Hansen Klyne, der, understøttet af afskediget By- og Herredsfoged Valentin Dechner, udbredte onde Rygter om ham. Ja, Degnen havde endogsaa skrevet et Skandskrift om ham, i hvilket han beskyldtes for baade Hor og Mord. Som Følge heraf nødsagedes han til endelig at anlægge Sag, og nu skulde Degnen bevise sine Beskyldninger, men da han ikke kunde dette, mødte han slet ikke i Retten, men rejste til Ny-larsker for at søge Hjælp hos Øens Provst, Jens Morsing; men her fik han noget helt andet end Raad og Hjælp, nemlig en alvorlig Irettesættelse.

Fortvivlet gik han straks ud paa Provstens Lo og forsøgte at skære Halsen over paa sig. Man fik ham dog levende hjem, men han døde snart af de Saar, han havde tilføjet sig. Han dømtes alligevel (efter sin Død) til Bolt og Jern samt Kagstrygning, thi Ret skulde være Ret. Nogle Aar efter Degnens Død rygtedes det i Menighederne, at Hans Dominici havde trolovet sig med sin Tjenestepige, og nu blev det rent galt med Sladder og onde Beskyldninger, især i Svaneke, hvor de fornemste Borgerkoner fandt det i højeste Grad forargeligt, at en Tjenestepige ved at blive Præstefrue skulde staa over dem i Rang, og saa lavedes der de mest ondskabsfulde Rygter om ham. Heldigvis udfriede Døden ham af den Slags Lidelser. Paa Tavlen i Svaneke Kirke staar om ham :

„Der fortælles, at den sidste Prædiken, han holdt i Svaneke, sluttede han med de Ord: Men Skam og Skiensel faa alle de, som dine Tjenere gjøre Væ, foruden al Aarsage, hvilke Ord menes paa adskillige af hans Modstandere i den Sag at være opfyldt“.

11. Niels Frederik Lauritsen Hjorth var født i Skamby Præstegaard ved Bogense. — I Jacob Nielsen Prahls Indberetning til Biskoppen, den 30. Septbr. 1738, hedder det, at han først var Rektor i Nexø og siden i Rønne, endvidere, at han i Rønne havde prædiket for Kongen. Dette kan kun være sket den 8. Maj 1687, paa hvilken Dag Kong

Kristian den 5te besøgte Rønne og bl. a. hørte Prædiken. Er dette rigtigt, og derom kan der ikke tvivles, saasom Prahls var hans Eftermand i Ibsker og derfor maa have vidst dette nøjagtigt, saa maa han allerede det nævnte Aar — og ikke først ca. 1693, hvilket Wiberg har — have været Kapellan i Rønne eller have prædikeret i Stedet for Præsten, Christen Mikkelsen Schottving eller for dennes Kapellan, hvilke to i saa Fald begge have meldt sig fra Tjeneste, da Kongen ganske uventet kom til Rønne og forlangte prædikeret for sig. Prahls synes ogsaa at antyde, at dette, at netop han prædikede for Majestæten, bevirkede, at Hjorth 1706 fik Embedet som Præst for Ibsker og Svaneke, hvor han derefter var Præst i 23 Aar og døde d. 2. Mai 1729. Prahls skriver endelig, at han boede i Svaneke. Provsten i Rønne, Mag. Henrik Lauritsen Hjorth, som døde 1716, var hans Broder.

12. Jacob Nielsen Prahls har om sig selv skrevet følgende: — født i Wiborg i Jylland 1696 den 4 Juni, blev kaldet af Hr. Rasmus Jenssøn til Capellan pro persona til Vestermarie Sogn og dertil Ordineret Anno 1723 d. 15. Decbr. i Vor Frue Kirke. Efter Hr. Rasmussis Død Kaldet af Prousten, Hr. Hans Ancher, til Kapellan pro persona til Rønne og Sct. Knuds Kirker 1727. Kaldet Sognepræst til dette Kald d. 6. Junij Anno 1729. Er dend der nu ved Guds Naade

i sit Alders 43 Aar betiener som Sognepræst dette Kald“.

Ovennævnte Hr. Rasmus Jenssøn, hos hvem Prahls først blev ansat som Kapellan, brugte ikke Marker som Tilnavn, men skrev sig Rasmus Jenssøn Borringsholm, fordi han var født i Rønne, men hans efterladte Børn antog Navnet Marker (se nærmere derom under Vestermarie). Prahls blev gift med dennes Datter Margrethe, som antog Navnet Marker, og førte med hende et lykkeligt Ægteskab. De fik i Aarenes Løb 6 Sønner og 1 Datter. Han skal have været „en stærk Husholder“ (Kallske Samling Nr. 111.) og fik derfor Raad til at lade 4 Sønner studere; disse bleve i hans levende Liv klare til Akademiet, og det hedder: De fejlede ikke de fornødne Midler til at studere. — En af Sønnerne, Mag. Niels Prahls, skal have været „en Capacitet udi Poesien“. Formodentlig var dette en Arv efter Faderen, som, da han tiltraadte sit Embede i Ibsker og Svaneke, i Kirkebogen for denne Menighed skrev følgende Vers:

Den stridende Kirke staar aldrig saa fast,
 der skeer jo i hende Forandring i Hast,
 een kommer til Altar, en anden gaar bort,
 Nu Præsten, nu Degnen maa pakke sig fort,
 I Aar gik de begge til Jorden paa Rad,
 Hr. Hjorth og den Stenbech de fulgtes snart ad.
 Nu tegner jeg andre, en anden mig skal,
 Husk du skal og vandre, som skrev Jacob Prahls.

I Ibs Kirkebog ligeledes et Vers:

Hertil var salig Hr. Niels Hjorth de Menigheders Hyrde og bar mest 23 Aar sit Embeds tunge Byrde, den 3. Mai han Afsked tog og fik ved Døden Bud, sin Hyrdestaf han lagde ned og staar nu for sin Gud. Gud satte mig ved Kongens Haand igien herved at være Ak at jeg kunde alt jeg bør forfremme Herrens Ære At jeg saaledes vandrer for de Faar jeg lede skal Saa jeg en naadig Løn kand faa i Himlens fryde-Sal. —

I Sct. Ibs Kirke haves og bruges endnu en meget smuk Oblatdaase af Sølv med følgende Indskrift:

Denne Oblat Daase Er Til
Sct. Ibs Kirke Foræret
af Sognepræsten Hr.
Jacob Prahll og Kiereste
Margrete Marcher A 1752.

En Dag — vistnok 1750 — var Prahll gaaet ud i Køkkenet for at hente sig en Glød til sin Pibe, men just som han stod og tændte denne, faldt han om, ramt af et apoplektisk Slag, og omtrent 1½ Aar senere rantes han af et nyt, der havde Døden til Følge. Han var da 56 Aar gl.

I Prahlls Besvarelse af Monitum 1738 siger han: Skolehus var der hverken i Sognet eller i Svaneke, men de forrige Degne havde holdt Skole eller læst i Byerne og paa Gaardene i Sognet, og, skrev han, var denne Undervisning det meste, vi behøve.

13. Christian Valeur havde først været Skibspræst til China. I hans Tid blev den første sorte Tavle med Præsternes Navne siden Reformationen vistnok ophængt i Kirken, baade i Ibs og Svaneke.

Det er sandsynligt, at han efter Jacob Nielsen Prahl forefandt en Præstelige, som til dels er benyttet ved Affattelser af Indskrifter paa den ældste Tavle. Præstelisten for Ibsker er dateret 30. Septbr. 1738 og underskreven af Prahl.

14. Jens Michael Pedersen Hjorth har i Ibsker Kirkebog nedskrevet følgende: „1785 . . begrof jeg Lasse Mogensens Hustru, hun var sund og frisk om Aftenen, om Morgen en død. Hun blev af Feldtskjæderen anatomeret, men hans Øine bleve forsølvede, saa den øjensynlige Sandhed blev supprimeret. Efter alles Mening blev hun halsbrækket af hendes egen Mand, en 20 Aars gammel Dreng, men et ugudeligt Skarn“.
15. Holger Finchenhagen Olivarius. En af hans Sønner blev Byskriver i Svaneke, og efter ham lever der endnu flere Børn, af hvilke den ældste er Borgmester i Rønne, en yngre er Læge i Holbæk og en Søster til disse lever ugift i Svaneke. Paa Sct. Ibs Kirkegaard ses endnu to liggende Ligstene over ham og hans Hustru.
16. Joh. Chr. Melbye erindres endnu af gamle Folk i Menighederne. Han skildres som en noget stridbar Mand, om hvem der gik en Del Fortællinger. En af disse, der utvivlsomt er sand, gaar ud paa, at han uden at spørge nogen om Tildelse tog Kirkens søndre Fortoug ind til sin Have, hvorved denne fik en betydelig Udvidelse. Sognefolkene klagede herover, men fik ingen Ret, hvorfor Melbye lod dem vide, at „I fik en lang Næse“.

Klemensker Præsteliste.

1. ca. 1542. Hr. Jens . . . ,her i 30 Aar, † ca. 1572.
2. ca. 1572. Lars Nielsen, her i 45 Aar, † ca. 1617.
3. ca. 1617. Lars Mikkelsen, fh. Rektor i Ystad, † ca. 1627. Hübertz' Aktstkr. 598—99.
4. ca. 1627. Hans Hansen, f. i Varde, † 1645 den 12. Marts.
5. 1645. Hagen Sonesen Rønnebye, f. i Rønnebye i Bleking ca. 1609, var først res. Kapl. i Rønne, var brav og nidkær i Embedet; Præstegaarden brændte 1645*), men blev genopført af Sognefolkene, † 1665 Natten mellem 27. og 28. Februar.
6. 1665. Oluf Jensen Aalborg, vistnok af Rønne, res. Kapl.; han var den sidste Præst, som blev valgt af Menigheden, dog først efter at være forskudt tre Gange. † 18—8 1704.
7. 8—11 1704. Jørgen Axelsen Sandbye, vist født i Sandby v. Ringsted, havde først været personel Kapl. i Rø, † 1725.

*) Og i denne Brand gik alle de daværende gamle Dokumenter bort; det var imidlertid ikke 1645, men Pinseaften 1652 (se Rafns Optegnelser).

8. 1725. Elias Pedersen, f. ca. 1673, var fra 27—9 1709 Spr. i Ølstrup v. Ringkjøbing, her nidkær Præst, gav 300 Rdlr. til de Fattige. † 21—2 1736 65 Aar gl.
9. 13—4 1736. Christen Henriksen Opdal, f. i Hole i Ringerige 1691, var først fra 1721—34 Spr. i Kollefjord, Finmarkens Amt, her i 5 Aar, † 1—4 1741.
10. 15—5 1741. Andreas Nielsen Agerbech, forfl. 16—7 1756 til Christiansø.
11. 16—7 1756. Thomas Jacobsen From, f. Antvorskov v. Slagelse 20—9 1699, var først Præst paa Christiansø, her 14½ Aar, † 24—1 1771.
12. 25—3 1771. Jørgen Koefoed, f. Simblegaard, Bornholm, 26—12 1731, cand. theol. 55, blev 2—6 1759 pers. Kapl. her, Præst henved 50 Aar, entl. 15—10 1808, † i Rønne 27—3 1813.
13. 10—3 1809. Niels Jacob Bolbroe, f. v. Fredericia 29—9 1770, cand. theol. 98, blev 4—4 1800 Spr. i Butterup ved Holbæk, hvor han var i 9 Aar, fra 1822—25 Amtsprovst, † som Jubellærer 6—4 1856. (Efter Kirkebogen blev han i Raklev gift som Student 25—11 1794 med Petronelle Georgine Saabye, f. 22—1 1780, † 14—6 1822, Datter af Spr. Hans Egede S. Hun altsaa 14 Aar 10 Mdr. gl.
14. 15—7 1856. Halvor Emil Wolf, f. i Taaderup v. Nykjøbing p. Falster 29—11 1812, Lærer ved Kbhvns. Almueskoler, cand. theol 1844, Lærer ved Blinde-Instituttet og Døvstumme-Inst. i Kbhvn.,

Præst her i 19 Aar, forfl. 20—9 1875 til Herslev v. Roskilde, entl. 5—12 89, † i Lyngby 20—5 1891.

15. 2—12 1875. Kristian Frants Henrik Sodeman, f. 12—9 1832 i Rostock, erholdt Indfødsret 27—4 56, cand. theol. 59. Medhjælper i St. og Lille Solt s. A., Spr. i Nykirke, Tønder Provsti 27—9 61, fordreven derfra 64, Spr. i Møgeltønder Provsti i Emmerlev 5—3 s. A., afsat af den prøjsiske Regering 20—5 67, Spr. i Hjortlund v. Ribe 22—1 70, dér i 5 Aar, Provst for Bornholm 28—2 82, R* og DM., entl. 12—2 1904*).
16. 23—4 1904. Emil Brusck Rohde, f. 3—5 1867, cand. theol. 94, Lærer v. Suhmsgades Friskole i Kbhvn., 6—6 97 Spr. Sydstrømø, Færøerne, forfl. hertil 1904.

*) I Provst Sodemans Tid brændte Præstegaarden med alle Kirkebøger, Dokumenter og hele Provstearkivet, ligesom det var sket 1652.

Bemærkninger.

Alle 4 foreliggende Præstelister (Resens, Præstelisten fra 1738 af Præsten Opdal, Thuras og Wibergs) stemme for den ældre Tids Vedkommende ganske overens, hvad Navnene angaar, men hermed er det ogsaa forbi med Overensstemmelsen. Resen lader saaledes den første Præst efter Reformationen, Hr Jens, være Præst her til omtrent 1577, medens Wiberg har hans Dødsaar til 1572, hvilket formodentlig er det rigtige.

1. Hr. Jens. Om ham er intet at tilføje.
2. Lars Nielsen. Hans Navn stod paa den store Kirkeklokke med Aarstallet 1601, det stod ogsaa paa Kvindfolkenes Pulpitur-Panel, men her med Aarstallet 1598.
3. Lars Mikkelsen foregaves at have været en Søn af Præsten Mads Mikkelsen (1654—1663), men Agerbech, der senere var Præst i Klemensker, mente, at dette af „chronologiske og andre Omstændigheder“ ej kunde være rigtigt. Rigtigere vilde det være at antage, at han har været en Søn af Hr. Mikkel Larsen fra Nyker (1568—1615).

4. Hans Hansen skal ifølge Rafns Optegnelser først have været Kapellan pro persona i Rønne.
5. Haagen Sonesøn Rønneby. Paa Tralværket omkring Døbefonten i Rønne Kirke læste man, at 1640 var Hr. Haagen Zønnesen Medhjælper eller Kapellan, og i Rønne Kirkejournal stod: Den 27. Februar 1665 døde Hr. Haagen Zønnesen, Sognepræst i Clemensker, om Morgenen ved 3 Slet. I denne Præsts Tid skal Printzensköld engang være buden til Barselgilde hos ham, og ved dette Barselgilde skal der dels af Præsten, dels af dennes Datter være falden adskillige Discourser, i hvilke de udtalte Sympati for Danmark og dets Konge. Herover blev Printzensköld fortørnet og lod sig kun forsone ved Foræringen af en Sølvkande og Præstens bedste Hest. — Klemens Præstegaard nedbrændte en Pinseaften, Wi-berg har, at det var 1645, andre Beretninger gaa ud paa, at det skete 1652. Den blev opbygget igen formedelst „Benaadning og Hjælp baade fra skaanske og bornholmske Kirker“. Alle Dokumenter samt Kirkebogen brændte.
6. Oluf Jensen Aalborg skal have været den sidste af Sognets Præster, som Sognefolkene fik Lov at vælge. Han skal i 3 paa hinanden følgende Valgprædikener være bleven forskudt, men saa udnævntes 6 Mænd til at foretage Valget, og disse valgte trods den 3 Gange faldne Afstemning alligevel Hr. Oluf, hvilket efter Resen

skete Søndag qvasi modogeniti 1665. Wiberg har Aarstallet 1665.

7. Jørgen Axelsøn Sandbye var den 1ste Præst, som blev kaldet af Kongen. Han skal have været en god Musiker og en dygtig Skolemand, saa adskillige mere velhavende Folk holdt deres Børn hos ham til Information, og disse bleve fra ham dimitterede til Akademiet. Sandbye var den første Præst her, som begyndte med at holde Skrifte om Løverdagen, medens det forhen altid skete Søndag Morgen, før den egentlige Gudstjeneste begyndte. Han havde 7 Døtre, nemlig d. 1. gift med Præsten Poscholan i Hasle, d. 2. gift med forrige Skifteskriver Nicolai Brugmann og siden med Landthingsskriver Claus Bohn, d. 3. med Ole Toxværd, Præst i Østerlarsker, d. 4. med Herredskaptajn Bistrup i Hasle, d. 5. med Poscholans Broder, som blev Kaptajn i Norge, d. 6. med Sognedegn Sommer i Bodilsker og d. 7. med Jørgen Eversten Sonne, Gaardejer og Herreds-Fændrik paa 10de Vornede-gaard i Klemensker.
8. Elias Pedersen fik sit Kaldsbrev til Præst i Klemensker d. 18. Januar 1725. Han skal ifølge Bemærkninger til Præstelisten fra 1738 have været en gammel Hypokondriker.
9. Christen Henriksen Opdal. Om ham er intet at tilføje.
10. Andreas Nielsen Agerbech var en i høj Grad forunderlig Mand. Han var født i Varde, hvor hans Fader var Hjulmand, i November 1702, kom

til Studeringen og blev cand. theol. 1727, men rejste derefter til Tyskland og opholdt sig en Tid i Byen Halle, hvor dengang en stærk pietistisk Retning var fremherskende, og han blev ved Paavirkning her en stærkt udpræget Type paa Retningen. Studerede ogsaa lidt Medicin*) og kom derefter hjem som en baade theologisk og medicinsk Urostifter. — 1737 ansattes han som Kapellan i Frederikshald, men vakte her et saadant Røre, at Regeringen kaldte ham tilbage, og 1739 blev han derefter Sognepræst i Poulsker paa Bornholm og forflyttedes herfra til Klemensker 1741. Her dannede han en hel lille Sekt, de saakaldte Agerbechianere. Hans hele Færd vakte dog hos en Del af Menigheden en saadan Forbitrelse, at Regeringen maatte fjerne ham og sende ham til Christiansø, hvis derværende Præst Thomas Jacobsen From fik Ordre til at overtage Præste-Embedet i Klemensker. I Christiansø's Kirkebog har From derom skrevet: 1756 d. 29. Septbr. holdt jeg, Thomas From, min Afskedsprædiken, efter at jeg i paa 27. Aar havde været Præst her og nu kaldet uden Ansøgning til Klemensker. Allerede 1757 maatte Regeringen dog aldeles afskedige Agerbech for bestandig. Han fik Tilladelse til at tage

*) Det var den saakaldte strahlinske Lægevidenskab, han overfladisk dyrkede og praktiserede endogsaa ved Hoffet i København, hvor han ikke blot behandlede Dronningens Søster, men endogsaa Kong Kristian den 6te selv, dog uden Resultat.

Ophold paa Bornholm og flyttede til Svaneke, hvor han døde den 1. Febr. 1770, 67 Aar 10 Maaneder gl. i en ynkelig Forfatning. Værd at lægge mærke til er det, at Agerbechianerne i Klemensker, som havde haft ham til deres Opvækkelses-Prædikant, aldeles ikke rakte ham en hjælpende Haand, da han i de sidste Aar af sit Liv var sunken ned i Armod og Elendighed, et Bevis paa, at det kun var daarlig bevendt med deres Hellighed. (Se nærmere om Agerbech hos Wiberg I 225. Biogr. Lex. I Side 110 og Personalhist. Tidsskrift I Side 90.)

11. Thomas Jacobsen From blev altsaa Agerbechs Efterfølger. Han var født 1699 og har været ca. 57 Aar, da han kom til Klemensker. 1759 tog han til personel Kapellan Jørgen Kofod fra Simblegaard i Klemensker. From passede slet ikke til Agerbechianerne, som derimod meget godt kunde bruge den unge Kapellan, der jo ogsaa var en af deres egne.

Nu skete det endvidere, at disse kom i Forbindelse med Hernhutterne fra Christiansfeldt, hvilket vakte et stærkt religiøst Røre, ledet af Kapellanen, der af og til fik Besøg af tysktalende Hernhutter. En af disse udtalte sig meget nedsettende om Pastor From, idet han paa Tysk skrev om ham, at han var en blind og død Præst: „An seiner (Agerbechs) Stelle kriegten sie in Clemenskiär einen blinden und todten Pfarrer, und mit

ihm schliefen die mehesten Erwackten wieder ein, bis auf 3—4“ (Kirkehist. Saml. 5. R. II Side 171).

12. Jørgen Kofod var, som foran anført, efter Agerbechs Forflyttelse eller rettere Forvisning Leder af den udpræget pietistiske hernhuttiske Retning, hvilket just ikke alle Sognets Beboere vare tilfredse med. Der var ogsaa en anden Sag, som Bønderne, ikke blot hans religiøse Modstandere, men saa at sige ogsaa de fleste andre bleve meget vrede over, og det var, at han ligesom flere andre Præster iøvrigt arbejdede paa at faa indrettet en saakaldet Dansk Skole i Sognet, hvilket Bønderne modsatte sig, ja, en Del af disse, som ikke i kirkelig Retning sluttede sig til ham, indgav et Andragende om at maatte communicere hos en anden Præst, hvilket blev dem tilladt. Da Pastor From var død 1771, og Embedet saaledes var ledigt, blev der Røre hos Autoriteterne. Provsten, M. L. Hjorth, ønskede ikke Kofod til Præst her og udtalte i en lang Skrivelse til Biskop Balle, at denne (Kofod), som havde sit Hoved for sig selv og var anderledes end andre, ikke fortjente at faa dette Embede, thi det vilde uden Modsigelse være langt over Fortjeneste for ham at blive Præst her (Provsten havde en Broder, som han ønskede ansat her).

Kofod fik imidlertid, trods Provstens Indsigelse, Embedet, hvor han herefter var Præst i henved 50 Aar. Han tog sin Afsked som Præst 1808 og døde i Rønne 1813.

For den nyere Tids Præsterækkes Vedkommende er intet særligt at bemærke; dog skal her blot tilføjes, at i Provst Sodemanns Tid opførtes en ny og stor smuk Kirke paa den gamles Sted. Ligeledes kan anføres, at i hans Tid afbrændte Præstegaarden ligesom 1652, ved hvilken Lejlighed alle Kirkens haandskrevne Bøger og Dokumenter brændte, ligesom ved hin Lejlighed.

Nyker Præsteliste.

1. ca. 1536. Hr. Niels.
2. ca. 1538. Jens Winther, † efter 1584, Hübertz' Aktstk. 486.
3. ca. 1568. Mikkell Larsen, maa have været adjungeret Formanden, angives at have været her i 47 Aar, † ca. 1615.
4. ca. 1615. Anders Mikkelsen, Søn af Formanden, var i 3 Aar Rektor i Rønne, † 1620, se Hübertz 599.
5. Ord. 20—11 1620. Jens Nielsen Jennum, f. i Jylland, † ifølge Ligstenen 1648 d. 17. Marts.
6. 1648. Jacob Pedersen Tresløv (ikke Fresløv), f. i Sverrig, var den sidste Præst paa Hammershus Slot*), † 3—11 1661 (Hist. Tidskr. 7 R. 1 B. 149).
7. Ord. 2—4 1662. Hans Jensen Sode, født i Hasle, Provst 1682, † 1685.
8. 18—9 1685. Hans Predbiørnsen Langsted, f. i Langsted v. Odense ca. 1644, Hjælpepræst i

*) I Ebbe Ulfeldts Tid.

- Olsker den 3—9 1679, her i 2 Aar, † under Prædikenen den 24—3 1687.
9. 2—4 1687. Svend Nielsen Bornholm, f. i Aaker 23—7 1656, her i 17 Aar, † 17-18—2 1704.
 10. 8—3 1704. Christen Christensen Lind, f. i Rø 1677, her i 10 Aar, † 2—8 1714, blev begravet i Kirken 9—8, 37 Aar gammel.
 11. 22—10 1714. Hans Rasmussen Marcher, f. i Vestermarie 1684, her i 28 Aar, † 8—3 1742, begr. 16—3, 58 Aar gl.
 12. 27—4 1742. Peder Bernholdt, f. i Nysted 22—7 1708, cand. theol. 1740, men var fra c. 1731 Skoleholder i Volse paa Falster, her Præst i 39 Aar, † 27—9 1781.
 13. 20—2 1782. Peder Sommer, f. i Bodilsker 11—1 1745, Faderen Degn, cand theol. 74, pers. Kapl. her 2—11 75, var formuende Præst, gav 300 Rdl. til Fattigvæsenet og 1000 Rdlr. til Skolevæsenet, † 24—10 1812.
 14. 17—6 1813. Adam Anton Frederik Schrøder, f. i Slaglille 22—11 1774, cand. theol. 1801, pers. Kapl. hos Faderen i Ringsted 1802. Spr. i Gyrslinge 6—8 08, her i 23 Aar, forfl. 27—8 1836 til Sønderup v. Slagelse, † dér 30—1 1848.
 15. 6—12 1836. Christen Begtrup Friis, f. 24—5 1808 i Malling v. Aarhus, cand. theol. 33, Skolebestyrer paa Christianshavn, Præst her i 9 Aar, forfl. 2—9 1845 til Tversted v. Hjørring og derfra 14—8 1859 til Skjelby paa Falster, entl. 9—2

- 76, † paa Frederiksberg 27—10 1898. Udgiver af „Landsbyskolen“ m. fl. Skrifter.
16. 1—12 1845. Hans Christian Bentzen, f. i Oldenburg i Holsten 4—3 1805, cand. theol. 34, pers. Kapl. i Greve-Kildebrønde 39, her i 13½, Aar, forfl. til Vollerslev v. Kjøge 14—5 1859, † dér 17—5 1874.
17. 23—7 1859. Gerhard Grove, f. i Kbhvn. 13—7 1818, Faderen Kaptajn i Flaaden, cand. theol. 43, Lærer i Kbhvn., foretog 1846 en pædagogisk Rejse til Holland, Frankrig og Schweiz, pers. Kapl. i Igen paa Als, konst. Præst paa Augustenborg 58, her i 16 Aar, forfl. til Gjerslev 11—2 1875, † 2—6 1895.
18. 17—4 1875. Chr. Henrik Otto Rasmussen, f. i Aarhus 4—11 1824, cand. theol. 1850, Huslærer, pers. Kapl. i Raklev 4—2 57, Spr. i Rø 14—2 1868, her i 14 Aar, entl. 9—6 1889, † Kbhvn. 5—1 1892.
19. 28—10 1889. Theodor Frederik Laurentius Larsen, f. 16—10 1850, cand. theol. 77, 5—11 s. A. pers. Kapl. Vesterborg ved Nakskov, 30—8 80 ord. Katheket ved Sct. Jacobs Kirke i Kbhvn., 16—3 82 Spr. i Gimsing ved Struer, her i 13 Aar, forfl. 5—8 1902 til Sørbymagle-Kirkerup ved Slagelse.
20. 30—9 1902. Theodor Julius Carl Georg Rendtorff, f. 22—7 1869, cand. theol. 1893, blev Spr. og Skolelærer paa Venø ved Struer 19—3 1896, derfra forfl. hertil.

Bemærkninger.

Foruden Wibergs Liste haves Thuras med haandskrevne Tilføjelser af Urne, og denne sidste stemmer i alt med Resens. Desuden haves Præsteindberetningen for de ældste Tider efter Reformationen, affattet af Hans Rasmussen Marcher, dat. Nykirke Præstegaard den 19. Oktober 1738, men den er skødesløs, ufuldstændig og urigtig, hvorfor hans Efterfølger i Embedet, Peder Bernholt, har suppleret den, hvorved den for de første 6 Præsters Vedkommende kom i Overensstemmelse med Resens. Ovennævnte modtog efter hans Erklæring nogle faa Oplysninger om Præstekaldet i Nyker af Biskop Worms Famulus, Peder Giddesen, den 2. August 1722; disse indsendte han 7 Aar senere, den 9. Juni 1729, til Biskop Worm; de vare udskrevne af „Landebogen“, men indeholdt vistnok ikke nogen Præsteliste. Hans Liste begynder med Wibergs Nr. 4, som han har som Nr. 1, og derefter har han Wibergs Nr. 3 som Nr. 2, og saa fortsættes ligesom hos

Wiberg (efter Resen) til ham selv. Om sig selv skriver han intet andet end, at han dengang (1738) havde været 24 Aar i Kaldet. Følge vi nu Wibergs Liste, saa er der kun følgende at bemærke:

Nr. 1—4 intet at tilføje.

5. Jens Nielsen Jennum. Om ham har Urne føjet til Thuras Liste, at han kom til Kaldet 1621, han blev ordineret den 20. Novbr. 1620 (Hübertz' Aktstykker Side 599), hvilket er absolut rigtigt, men han synes ikke at være kommen til Embedet før ovennævnte Aar.
6. Jacob Pedersen Tresløv har foreviget sit Navn ved at være en af de Mænd, der toge virksom Del i Opstanden mod de Svenske 1658. Se om ham nærmere hos Thura Side 239 og M. K. Zahrtmanns Afhandling i Hist. Tidsskrift 7. R. I Side 149 i en Fodnote.

Om den senere Tids Præsteliste er intet særligt at tilføje.

Nylarsker (St. Nicolaj Kirke) Præsteliste.

1. 1529. Poul Ibsen eller Jacobsen, tillige Provst, † 1560.
2. 1560. Jon eller Jonas Pedersen, † 1585.
3. 1585. Clemens Andersen, † 1618.
4. 1619. Søren Larsen eller Lauritzen, vist 1607 i Rø, † 1620.
5. 1620. Balthasar Thomsen Malmøe, først Kapl. her, Spr. i Povlsker fra 1617, her i 18 Aar, † 14—10 1638. I Hübertz' Aktstkr. 597—98 anføres bl. a.: Han haver taget Syn paa Nylarsker Præstegaard, fordrer Penge til Bygning og bekommer dennem. Hans Hustru haver spoleret Nykersogns Præstegaard, bortført Døre, Hængsler, Laase, Vinduer og Jern etc., er taget Syn og sat i Fæld for 40 Daler; siger sig ikke at svare for, hvis hans Hustru haver gjort, før han fik hende etc.
6. 1638. Jens Kyse, f. i Sjælland (Karlslunde?), forhen Hører i Lund i Skaane i 9 Aar, Provst tillige, † 22—5 1654.

7. 1654. Mads Mikkelsen Borringholm, først Kapl. og Rektor i Rønne, † 25—9 1663.
8. 1663. Mads Jensen Sode af Hasle-Ruthsker, var maaske Kapl. i Vakancen.
9. 1664. Jens Sørensen Morsing, f. ca. 1636, blev vist Provst 1697, begr. den 16. Marts 1702, Kirkebogen ikke ført fra 1697 til 1702.
10. 1—4 1702. Herman Jørgensen Sode, vist f. i Østerlarsker 1675, † 1—2 1731.
11. 25—3 1729. Poul Mathias Hansen Schor, først Hjelpepræst i 2 Aar, derefter Sognepræst, forfl. 18—8 1747 til Vestermarie.
12. 18—8 1747. Hans Severin Hansen Whitte, forfl. 7—9 1760 til Aaker.
13. 21—3 1761. Ulrik Christian Edvardsen Røring, havde i 3 Aar været Spr. i Sandø paa Færøerne, forfl. 28—6 1765 til Rønne.
14. 18—10 1765. Mag. Oluf Andersen Borreby, forfl. 26—11 1772 til Vestermarie.
15. 18—3 1773. Jens Hansen Mahler, f. i Olsker 25—11 1730, cand. theol. 1753, pers. Kap. i Boddilsker 1758, Spr. her i 18 Aar, † 26—10 1791.
16. 13—1 1792. Christian Fog, tillige Præst i Vestermarie fra 14—10 1808, forfl. til Østermarie 24—5 1811.
17. 26—4 1812. Lorents Andreas Hiorth, f. paa Christianshavn 11—12 1778, cand. theol. 98, Spr. i Olsker 2—11 1804, her 1812, forfl. til Herstederne v. Kbhvn. 12—11 1820, derfra til Rønne

- 27—5 1825, Provst s. A., forfl. 25—2 1829 til Aagerup v. Roskilde, † 1—2 1838.
18. 18—4 1821. Niels Grønbech, døbt i Allinge 19—5 1776, cand. theol. 1799, Katheket Holmens Kirke 16—1 1801, Spr. i Rø 28—8 1806, var Spr. her i 37 Aar og en Tid Forstander for det bornholmske Seminarium, † 9—1 1858.
19. 21—4 58. Andreas Georg Borgen, f. Christianhavn 23—12 1809, cand. theol. 41, Lærer og derefter Inspektør v. von Westens Institut, Kbhvn., her i 25 Aar, entl. 11—12 83, † i Kbhvn. 7—3 1889.
20. 25—2 1884. Henrik Albert Georg Meyer, f. i Himmelev v. Roskilde 19—4 1853, Faderen Skolelærer, cand. theol. 79, pers. Kapl. i Vejby ved Helsingør 11—10 80, her i 12 Aar, forfl. 15—11 1896 til Sønderby v. Assens, hvor han døde 16—10 1900.
21. 6—1 1897. Hans Maximilian Erichsen, f. d. 30—8 1866, cand. theol. 89, 1891 Kapl. i Marslev v. Odense, fra 1897 Præst her, forfl. til Brændekilde pr. Holmestrup St. (Fyen) og kaldet dertil 28—3 1906.
22. Pastor Kragh, kommen fra St. Thomas (Dansk Vestindien), kaldet til Nylars 4—7 06 og indsat d. 29—7 06.

Bemærkninger.

Alle Lister synes at være overensstemmende, dog har Wiberg udeladt Hr. Skjalm, som er Nr. 1 paa de andre. Om ham fortaltes, at han skal have prædikedet udi et lille Kapel i Aaker, kaldet St. Jørgens Kapel, til hvilket laa et Hospital, men dette er for mange Aar siden indflyttet i Aakirkeby, og er nu kun af ringe Anseelse. Af Kapellet fandtes endnu nogle Rester, da Indberetningen fra 1738 skreves. Hr. Skjalm skal være gaet over fra Katholicismen til Lutherdommen.

1. Nr. 1 hos Wiberg er Poul Ibsen, var tillige Provst i ca. 2 Aar (han var, som foran bemærket, ikke Øens 1ste, men den 2den Provst).
2. Jon eller Jonas Pedersen. Om ham er intet at tilføje.
3. Clemens Andersen med Tilnavn Malmø, hvilket ses af en Gildesskraa, som han skal have forfattet for Nylarsker 1559. Dens Fortale og hele Indhold skal have været meget kristelig.
4. Søren Larsen eller Lauritzen. Intet at tilføje.

5. Balthasar Thomsen. Om ham meddeler Rasmus Pedersen Rafn, at han og hans 10 Børn døde af Pest. Af Børnene døde nogle før, andre efter ham.
7. Mads Mikkelsen Bornholm. I hans Tid faldt 1661 den vestre Del af Rundkirkens Mur ned en Paaskemandag. Det kostede 400 Slettedaler at faa Skaden istandsat, hvilket stod skrevet paa paa den nye Mur. Han var en Søn af Præsten Michel Olufsen i Hasle.
8. Mads Jensen Sode af Hasle-Ruthsker. Der kan være Formodning om, at han har været beslægtet med Stamfaderen for Familien Sode, Jens Hansen Sode, som var Præst i Hasle og Ruthsker fra 1632 til 1654, men skønt vi have en af Jul. Bistrup udarbejdet Stamtavle over Slægten Sode, findes hans Navn dog ikke i den.
9. Jens Sørensen Morsing. Intet at tilføje.
10. Herman Jørgensen Sode. Gift med Antonette Marie Müller, Datter af Vice-Landsdommer Ancher Anthoni Müller, som paa den Tid var Øens rigeste Mand. Hun var 18 Aar gl. da hun blev gift og fik i Aarenes Løb 10 Børn (se Wibergs Præstehistorie II Side 28 og Jul. Bistrups Stamtavle over Slægten Sode Side 16). Hun arvede paa Skiftet efter sin Moder Magdalene Margrethe Heseler 1014 Rigsdaler*) og maa jo senere have arvet et større Beløb efter sin Fader, som døde 1716. Endelig

*) 1 Rigsdaler = 1 Slettedaler 2 Mark, altsaa udgjorde Beløbet 1521 Slettedaler.

maa hendes Mand, Præsten, have arvet efter sine Forældre, der ogsaa vare rige Folk. Som Følge heraf maa disse Præstefolk i deres Liv være blevne meget rige, rimeligvis de rigeste blandt Præstefamilierne.

11. Poul Mathias Hansen Schor. Intet at tilføje.
 12. Hans Severin Hansen Whitte. Intet at tilføje.
 13. Ulrik Christian Edvardsen Røring. Intet at tilføje.
 14. Oluf Andersen Borreby. Se nærmere om ham under Vestermarie.
 15. Jens Hansen Mahler. Intet at tilføje.
Nr. 16—22 ligeledes.
-

Olsker-Allinge Præsteliste.

1. (1578). Ingvard Christensen, 1588 tilligemed Provst, † eller begr. 16—2 1590.
2. 1590. Søren Bjerg, † c. 1614.
3. ca. 1614. Niels Andersen Juul, f. i Jylland, fra 1609 pers. Kapl., derefter Spr. her, † 14—1 1635, (Ligsten).
4. 1635. Ole Larsen, † 23—7 1645 (Kbog).
5. 1645. Jens Mortensen Hvass, † 15—12 1668.
6. 1668. Jacob Jensen Sode, f. i Hasle, † 25—2 1693, begr. 6—3. (Her Kapl. fra 1660).
7. 1693. Mag. Søren Hansen Schade, først res. Kapl. og Rektor i Rønne fra 7—5 1692, † her 1712.
8. 1—2 1713. Christopher Nielsen Müller, f. 17—10 1682, cand. theol. 09 † 1723.
9. 3—12 1723. Hans Chr. Larsen Mahler, f. i Odense 1695, cand. theol. 1617, her i 36 Aar, † 17—10 1759.
10. 25—1 1760. Lars Hansen Mahler, f. her og

- Kapl. hos Faderen fra 55, forfl. 15—12 1786 til Aaker.
11. 11—5 1787. Hans Eilersen Marcher, f. 1747, først Præst i Strandebarm, Bergens Stift i Norge, begr. 1—12 1798.
 12. 22—2 1799. Jørgen Landt, f. i Vissenbjerg v. Odense 1752, Faderen Degn, cand. theol. 1777, Lærer v. Borgerdydskolen i Kbhvn., 11—8 91 Spr. Nordstrømø p. Færøerne, her i 5 Aar, † 26—6 1804.
 13. 2—11 1804. Lorents Andreas Hjorth, forfl. 29—4 1812 til Nylarsker (foran).
 14. 12—2 1813. Peter Ephraim de Fischer, f. i Horsens 19—11 1785, cand. theol. 1806, udenlands 3½ Aar, Præst her i 6 Aar, forfl. 16—4 1819 til Spr. v. Sct. Mariæ Kirke i Helsingør, fik 36 Rang med Kbhvns Spr., R* 1842, DM 1860, † 12—2 1862.
 15. 21—7 1819. Johan Ehrenreich Harder Slotzheim, f. Kbhvn. 5—5 1779, cand. theol. 1812, Spr. paa Christiansø 17, her i 7 Aar, forfl. 16—8 1826 til Arninge v. Nakskov, hvor han døde 2—9 1834. (Han var ikke ulærd, godmodig, men en jævn Præst og en stor Pedant).
 16. 29—12 1826. Frederik Laurentius Steenberg, forfl. 20—8 1834 til Rønne.
 17. 31—10 1834. Chr. Frederik Mossin, forfl. 22—7 1846 til Aaker (se dér).
 18. 21—9 1846. Edvard Emil Gottlieb, f. i Kbh. 23—1 1806, cand. theol. 32, Lærer v. Søetatens Pogeskole 33, Overlærer og Katheket 38, her 46,

- forfl. til Vraa v. Hjørring 8—4 53, der Provst 1859, forfl. til Flødstrup v. Ullerslev 31—8 1862, † der 29—8 1877.
19. 19—6 1853. Joachim Chr. Møller, f. i Kbh. 19—4 1812, cand. theol. 36, Lærer v. Efterslægtsselskabets Skole, Katheket i Nyborg 27—5 1848, her Spr. i 4½ Aar, forfl. til Vejlbj v. Grenaa 6—12 57, til Aarby v. Kalundborg 20—10 1865, entl. 31—5 78, † 17—2 1879. Har skrevet: Christelige Betragtninger, en Del Digte og Salmer.
20. 20—2 1858. Harald Gregers Valdemar Bohr, f. i Rønne 9—9 1822, Faderen Rektor, cand. theol. 44, Lærer v. Westens Institut, Løjtnant 1848, Spr. her i 4 Aar, konst. Spr. i Sest 8—10 62 og Spr. der 27—11 1863, † der 18—3 1877.
21. 14—6 1865. Lauritz Chr. Hansen, forfl. til Ibsker 23—10 1871.
22. 11—5 1872. Rasmus Møller, f. i Radsted p. Lolland 11—2 1832, cand. theol. 57, Hjelpepræst i Hjortkær i Slesvig 1—2 58, pers. Kapl. i Thoreby v. Saxkøbing 2—6 60, i Magleby v. Storehedinge 2—4 64, her Spr. i 7 Aar, † 28—9 1879.
23. 12—12 1879. James Andreas Petersen, forfl. 22—11 83 til Østermarie.
24. 21—1 1884. Georg Daniel Dresler, f. i Nykjøbing, Falster, 21—7 1850, cand. theol. 1875, erholdt i 1876 Universitetets Guldmedaille for en theologisk Prisopgave, pers. Kapl. i Holbæk 24—3 80, her i ca. 6 Aar, forfl. 16—10 1889 til Frede-

rikshavn, blev Provst 1891 og 8—4 1898 R* af Dannebrog.

25. 27—12 1889. Julius Friis Hansen, f. 29—9 1856, cand. theol 80, Kapl. i Lyngby 82, Spr. her i 7 Aar, entl. 31—12 96, Sekretær v. den københavnske Kirkefond, † 5—8 1905.
26. 8—2 1897. Niels Ernst Vilhelm Lund, f. 12—2 1869, cand. theol. 93, blev 1897 Spr. her.
-

Bemærkninger.

1. Nr. 1 efter Wibergs Liste er Ingvard Christensen, som tillige var Provst.
2. Søren Bjerg. Intet at tilføje.
3. Niels Andersen Juul havde været Skolemester og Kapellan i Rønne tilforn (Aa Kirkebog, Kirkehist. Saml. 4 R I Side 465). I et Dokument efter Buschels Jordebog over Proprietærgaardene ses, at Hr. Niels Andersen Juul, Sognepræst til Olsker Kirke, købte den 20. Oktober 1628 Birkelsgaarden i bemeldte Sogn (nu kaldet Brissensgaard og er den 1ste frie Vornedegaard) af Jockum Graabo paa Perstrop, en Herregaard paa Lolland. (Meddelt af Urne i hans Tilføjelser til Thuras Bornholms Beskrivelse).
4. Ole Larsen. Intet at tilføje.
5. Jens Morten Hvas. Ligeledes.
6. Jacob Jensen Sode var en Søn af Præsten Jens Hansen Sode i Hasle.

I hans Tid indtraf Kong Christian d. 5.'s Besøg paa Bornholm, om hvilket Thura har en Meddelelse, som aftrykkes her, fordi det vel er de

færreste, der faar Lejlighed til at læse den i Thuras Bog:

„Anno 1687 den 7. May er Hans Kongl. Mayest. Kong Christian den femte til en glædelig Amin-delse for dette Lands Indbyggere, hid til Bornholm med 6 Fregatter for Sandvig ankommen, og efter at Hans Kongl. Mayest. havde beset Slottet Hammershus, rejste han straks til Rønne, hørte dér Prædiken den 8. May. Samme Dag reyste han til Svanike og blev dér til d. 11. May, begav sig derfra til Chistiansø. Siden formedelst en contrair Vind og Storm paa Hjem-Reysen, kom Hans Kongl. Mayest. igen tilbage til Sandvig den 13. May, logerede ind til Archelimester Niels Jørgensen i Sandvig; den første Dag som var . . . May var Hans Kongl. Mayest. i Allinge Kirke og hørte Hans Velærværdighed Provstens Hr. Poul Anchers Prædiken til Høymesse, som dertil var bestilt, og som døbte samme Dag Sognepræstens Hr. Jacob Jensen Sodes Barn som blev kaldet efter Kongens eget Navn Christian. Hans Kongl. Mayest. erbød Sig at være Fadder, skikte for sig op til Daaben Høyædle og Velbaarne Obrister Ober Commandant og Amtmand her over Landet Johan Diderick von Wetberg, Herre til Østrup Gaard. Der alle Ting i Allinge Kirke var forrettet drog Mayestæten til Sandvig igen begierede straks Aften-Sangs Prædiken af Sognepræsten Hr. Jacob Jensen Sode at holdes i Logementet paa en Sal til Niels Jørgensens, hvilket, da det var efterkommet, gik Hans

Mayestet til Seyls og kom lykkelig til Kjøbenhavn med sine medfølgende Herrer.“ (Dette staar den Dag i Dag paa en i Kirken ophængt Tavle).

Jacob Jensen Sode var tillige Slotspræst paa Hammershus; den 20. Juli 1685 klagede han til Kongen over, at han paa 16 Aars Tid havde betjent de paa Slottet Hammershus værende Soldater og ingen vis Løn havde faaet af Knægtspenge eller andet, havde end ikke engang faaet Offer, alligevel han havde givet dem Sacramentet og Ordet. Han bad nu Kongen om at forunde ham og hans Hustru en ringe Bolig eller Gaard udi Olsker Sogn deres Livstid.

7. Mag. Søren Hansen Schade. Præsteindberetningen af 1738, der er affattet af Præsten Hans Christian Lassen Mahler, siger, at han formedelst Drikfældighed og andre Forseelser blev stillet for en Provsteret, men døde samme Dag, da Dommen til Remotion (Afsked) afsagdes. Han var gift med Amtsskriver Wogensens Datter, en Søster til Amtsskriver Schorrs 1ste Kone.
- | | | |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|
| 8. | Christopher Nielsen Müller. | } Intet at tilføje. |
| 9. | Hans Chr. Lassen Mahler. | |
| 10. | Lars Hansen Mahler. | |
| 11. | Hans Ejlersen Mahler. | |
| 12. | Jørgen Landt. | |
| 13. | Lorents Andreas Hjorth. I hans Tid afbrændte Sct. Ols Præstegaard, og derom har Hjorth i sin Kirkebog, som blev reddet, skrevet følgende:
„Natten mellem den 28. og 29. Juli 1806 Kl. | |

1 $\frac{1}{4}$ udbrød en hæftig Ild i Sct. Ols Præstegaard. Ilden ytrede sig først over Bryggershuset og udbredte sig i en utrolig Hast saa meget, at alle Gaardens Længer inden en halv Times Forløb var omspændte af de rædsomste Luer. Jeg maatte redde mit Liv ud af mit Studerekammers Vindue. Min Kone frelste vore tre smaa Børn, hvoraf det mindste kun var otte Uger gammelt, midt igiennem Luerne. Lieutenant samt Kirkeværge og Sandemand Mogens Andersen Lind reddede nogle Meubler og denne Bog (Kirkebogen), tilligemed de fleste af mine egne Bøger, og dette gjorde han under den mest truende Fare. Forresten mistede jeg næsten hele mit Indbo med alle min Kones og vore Børns Klæder. Otte Dage efter Branden begyndte jeg igjen paa Gaardens Opbyggelse og var saa heldig efter 3 Ugers Forløb fra Arbeidets Begyndelse at have den vestre og nordre Længe opreist af Asken*). Opbyggelsen af Stuelængen, som nu bliver den søndre, opsættes til næste Aar.

Olsker Sogn den 25. August 1806.

L. A. Hjorth,

Pastor loci.*

Om hele den efterfølgende Præsterække er intet særligt at tilføje.

*) Dette maa sikkert skulle forstaas saaledes, at man efter 3 Ugers Forløb var kommen saa vidt, at man havde faaet rejst Tømmeret for begge disse Bindingsværks Længer. Det var godt gjort endda og turde vidne om, at Præsten har været godt lidt og har faaet kraftig Hjælp af Beboerne.

Pedersker Præsteliste.

1. Her 1584. Hans Henriksen, † 16—4 1587.
2. Baade 1599 og 1610. Mads Olsen Buch, † 1618. Hübertz' Aktstkr. 604.
3. 1618. Hans Raunholt, † 1624. Ligel. do.
4. 1624. Morten Andersen Greve, † 1649 den 30te Januar.
5. 1649. Ole Larsen Borringholm, † Septuagesima Søndag 1669 d. 7de Februar.
6. 26—2 1669. Thomas Jacobsen Tarnovius, f. p. Færøerne, † 1684.
7. 14—5 1684. Laurits Sivertsen Lycke, † 1685.
8. 24—4 1686. Balthasar Olufsen Beck, Student Roskilde, † 13—1 1696.
9. 15—2 1696. Oluf Olufsen Sonne, forfl. 18—6 1717 til Hasle- Ruthsker.
10. 11—9 1717. Antonius Knabe Gregoriussen Schandorff, begr. 6—2 1736.
11. 23—3 1736. Jens Jensen Buchhave, forfl. 15—5 1741 til Rønne.
12. 11—8 1741. Hans Grønnegaard, f. i Odense

- 28—6 1691, cand. theol. 1717, Rektor i Faaborg c. 1721, her i 20 Aar, † 26-27—9 1761.
13. 18—12 1761. Mikkel Tamdrup, f. i Faaborg 18—11 1718, Formandens Stedsøn, cand. theol. 1745, pers. Kap. her fra 46, derefter Sognepræst, † 3—10 1779.
14. 26—1 1780. Niels Iversen Pedersen, f. i Kbh. 1—3 1740, cand. theol. 70, pers. Kapl. p. Hitterø i Norge, forfl. 1783 til Lomb i Aggerhus Stift i Norge.
15. 27—8 1783. Hans Ancher Jacobsen Langhorn, f. Christiansø 28—2 1742, Faderen Feltskærer der, cand. 65, muligt Kantor i Svaneke, fra 17—12 72 pers. Kapl. i Hasle- Ruthsker, her i henvend 7 Aar, † 23—9 1790. Han var en usædvanlig lille Mand, men med en ualmindelig stærk, klangfuld og gennemtrængende Stemme. Man kunde sidde i Præstegaarden, noget fra Kirken, og høre ham messe. Bønderne plejede at sige: „Vor Præst ligner Fjeldstavnen (Nattergalen); han er kun lille, men synger smukt“. — Af hans 4 Børn, 2 Sønner og 2 Døtre, skal 3 være døde i Fattighuset.
16. 31—12 1790. Ole Chr. Saxtorph, forfl. 29—8 1794 til Bodilsker- Nexø.
17. 31—10 1794. Elieser Gad, forfl. 1—6 1798 til Rø.
18. 1—6 1798. Herman Boss, f. i Rønne 10—4 1760, cand. theol. 89, ukendt Stilling, til han blev Sognepr. her, † vist 13—3 1816 efter Bispearkivet, Wiberg har † 16—3 1816.

19. 28—8 1816. Søren Sørensen, f. i Nyborg 19—4 1783, cand. theol. 06, pers. Kapl. i Glumsø v. Ringsted 2—9 08, ledig fra 3—1 1812, her i 12 Aar, forfl. 4—6 1828 til Asmindrup v. Holbæk, † der 15—7 1841.
20. 1—8 1828. Chr. Ludvig Børresen, f. p. Ourø 25—1 1799, cand. theol. 25, Kapl. Ourø 13—12 26, Spr. her 28, forfl. til Næsby-Tyvelse 20—8 34, derfra til Kyndby-Krogstrup v. Roskilde 6—4 46 og atter til Kjøbelev v. Nakskov 2—6 1854, † 29—9 1867. Han redigerede „Den danske Bondeven“ 1836 til 1854, hvilket Blad fandt stor Udbredelse og i sin Tid stiftede megen Nytte.
21. 21—10 1834. Hans Chr. Fahnøe, f. i Bogense 15—3 1798, cand. theol. 27, pers. Kapl. i Sørby-magle v. Slagelse 2—7 28, Spr. her i 13¹/₂ Aar, forfl. til Sønderup v. Slagelse 21—4 1848, entl. 6—2 69, † i Kbhvn. 6—2 1880, muligt i Slagelse.
22. 26—6 1848. Cæsar August Bolbroe, f. i Butterup v. Holbæk 15—1 1808, cand. theol 35, Huslærer, Spr. her i 13 Aar, forfl. 26—1 1861 til Søllinge v. Odense, entl. 27—11 75, boede paa Ormehøjgaard v. Aarup, † 17—8 1892.
23. 8—4 1861. Edvard Carl Vilhelm Ortmann, f. 31—1 1822 i Magleby, Langeland, cand. theol. 50, Kapl. hos Faderen i Magleby 54, Spr. her i 5 Aar, forfl. 11—6 1866 til Holbæk v. Randers, entl. 26—2 92, bor p. Frederiksberg.
24. 18—8 1866. Joachim Gudme, forfl. 25—9 1872 til Østermarie.

25. 4—12 1872. Henning Jensen, f. 6—12 1838 i Kornerup v. Roskilde, cand. theol. 64, pers. Kapl. i Sæby-Gjershøj 16—12 65, i Dalby-Tureby 6—3 69, her Spr. i 6 Aar, forfl. til Stenmagle v. Sorø 17—1 79, afsk. som Oppositionsmand mod Scavenius 30—3 1885, senere Redaktør af Dagbladet „København“.
26. 21—3 1879. Axel Viggo Chr. Kjølhede, f. Kbhvn. 27—8 1851, cand. theol. 75, Katheket v. Frue Kirke i Kbh. 11—8 76, Spr. her i 6 Aar, forfl. 5—5 85 til Karlslunde v. Kjøge, Provst og R*.
27. 3—9 1885. Marius Peter Malte Jensen, f. Nykjøbing S. 17—12 53, cand. theol. 76, Huslærer, pers. Kapl. i Dalby v. Kjerteminde 10—1 79, Spr. i Haderup v. Skive 12—1 82, her i 2 Aar, entl. 12—12 1887, Valgmenighedspræst, 29—9 1897 v. Bethania, Aakirkeby.
28. 9—5 1888. August Reenberg Flagstad, f. 8—8 1860, cand. theol. 87, † som Spr. her 9—1 1900.
29. 14—3 1900. Peter Bjerg Nielsen, f. 4—10 1870, cand. theol. 95, Kapl. i Kongsted 1896, Spr. her 1900.

Bemærkninger.

Alle Beretninger begynder med

1. Hans Henriksen, som ifølge Resen døde 1585, men ifølge Præsteindberetningen af 1738, indsendt af Præsten Hans Grønnegaard, døde 15. April 1587, og ifølge Thura og Wiberg ligeledes 1587; Wiberg har Dødsdagen til 16. April, hvilket er urigtigt, thi paa en Ligsten udenfor Vaabehuset paa Pedersker Kirkegaard stod: „Her ligger hæderlig Mand Hr. Hans Henrichsen begravet, som døde 15. April 1587“. Denne Sten er til endnu, men har i mange Aar været brugt til den ene Side af en Svinesti. Nu er den i privat Eje, men er dog taget ud af Svinestien og stillet op udenfor*).
2. Mads Olsen Buch er ganske udeladt af Thura, men maa dog have været Præst i Pedersker, thi da Dr. Mathias 1616 visiterede, har han skrevet Navnet Matz Buch i Visitatsbogen, men har atter overstreget det. Sligt har han ogsaa gjort i enkelte andre Sogne, f. Eks. i Nyker og i Sct. Nicolai

*) Den vil blive erhvervet af Bornholms Museum.

(Nylarsker), hvor to Navne er overstregede, i Poulsker, hvor Svend Jensen Malmø's Navn er overstreget, og i Østerlarsker, hvor Laurits Olsen Fionias er overstreget. Hvad disse Overstregninger betyde, vides ikke, men ved at efterse Præstelisterne viser det sig, at de overstregede Præster alle have været gamle, og at de døde faa Aar efter. Det er da rimeligt, at de ere blevne fri for Visitationen og derfor ere overstregede.

Præsten Grønnegaards Indberetning har som Nr. 2 en Hans N. N., som skulde være død 1587. Thura har det samme.

3. Hans Raunholt. Intet at tilføje.
4. Morten Andersen Greve. Paa en Ligsten i Koret stod Martinius Andreu Grevius Olsen, Pastor hujus obit 1649.
5. Ole Larsen Borringholm. Intet at tilføje.
6. Thomas Jacobsen Tarnovius, kaldet 1670, død 1683, skal have været fra Tarnø, en Ø iblandt Færøerne. „Af hans Børn blev en her Strandridder (c: Strandkontrollør), hvis Søn Lars Jacobsen Tarnovius igen fik samme Betiening og endnu med flere Søskende her lever.“ (Ordret efter Kallske Samling Nr. 111). Præsten Tarnovius købte 16. Selvejergaard, Munkegaard, i Pedersker, hans Datter bekom denne Gaard og blev gift med Anders Munk, hvis Søn endnu ejede og beboede Gaarden, da Præsten Grønnegaard 1738 indsendte sin Beretning.
7. Laurits Sivertsen Lycke skal ifølge forannævnte

Indberetning være indsat i Embedet 1683, medens Wiberg har, at Formanden først døde 1685, og at Lycke kom 1684 og døde 1685.

8. Balthasar Olufsen Beck skal have været fra Norge, han blev indsat 1685. Hans Hustru hed Ellen, som efter hans Død giftede sig med Fændrik Anders Poulsen ved 4de Herreds Kompagni; disse Ægtefolk boede paa 14. Selvejergaard i Aaker. Lycke skildres som en slet Husholder, han havde endnu i Grønnegaards Tid en Datter, som levede i fattig Enkestand i Nexø, hun havde været gift med Konstabel Anders Espersen i Rønne.

Præsten Lycke fik til sin Ordination af Kirkens Midler 20 Slettedaler for Kaldets Ringheds Skyld.

9. Oluf Olufsen Sonne, kaldet 1696, var Søn af Præsten Ole Nielsen Sonne i Østerlarsker og var gift med Byfoged Mikkell Andersen Frølund's Datter Anne, Søster til Professor Frølund i København. Adskillige af hans Børn bosatte sig paa Bornholm. En Søn af ham var Kancelliraad og Generalfiskal Jens Michael Sonne i København.
10. Antonius Knabe Georgiussen Schandorff var født i Jylland og blev gift med Dorthea Johansdatter Sverdfeger, som han bragte med sig fra København. Han døde meget hastig, thi da han en Formiddag stod færdig til at køre ud i Sognet, fik han et Slagtilfælde, faldt til Gulvet og døde straks efter. Var Præst her i 18 Aar (1718 — 1736). Hans Enke overlevede ham nogle faa

Aar og boede i Rønne i gode Omstændigheder og skænkede derfor kort før sin Død 50 Slette-daler til Sct. Peders Kirke. De efterlod sig ikke Børn.

11. Jens Jensen Buchhave. Om ham se nærmere under Rønne. Han var kun lidt over 5 Aar i Pedersker.
12. Hans Grønnegaard var den, som affattede og indsendte Præstelisten 1738.
13. Mikkell Tamdrup
14. Niels Iversen Pedersen
15. Hans Ancher Jacobsen Langhorn
16. Ole Chr. Saxtorph
17. Elieser Gad. (Om ham se nærmere under Rø Sogn).

} Intet at tilføje.

Om de 12 efterfølgende Præster er intet at tilføje ud over, hvad der er meddelt i Præstelisten.



Poulsker Præsteliste.

1. 15.. Oluf Madsen, † c. 1555.
2. ca. 1555. Hans, † 1577 eller 80.
3. ca. 1577-80. Mads Ravn, maaske Kapl. fra 1577, † 1600.
4. 1601. Mikkel Sørensen Berg, † 1602.
5. 1602. Svend Jensen, f. i Malmø, † 1617, se Hübertz' Aktstkr. 606.
6. 1617. Balthasar Thomsen Malmøe, vist forfl. til Nylarsker 1620.
7. Ord. 10—11 1620. Hans Gregersen Colding, † 6—3*) 1650.
8. 1650. Hans Andersen Ravn (Aalborgensis) eller Rafn, † 5—7 1654.
9. 1654. Mikkel Thomsen Borringholm, † 27—3 1689 Kl. 5 Morgen, 63 Aar 3 Maaneder 2 Uger 2 Dage gl. efter Kirkebogen.
10. 2—4 1689. Mathias Lyster, † 12—3 1694, begr. 20—3, 39 Aar gl.
11. 31—3 1694. Mads Svane, † 1707.

*) Ifølge R. I. Rafns Optegnelser (Kirkehist. Saml. 4. R. I) døde han 6te eller 7de Marts.

12. 12—8 1707. Peter Madsen Katkjær, † 25—4 1732.
13. 6—6 1732. Thomas Hansen Trojel, f. i Himmelev v. Roskilde 18—8 1702, cand. theol. 1726, Præst her i 7 Aar, forfl. 13—2 1739 til Vissenbjerg v. Odense, † der 22—12 1769.
14. 13—2 1739. Andreas Nielsen Agerbech, forfl. 15—5 1741 til Klemensker.
15. 4—8 1741. Hans Jørgen Lauritsen Lund, forfl. 6—7 1753 til Vestermarie.
16. 24—8 1753. Mag. Jørgen Pedersen Kofod, f. i Hasle 11—9 1721, cand. theol. 1747, pers. Kapl. Hasle 2—8 48, res. Kapl. i Mariager 5—2 51, † her 25—1 1780. — Meget dygtig og afholdt, messede fortrinligt, var husholderisk og godgørende.
17. 26—4 1780. Mathias Carstensen, f. ca. 1751, cand. theol. 78, var her i 8 Aar, forfl. 18—1 1788 til Spr. v. Ribe Cathrine Kirke og derfra 27—5 1791 til Bogense, hvor han døde 4—10 1797.
18. 25—4 1788. Christian Winsløw, f. i Alsted v. Sorø 1752, Faderen Degn, cand. theol. 80, Missionær i Grønland 21—3 81, her i 24 Aar, † 9—4 1812. Da han første Gang messede i Kirken, udbrod en Bonde højt: „Der har vi gamle Jørgen Kofod igen!“
19. 18—9 1812. Hans Chr. Mahler, f. i Nylarsker 31—3 1759, cand. theol. 83, pers. Kapl. i Aaker 3—2 86, res. Kapl. i Rønne 1792, Spr. her 10½ Aar, † 11—3 1823.

20. 30—5 1823. Ancher Anton Møller, f. i Pedersker 25—6 1769, Faderen Degn, cand. theol. 97, res. Kapl. og Lærer i Rønne, Spr. her i 9 Aar, † 12—7 1832. DM 28—4 17. Enken levede i mange Aar i Rønne, meget fattig.
21. 1—11 1832. Carl Adolph Købke, forfl. 29—1 1839 til Ibsker-Svaneke.
22. 23—4 1839. Carl August Meyn, forfl. 19—7 1847 til Bodilsker-Nexø.
23. 7—10 1847. Jacob Peter Koefoed, forfl. 21—4 1858 til Vestermarie.
24. 15—7 1858. Jacob Claudius Jork, f. i Kbh. 17—9 1820, Faderen Lærer v. Søkadet-Akademiet, cand. theol. 45, Adjunkt i Rønne 1847, Præst her 58, Provst 12—6 71, forfl. til Vollerslev v. Kjøge 3—8 1874, † der 15—5 1888.
25. 14—10 1874. Niels Jørgen Jensen Lund, f. i Kbh. 19—3 1840, Faderen Kantor ved Helligaands Kirke, cand. theol. 65, var fra 55—63 Organist ved (katholsk) Sct. Ansgarius' Kirke, Lærer ved de forenede Kirkeskoler fra 1866. Katheket v. Trinitatis Kirke 24—1 1868, Spr. her i 10 Aar, forfl. til Hvorslev v. Randers 2—12 1884, men fritoges for at modtage Embedet, 26—2 85 til Fruering v. Skanderborg, derfra igen 3—3 1900 til Kirkesaaby v. Roskilde.
26. 26—2 1885. Alfred Kofoed Sonne, f. 5—9 1851 i Nexø, cand. theol. 1877, pers. Kapl. i Fanefjord paa Møen 26—10 78, Hjælpepræst i Gjerslev 80 og i Humble 81, blev 23—2 1882 Spr.

i Nørbæk v. Randers, her i 1885, forfl. 12—5
1902 til Solbjerg, Nykjøbing paa Morsø.

27. 3—7 1902. Christen Bisgaard, f. 2—3 1857,
cand. theol. 88, blev 28—9 1888 Spr. til Sønde-
rup v. Hobro og 1902 Spr. her.
-

Bemærkninger.

1. Oluf Madsen var efter Wiberg den første Præst her efter Reformationen. Hans Navn findes dog hverken paa Præsteindberetningen hos Thura eller i Kallske Samling.
2. Hans. Navnet findes ikke paa Præste-Indberetningen, skrevet af Jørgen Laurits Lund 1738; Resen har ham som Johannes, men her siges han at være død 1581.
3. Mads Rafn. Intet at tilføje.
Nr. 4—10 efter foranstaaende Liste intet at tilføje.
11. Mads Svane. Amtmand Urne har i Thuras Liste angaaende Navnet tilføjet: hed ikke Svane, men Trane. Det kan være, at han har forandret sit Navn til Svane, fordi han mente, at det var finere end Trane. Paa lignende Vis ere mange Navne blevne forfinede, baade paa Mennesker og Gaarde. (Urne var en saa grundig Kender, at han næppe har været fejl underrettet om, hvilket det rette Navn var.) Han var først Skibspræst. Hans Hustru og han kom begge fra Jylland.

12. Peter Madsen Katkjær siges hos Resen at være født i Jylland, men kaldtes af Urne en Sjællandsfar.
 13. Thomas Hansen Trojel var fra København. Blev gift med en Datter af Præsten Jørgen Poulsen Ancher i Østerlarsker.
 14. Anders Nielsen Agerbech. Se om ham under Klemensker.
 15. Hans Jørgen Laurentius Lund. Intet at tilføje. Om de følgende Præster fra Nr. 16 til 27 er intet særligt at meddele.
-

Rø Præsteliste.

1. 15. . . Peder, Præst her 16 Aar.
2. 15. . . Jens, lige i 2 Aar.
3. (1584). Niels Rasmussen, (Hübertz' Aktstkr. 496).
4. (1596). Peder Nielsen Trelleborg, her i 16 Aar.
5. (1610). Jens Christensen Cammer. Var med til at underskrive Hyldningsfuldmagten 27—2 1610, det kan ikke ses, hvor han var, men da alle de andre ere fundne, bliver dette Sogn tilbage til ham, cfr. Hübertz' 576.
6. (1617). Søren Larsen eller Lauritsen, forfl. 1620 til Nylarsker.
7. 1620. Peder . . . var forh. Kapl. i Lomme i Skaane, † c. 1625.
8. ca. 1625. Jens eller Niels Olufsen Møenboe, her i 25 Aar, † ca. 1650.
9. ca. 1650. Peder Jensen Lund, † 30—4 1654.
10. 1654. Rasmus Olsen Wiborg, f. i Viborg, var her i 15 Aar, blev afsat 23—9 1669 for Drukken-skab og andre grove Fanter.

11. 8—12 1669. Christen Christensen Lind*), f. i Norge, var tillige Viceprovst, † 14—10 1714.
12. 7—1 1715. Ole Frandsen Toxverd, forfl. 23—5 1718 til Østerlarsker.
13. 27—5 1718. Jens Rasmussen Marcher, f. i Vestermarie, † ?—4 1733.
14. 15—8 1733. Frederik Hansen Monrad, forfl. 18—11 1757 til Bodilsker-Nexø.
15. 3—2 1758. Jens Michael Peder Hiorth, forfl. 28—7 1779 til Ibsker-Svaneke.
16. 28—7 1770. Jacob Peter Jacobsen Prahl, forfl. 11—5 1787 til Østerlarsker.
17. 11—5 1787. Johannes Gjelstrup, f. i Viborg 1750, cand. theol. 83, Degn paa Christiansø, her Præst i 11 Aar, forfl. 14—2 1798 til Skjærbæk, Haderslev Amt, † der 1833.
18. 1—6 1798. Elieser Gad, f. i Vejby 11—7 1771, cand. theol. 93, Spr. i Pedersker 94, her 98, forfl. til Hørsholm 3—1 1806, til Skjævinge v. Hillerød 31—10 1809, til Roskilde som Sognekapellan ved Domkirken 22—10 1823, † der 20—11 1838. Prgrd. br. 22—6 1800.
19. 28—3 1806. Niels Grønbech, forfl. 18—4 1821 til Nylarsker.
20. 22—8 1821. Peder Rasmussen Hiorth, f. her 7—5 1771, cand. 25—1 06, pers. Kapl. i Hillers-

*) Optegnelser fra Bornholm af Rasmus Pedersen Rafn, trykte i Kirkehist. Samling 4 R. I, hvor det Side 468 hedder: 1669 8. Decbr. blev Hr. Christen Christensen Lind af Provsten til Rø Kirke introduceret.

- lev ved Thisted 4—3 14, Spr. i Frøslev p. Morsø 20—9 1818, her 1821, † 14—8 1841, begavet Taler.
21. 23—10 1841. Michael Herman Bolbroe, f. i Butterup v. Holbæk 29—9 1803, cand. theol. 32 pers. Kapl. i Ibsker 25—11 35, Spr. her 1841, entl. 5—12 1867, boede derefter i Allinge, † 10—6 1871. I sin Tid en meget begavet og yndet Taler. Hans Messe udmærket smuk og klangfuld.
22. 14—2 68. Carl (Chr.?) Henrik Otto Rasmusen, forfl. 7—4 1875 til Nyker.
23. 28—6 1875. Frederik Chr. Fischer, f. i Kbh. 30—12 1822, cand. theol. 50, pers. Kapl. i Rønnebæk v. Næstved 4—11 s. A., i Klemensker 18—8 54 til 6—4 56, senere Lærer i Kjøbenhavn, her 1875, entl. 15—4 1891, † i Kbh. 29—11 1898.
24. 2—11 1891. Peter Chr. Julius Mørk, f. 13—11 1865, cand. theol. 90, Spr. her 91, forfl. 16—12 1897 til Nørre Næraa v. Bogense.
25. 11—2 98. Carl Casadaban Berthelsen, f. 16—9 1868, cand. theol. 95, ord. Medhjælper i Vester- og Øster-Hassing 1896, Spr. her 98, forfl. 5—12 1901 til Gjerlev v. Frederikssund.
26. 31—1 1902. Andreas Christiansen, f. 21—2 1871, cand. theol. 96, derefter Redaktions-Sekretær ved „Østsjællands Folkeblad“ i Kjøge, tillige Lærer, Spr. her Jan. 1902.

Bemærkninger.

1. Hr. Peder, kaldtes ogsaa Peder Nielsen, hvilket læstes paa Pulpituret i Kirken med Aarstallet 1596, Resen har Aarstallene for ham til 1584—1600. Af Befolkningen kaldtes han „Tørre Peder i Ellet“. Han havde for Skik i sin Kirkebog at give de afdøde i Sognet hver sin Karakter, naar de vare døde, en Skik, som forøvrigt mange for ikke at sige alle Præster brugte lige ind til det 18. Aarhundrede. Saaledes f. Eks.: N. N. han var en Pengepugere eller desl.
2. Hr. Jens. Intet at tilføje.
3. Niels Rasmussen var tilligemed Øens andre Præster med til at hylde Prins Christian (senere Kong Chr. 4.) i Lund den 20. Juli 1584.
4. Peder Nielsen Trelleborg. Intet at tilføje.
5. Jens Christensen Cammer var den 27. Febr. 1610 med til at hylde Kong Christian d. 4.s Søn i Lund sammen med alle de andre Præster.
6. Søren Larsen. Intet at tilføje.
7. Hr. Peder ligeledes.

8. Jens eller Niels Olufsen Mønbo. Intet at tilføje.
Over Døren til Prædikestolen stod Jens Olsen Mønbo 1630. — Hens Tiendebog begyndte 1625 og sluttede 1650, da en anden Haandskrift viser sig.
9. Peder Jensen Lund. Intet at tilføje.
10. Rasmus Olsen Viborg. I en Anmærkning til Kallske Samlings Liste hedder det:
Han skal i sin Tiendebog have skrevet adskilligt sundt og gudeligt af Mangel paa Papir og have udstaaet store Fataliteter. Der staar saaledes, at Anno 1665 den 12. Oktober er Præstegaarden meget ynkelig afbrændt 2den Gang, 1ste Gang 1662, men ifølge Bodilsker Kirkebog maa det have været en anden Gang, thi her staar: 1658 Domine Trinitatis: Den hæderlige Mand Hr. Rasmus i Rø haver lidt stor Skade af Ildebrand, er nogen Hjælp i Jesu Navn af godt Folk begierendes. I Rønne Kirkejournal læstes: Anno 1665 i November: Olsens Præstegaard i Rø er nu to Gange afbrændt. Denne Præst fik forøvrigt en sørgelig Skæbne ved egen Brøde. Han var stærkt hengiven til Drik, og han stod som Følge heraf daarlig anskreven hos sine Foresatte. Heraf benyttede Præsten i Klemensker sig (Hr. Ole) paa en højst uværdig Maade; denne Mand havde nemlig en Broder, der ogsaa var Præst, og Hr. Ole vilde gerne have ham til Bornholm, naar et Embede blev ledigt. Han vidste, at Vognen hældte for Præsten i Rø, og saa udspekulerede han en

ondskabsfuld Plan for at faa den til at vælte helt omkuld. Han anmodede nemlig Hr. Rasmus i Rø om at prædike for sig i Klemens Kirke en Søndag, hvilket han lovede. Da Søndagen kom, kørte han saa til Klemensker Præstegaard, hvor han, før han skulde i Kirke, spiste Frokost. Denne Lejlighed benyttede Klemensker Præsten til lige før Kirketiden at drikke Hr. Rasmus fuld ved at sætte varm Brændevin for ham. Derefter gik de begge til Kirke, men da Hr. Rasmus kom op paa Prædikestolen, vilde det ikke rigtig gaa for ham; han anstillede sig som syg og vred sig jammerligt. I Kirken sad der en Plattysker, Capt. Westerwald, der gjorde Nar af den drukne Præst, der imidlertid ikke var mere drukken end, at han forstod det, og han blev derover saa opirret, at han kylede Capt. Westerwald Alterbogen i Hovedet. Andre fortalte imidlertid, at han ikke havde gjort dette, men havde staaet paa Prædikestolen og truet Westerwald med Alterbogen, hvortil denne raabte paa Plattysk:

Slæe to slæe to (slaa til).

Denne Historie fik Bægeret til at flyde over og Hr. Rasmus afskediget. Dette fortalte en 80-aarig Mand til Præsten Friederich Hansen Monrad, da han 1738 søgte Oplysninger om henfarne Præster i Rø for at kunne indsende den befalede Indberetning. — Hr. Rasmus synes derefter at have rejst til København for hos Kongen at ansøge om Naade, hvilket han ogsaa fik, men

samme Dag, da han fik Brev paa Kongens Be-
naadning og fik sit Embede igen, fandtes han
liggende drukken i en Rendesten i København,
og saa blev han totaliter ekskluderet fra kgl. Kald
og Naade. Præsten i Klemensker fik dog ikke
sin Broder ansat som Præst i Rø. Dette lille Em-
bede blev givet til

11. Christen Christensen Lind. Han havde en
Søn, der blev Præst i Nyker, og Wiberg anfører
hans Dødsaar til det samme som Faderens, nem-
lig 1714, men Sønnen døde den 2. August, Fa-
deren den 14. Oktober s. A. Sønnen, som blev be-
graven inde i Nyker Kirke, var kun 37 Aar gl.,
da han døde; hvor gammel Faderen, der er født
i Norge, var, vides ikke.
12. Ole Frandsen Toxverd. Om ham se nærmere
under Østerlarsker.
13. Jens Rasmussen Marcher. Intet at tilføje.
14. Friederich Hansen Monrad. (Om ham se nær-
mere under Bodilsker. Det var ham, som ind-
sendte Præste-Indberetningen, der dat. 28. Sep-
tember 1738.
15. Jens Michael Peder Hiorth.
16. Jacob Peter Jacobsen Prah. } Intet at tilføje.
17. Johannes Gjelstrup.
18. Elieser Gad. I hans Tid afbrændte atter Rø
Præstegaard, men ved god Hjælp fik han den
snart igen opbygget. Han var en dygtig og god
Præst samt en fint dannet Mand med mange gode
Interesser. Der var længe før hans Tid af ad-

skillige Præster virket en Del for at faa opbygget og indrettet Skoler rundt omkring paa Øen, og Pastor Gad var særlig ivrig herfor (se herom under Aaker — Uenigheden herom mellem ham og Balle). Herved mistede han imidlertid Bøndernes Venskab, thi de modsatte sig af yderste Evne at bidrage til at forbedre Skolevæsenet og søgte nu at fortrædige ham paa alle Maader. Han søgte og fik dog snart Kald paa Sjælland, hvor han endte sin omtrent 40-aarige Virksomhed som Præst i Roskilde (1838), hvor han i de sidste 15 Aar af sit Liv var Sognekapellan ved Roskilde Domkirke. — Han var en af de bedste Præster, Bornholm havde i hine Tider.

19. Niels Grønbech.
20. Peder Rasmussen Hiorth.
21. Michael Herman Bolbroe o. s. v. indtil Nr. 26.
Om dem er intet at tilføje.

Rønne—Knudsker Præstelite.

1. ca. 1516. Hr. Niels, i 29 Aar.
2. ca. 1545. Hr. Jens . . . i 6 Aar.
3. ca. 1551. Peder Christensen i 30 Aar. † ca. 1581.
4. ca. 1581. Peder Pedersen (Petrejus) Gjønge, muligt ham, om hvem der i Hübertz' Aktstkr. 557 fortælles, at han formedelst adskillige vigtige Aarsager og grove begangne Forseelser ikke længere kan tilstedes „prædikestollen der at bethienne och Menigheden faarestaae“.
5. 29—10 1606. Peder Pedersen, hidtil Præst i Knudsker, men nu Præst for begge Menigheder, † ca. 1612.
6. 1612. Lars Oluffsen Bornholm af Vestermarie, var først i Hasle, 1 Aar (fra 1611—12), født 1580, † 5—7 1653.
7. 1653. Jens Lauritzen Malmøe, Provst 1654, † 1—1 1681.
8. 19—1 1669. Christen Mikkelsen Schottving, først Medhjælper her, † c. 1692.

9. 22—3 1692. Mag. Henrik Lauritsen Hiort, f. i Skamby v. Bogense, blev tillige Provst fra 98, † 1716.
10. 12—4 1717. Hans Poulsen Ancher, fra Hasle, f. ca. 1662, fra 1685 Kapl. i Hasle, fra 1697—1717 Spr. i Hasle, Sognepr. her i 23 Aar, † 8—2 1740 Præst i 55 Aar, Jubellærer.
11. 6—7 1740. Peder Rasmussen, f. 4—2 1680, cand. theol. 1703, res. Kapl. og Rektor her (ca. 24), Spr. i Aaker 27, her 40, † 15—3 1741.
12. 15—3 1741. Jens Jensen Buchhave, f. i Nykjøbing, Morsø, 12—9 1699, cand. theol. 26, Skibspræst til Trankebar 10—10 32, Spr. i Pedersker 36, her 41, Provst . . ., forfl. 24—9 1751 til Herlufmagle ved Ringsted, † der 9—4 1755.
13. 24—9 1751. Jens Jørgensen Tanck, f. i Norge 24—6 1691, cand. theol 14, Spr. i Herlufmagle 1719, her sikkert ved Bytning med Formanden 1751. (Provst i Tybjerg Herred 1738), † her 5—8 1758.
14. 13—10 1758. Claus Jørgensen Steenbech, forfl. 28—6 1765 til Østermarie.
15. 28—6 1765. Ulrik Christian Edvardsen Røring, f. i Gjerdrum i Norge 4—3 1718, cand. theol. 52, Spr. Sandø paa Færøerne 1758, i Nylarsker 1761, her 1765 † 24—12 1776.
16. 26—3 1777. Hans Pontoppidan, f. i Torkildstrup ved Stubbekjøbing 10—10 1730, cand. theol. 48(?), Spr. Dalby v. Kjøge 20—8 58, Stiftspræst paa Vallø 27—4 70, her 77, Konsistorialr. 1780,

- forfl. 12—4 85 til Frederiksberg og 30—11 1787 til Idestrup p. Falster, † der 28—6 1802.
17. 6—9 1785. Christian Transe, f. i Eilbye v. Bogense 3—1 1746, Faderen Degn, cand. theol. 70, Missionær i Grønland 1775, her 1785, Amtsprovst for Bornholm, † 28—2 1808.
18. 25—3 1808. Johan Jensen, f. i Odense 18—12 1756, cand. theol. 85, Lærer ved Landkadetakademiet i Kbh., Spr. i Vestermarie 2—3 1792, her 1808, Amtsprovst s. A., † 20—12 1824, en begavet og videnskabelig Mand.
19. 27—5 1825. Laurits Andreas Hjorth, f. Christianshavn 11—12 1778, se det anførte under Nylarsker, der hører hertil.
20. 29—4 1829. Søren Rosbjerg Ortwed, f. i Helsingør 7—4 1796, cand. theol. 17, Katheket v. Frue Kirke i Kbh. 11—4 21, Præst paa St. Croix 31—12 23, tillige Missionær smst. 1824, Spr. her og Provst over Bornholm i 5 Aar, forfl. til Sct. Knuds Kirke i Odense 4—6 1834, tillige Provst i Odense Herred, og 4—5 1841 til Spr. og Domprovst ved Roskilde Domkirke, R* 28—6 1840, entl. 13—1 1866, † i Kbhvn. 2—9 1872. — Han var human og venlig, en trofast og paalidelig Ven, besjælet af en smuk og mild Aand, Menigheden nærede Kærlighed og Agtelse for ham.
21. 20—8 1834. Frederik Laurentius Steenberg, f. i Helsingør 17—6 1801, cand. theol. 23, Adjunkt i Helsingør i 3 Aar, Spr. i Olsker 29—12 26, her 34 og tillige Provst for Bornholm, forfl.

- 22—2 1847 til Ringsted, R* 18—9 1846 og 27—2 47 tillige Provst her for Ringsted-Alsted Herreder, † der 28—12 1870.
22. 10—5 1847. Carl Henrik With, forfl. 19—11 1856 til Aalborg, se under Bodilsker-Nexø, der først burde været anført her.
23. 3—2 1857. Carl August Meyn, f. i Kbhvn. 8—10 1813, cand. theol. 35, blev 23—4 39 Spr. i Poulsker, i Bodilsker-Nexø 19—7 1847, her 57 og tillige 5—3 s. A. Provst for Bornholm, † 29—11 1870.
24. 17—4 1871. Frederik Vilhelm Christensen, f. i Kbhvn. 26—6 1819, cand. theol. 53, Lærer ved Frøken Zahles Skole, Katheket i Rønne 29—1 1863, Spr. 1871, R* † 16—11 1903.
25. ?—5 1904. Laurits Jacob Ferdinand Bostrup, f. i Kbh. 4—1 1852, cand. theol. 25—1 75, blev Katheket v. Frue Kirke i Kbh. 3—6 79, Spr. i Nykjøbing Sj. 1892, Provst 27—12 97, her Spr. 1904.

Rønne Sognekapellaner og Katheketer.

a. Sognekapellaner og fra ½ 1742 res. Kapellaner.

1. 12—7 1621. Jens Mikkelsen, tillige Rektor, se Hübertz' Aktstk. 600.
2. 19—12 s. A. Jens Olsen, ligl. Rektor.
3. 16 . . . Jens Hansen Sode, blev 1632 Spr. i Hasle.

4. 1640. Hagen Sonesen Rønnebye, blev 1645 Spr. i Klemensker.
5. ca. 1645. Rasmus Pedersen Ravn, først Rektor i Nexø ca. 1631, her ca. 40, var her 1648, men det er uvist, om han tillige var Kapellan.
6. 16 . . . Mads Mikkelsen Borringholm, blev 1654 Spr. i Nylarsker.
7. 16 . . . Jens Knudsen, f. 1609, † 30—9 1666.
8. 16 . . . Claus Predbjørnsen Langsted, blev 23—12 1670 Spr. i Bodilsker.
9. 9—3 1680. Anders Jensen Aalborg, blev 11—10 1684 Spr. paa Christiansø.
10. ca. 1684. Hans Hansen Guldbjerg, f. i Guldbjerg v. Odense, tillige Rektor her, blev 1692 Spr. i Ramme v. Lemvig, † 1707.
11. 7—5 1692. Søren Hansen Schade, blev 8—4 1693 Spr. i Olsker.
12. ca. 1693. Niels Frederik Lauritsen Hiorth, blev 6—4 1706 Spr. i Ibsker.
13. ca. 1706. Christian Schreil, f. i Skaane, afg. før 1724.
14. (1724). Peder Rasmussen, blev 16—8 1727 Spr. i Aaker, se Spr. her.
15. 1727. Jösias Lehmann, f. 1685, var her i 14 Aar, † 19—4 1741.
16. 15—5 1741. Laurits Chr. Sixtussen Aspach, f. i Aalborg 15—5 1704, cand. theol. 34, først Hører i Thisted fra 1733 til 1739, her Rektor, men fra 42 alene res Kapl., † 15—6 1755, 51 Aar gl.
17. 25—7 1755. Mag. Marcus Ludvig Petersen

- Hjorth, tillige Rektor fra 15—5 s. A. blev 19—4 1766 Spr. i Østermarie.
18. 5—6 1766. Mads Alexandersen Kofod, blev 15—12 1786 Spr. i Hasle.
 19. 15—12 1786. Johan Chr. Melbye, blev 31—8 1792 Spr. i Hasle.
 20. 31—8 1792. Hans Chr. Mahler, blev 18—9 1812 Spr. i Poulsker.
 21. 25—3 1808. Johan Jensen*¹⁾.
Nedlagt efter Reskript 29—7 1803.

b. Ordinerede Katheketer.

1. 27—5 1825. Søren Georg Garde, blev 6—9 1833 Spr. i Bodilsker-Nexø.
2. 29—1 1834. Anthon Christopher Bertelsen, f. Egholm v. Nysted 4—7 1805, cand. theol. 1828, her Katheket i 5½ Aar, forfl. til Spr. i Søby v. Randers 6—8 1839, derfra til Taagerup v. Rødby 8—2 1849 og til Kjøng v. Næstved 17—11 1859, hvor han døde 16—1 1863.
3. 5—12 1839. Axel Bagge Friis Hansen, f. i Kbhvn. 22—2 1803, cand. theol 32, Katheket her i 9½ Aar, Spr. i Voer v. Randers 23—4 1849, entl. 24—12 1870, † i Kbh. 24—3 1880.
4. 10—7 1849 Ove Steenberg, f. i Hillerød 24—12 1814, se under Bodilsker-Nexø.
5. 29—10 1855. Peter Klein, f. i Kbh. 1—10 1822, cand. theol. 44, Lærer i Sprog og Musik

*) Se Dansk Cancellists Kaldsbog over Præsterne, et Haandskrift i Rigsarkivets 2den Afdeling,

i Randers, her Katheket i 7 Aar, Spr. i Aars ved Hobro 15—10 1862, Provst 12—10 68, Spr. i Vester Ulslev v. Maribo 20—12 1870, i Gudme 16—6 1877, † 19—6 1896.

6. 29—1 1863. Frederik Vilhelm Christensen, Spr. her 17—4 1871.

c. Residerende Kapellaner, kgl. Resolution ¹⁹/₄ 1872.

22. 29—4 1872. Hans Vilhelm Teisen, blev 4—8 1877 Spr. i Aaker.
23. 5—11 1877. Carl Ludvig Theodor Hasle, f. 14—10 1844 p. Hesselbjerggaard i Holbæk Amt, Faderen Landstingsmand og Statsrevisor, cand. theol. 69, derefter udenlands, Adjunkt i Rønne 18—8 71, res. Kapl. 77, Spr. i Marstal p. Ærø 15—9 1893, i Gloslunde v. Nakov 1—7 1903.
24. 22—11 1893. Niels Chr. Hansen, f. 7—6 1862, cand. theol. 88, 5—9 s. A. Spr. til Horne-Asdal v. Hjørring, her i 8 Aar, forfl. 1901 til 1ste Præst v. Apostelkirken, Sct. Mathæus Sogn i København.
25. 9—1 1902. Aage Juel, f. 17—11 1869, cand. theol. 96, Spr. Askö 4—9 97, forfl. hertil 1902. I 1896 blev han ord. Medhjælper i Kollerup v. Fjerritslev.

Bemærkninger.

Præstelisten for Rønne er for den ældste Rækkes Vedkommende ens hos Thura og med Listen paa Tavlen i Rønne Kirke, men begge Steder mangler foranstaende (Wibergs) Listes Nr. 5, Peder Pedersen. Wibergs Liste følger Resen. — Præste-Indberetningen er affattet af Provsten, Hans Povlsen Ancher, men han var, da den afgaves, 77 Aar gl. og har næppe formaaet at gøre dette Arbejde fyldestgørende.

Følge vi nu Wiberg, saa er

1. Hr. Niels i 29 Aar. Yderligere Oplysninger haves ikke.
2. Hr. Jens. Ligeledes.
3. Peder Christensen. Ligeledes.
4. Peder Pedersen Petrejus Gjønge ogsaa kaldet Getting.
5. Peder Pedersen var først Præst i Knudsker, som den Gang havde sin egen Præst, men da han var Præst her, var der af Borgermester og Raad i Rønne bleven klaget til Kongen over

forannævnte Præst i Rønne, som derefter blev afskediget. — Nu blev Peder Pedersen i Knudsker under 29. Oktober 1606 kaldet til ogsaa at være Præst for Rønne Menighed, og herefter kom disse to Menigheder til at høre sammen under een Præst. (Hübertz' Aktstykker til Bornh. Hist. Nr. 392). At dette er rigtigt, kan ikke betvivles, hvorfor det er meget mærkeligt, at hans Navn slet ikke findes i de nævnte 2 Lister. Da Jacob Nielsen Prahll i Ibsker 1738 indsendte sin Beretning, bilagde han den med en lille Beretning om Rønne, der er ret mærkelig. Det hedder i denne finder jeg i en gammel Bibel: „Anno 1571 d. 20. September natus est Filius meus primogenitus Dominus Petrus Petreius Divi Canuti Esebesiæ in Borryngia Anno 1606 Pastor Rodno.“ Og det er vist, at hver af de Sogne havde sin egen Præst i forrige Tider, og den pavelige Dispensation, at det maatte annecteres, bekom Biskop Bagge af min Svigerfader, Hr. Rasmus Jensen Marker, da han var her og visiterede paa Bornholm. Dette ser højst mærkeligt ud, thi længe før Præsten Markus Tid, 1673—1727, havde, som ovenfor paavist, Kong Christian den 4de udstedt sit Brev paa, at Knudsker maatte annecteres med Rønne. Da man ikke kan gaa ud fra, at Jacob Nielsen Prahll har faret med Usandhed, synes det, som om man allerede i den katholske Tid har ansøgt om at faa begge disse Embeder lagt sammen, men at man ikke har faaet dette sat i Værk før 1606.

6. Laurits Olufsen Bornholm. Om ham skriver Prahls i samme Beretning: Kort derefter blev Hr. Oluf hans Søn Lars Olsen, Præst i Rønne. Han skal have gjort Kontrakt med Borgerskabet i Rønne om at nyde 100 Rdlr. i Stedet for Tiende. Paa et Epitaphium, som stod ved Rønne Kirkes Prædikestol, læses hans Navn med Aarstallet 1612, og i Rønne Kirkes Journal stod, at han døde Kl. 1 den 5. Juli 1653 og blev begravet 11. Juli. — 1641 lod Lars Olsen og Hustru, Apolone Nielsdatter, bekoste og ophænge et smukt Epitaphium i Rønne Kirke (se nærmere herom hos Thura: Bornholms Beskrivelse Side 134—35). Man ser af dette, at en Kapellan dengang sommetider kaldtes en Simista. Ovennævnte Laurits Olufsen Bornholm var en Søn af Præst og Provst i Vestermarie Oluf Larsen Skaaning, som kom fra Skaane.
7. Jens Lauritsen Malmø. Han blev Provst i Stedet for Hr. Michel i Ibsker, som skulde have været det efter Alderen, men blev det ej, fordi han, hvad foran er meddelt, i et Pestaar giftede sig 3 Gange. Denne Præst, siger Prahls, var meget afholdt for sin behagelige rene Stemme, og han kunde endnu i sin høje Alderdom synge en Diskant uden at fistilere.
8. Christen Mikkelsen Schottving. Prahls skriver, at de skød efter ham en Søndag, han gik fra Kirken, fordi han lastede deres Udyd, og at det var Amtsskriver Augustus Dechner, som klappede paa sin Rumppe imod Hr. Christen og sagde:

„Det er Præste-Respekt!“, og Hr. Prahlfølger, at dette var den fornemste Aarsag til, at Dechner kom iblandt de brændemærkede Slaver*).

9. Henrik Lauritsen Hjorth var i Svogerskab med kgl. Konfessionarius Dr. Peter Jespersen og var gift med Marie Scheel, som skal have været Søs-kendebarn til General-Lieutenant og Kommandant Scheel i Citadellet Frederikshavn ved København. Hun døde her i Rønne hos sin Svigersøn, Præsten dersteds, Peder Rasmussen, udi Novbr. 1740 i sit Alders 75. Aar, havde været Enke i 25 og gift i 25 Aar, blev ogsaa gift, da hun var 25 Aar gammel, altsaa 3×25 Aar: Barn og ung Pige — Hustru — Enke.

*) Augustus Dechner blev næppe dømt herfor, men bevislig for en stor Række af de allergroveste Forbrydelser (se herom Bornholms Historie af J. A. Jørgensen 2den Del Side 61—97, hvor hans endelige Højesteretsdom findes aftrykt). At Prahlfølger har ment, at Dechners Haan mod Præsten i Rønne var den væsentligste Aarsag til hans Afstraffelse er ret betegnende, men han har næppe vidst, at den Slags Uartigheder, begaaede af Dechner, var intet at regne imod de store og mange Forbrydelser, denne Mand havde gjort sig skyldig i. — Som et Kuriosum skal her endnu om Dechner kun anføres, at han engang for Retten i Gudhjem i Aaret 1688 tog en af Kong Christian d. 5. den 5. Maj 1688 udstedt Skrivelse, der var fremlagt paa Rettens Bord, og førte den paa en usømmelig Maade bag om sig, hvortil en af de ved Retsmødet tilstedeværende Mænd udbrød: Agter Augustus Dechner nu ikke mere Kongl. Mayestets Brev end at stryge sin Røf med, saa giffuer jeg ham Døden og Diefuelen.

Mag. Hjorth fik udvirket, at det bestemtes, at Sognepræsten i Rønne stedse skulde være Provst, hvilket dog ikke er bleven overholdt.

10. Hans Poulsen Ancher var Søn af Provsten Poul Ancher i Hasle (se nærmere om ham under Hasle). Da han den 9. Maj 1717 holdt sin 1ste Prædiken i Rønne som Præst og Landsprovst, oplæste han selv sit Kaldsbrev og Collatz, fordi der jo ingen Provst var til at indsætte ham.
11. Peder Rasmussen. (Se nærmere om ham under Aaker).
12. Jens Jensen Buchhave udsendte 1744 en Rundskrivelse til de bornholmske Præster angaaende Forslag til at tilvejebringe Midler til i hvert Sogn at faa oprettet en Skole. Saavel denne Skrivelse som Præsternes Svar ere bevarede i Rigsarkivet. De bornholmske Præsters Navne vare den Gang: P. Bernholt, Nyker. A. Agerbech, Klemensker. Børge Poscholan, Hasle. I. Mahler, Olsker. Fr. H. Monrad, Rø. O. Toxværd, Østerlarsker. C. Stenbech, Østermarie. Jacob Nielsen Prahll, Ibsker. Joh. Kofoed, Bodilsker. H. J. Lund, Poulsker. H. Grønnegaard, Pedersker. L. Hjorth, Aaker. Poul M. Schorr, Nylarsker. Ernst Halsen, Vestermarie.
13. Jens Jørgen Tank. Urne har til Thuras Liste tilføjet, at han hed ikke Tank, men Funch, samt at han døde 4. Aug. (Wiberg har 5te) 1758 og blev begravet den 9. Aug.
14. Ulrich Christian Edvard Røring indsattes til

Præst i Rønne den 11. Søndag efter Trinitatis samme Dag, da Steenbech holdt sin Afskedsprædiken.

Om hele den efterfølgende lange Række af Præster er intet særligt at tilføje.

Ved Siden af Præstelisten haves for Rønne en Række Kapellaner, 15 pro persona, og fra 1741 —42 derefter 6 residerende Kapellaner og endelig en Række af ordinerede Katheketer.

Om Nr. 16 af Kapellanerne, Laurits Christian Sixtussen Aspach, meddeler Urne, at første allernaadigste Beskikkelse er fra 1741, samt at hans Fader var fordem Stiftsprovst i Aalborg.

Om Nr. 17, Marius Ludvig Petersen Hjorth, at han var Mag. phil. og var en Søn af Provst Peder Rasmussen, forhen Sognepræst i Rønne, og endelig om Nr. 18, Mads Alexandersen Kofod, at han var født paa Almegaard i Knudsker, hvor hans Fader, Sander Kofod, boede og var Sandemand.

Samtidigt med at foranstaaende Præstelite for Rønne 1738 blev indsendt, lod den gamle Provst, Hans Ancher, udarbejde en udførlig Besvarelse af forskellige Spørgsmaal angaaende Rønne, der vare stillede i det Monitum, Biskop Hersleb havde udsendt i Sjællands Stift, og da dette Aktstykke er af Interesse, meddeles her en Afskrift deraf.

„Her er ingen |: som egentlig kand kaldes |: Kongens Skole, ey heller Skoleholdere, thi om-

endskiønt det vel er forsøgt ved welbaarne Hr. Amtmandens Fuldmægtig og mig om Indbyggerne her paa Landet vilde skicke sig til at opbygge Skolehuuse og at lønne Skole-Holdere overalt i alle Byer og Sogner her paa Landet, har mand dog intet kundet virke dermed, thi Indbyggerne beraabe sig alle paa de Kongl Allernaadigste Privilegier, hvormed belovis, at ingen ny Skat eller tyngelse skal bebyrdis dennem. De som har børn og tilvoxende Ungdom i deris huuse ville selv lære ungdommen børnelærdom eller lade dennem undervise ud af andre, men ingen særlig contribution godvilligen undergive sig. Dog er her tvende, som kaldis latinske Skoler nemlig een i Rønne og een i Nexøe, hvorom skal findes siden relation herefter.

Til det 3die moniti § 1 svarer: Kaldet, jeg er i, hedder Rønne, og Annexet kaldes Knudsker Sogn, som ligger i Vester Herred. Af Rønne, som er hovit Staden paa Borringholm, gives ingen tiende, men Præsten faar til løn 100 Rigsdaler udi rede Penge. Disse Penge indkræves af 4 Qvartermestre, som aarligen |: ved Skifte :| dertil af Øvrigheden beskikkes, men endnu har jeg aldrig kundet faa den Summa, som til Præsten skal erlægges, — thi naar Qvartermesteren kommer med de Penge, som Præsten skal have, da paaskydes, at nogle af Borgerskabet var bortrejst, eller bortflyttede, nogle var døde, og efter dennem intet at bekomme — nogle komme med

andre forvendinger, saa at jeg aarligen tager skade til 2-3 a 4 rixdaler. Om huusmænd og Familier etc. etc. skal giøre forklaring, naar jeg kommer til den part om tienden og Anexet.

Communicanternes tal her i Byen fra 1ste Januarii 1737 til Aarsdagen 1738 er 3241.

Moniti 3die § 2: Ingen haver jus vocanti*) til noget Præstekald paa Borringholm uden Kongen alene. Mensalgods er her intet.

De 3 Høytidsoffer af begge Sognerne er efter noyagtig antegnelse som skete i det Aar 1735: Paaskeofferet 40 Slettedaler, Pinseofferet 43 Slettedaler, Juleofferet 50 Slettedaler 8 Skilling. — Accidentserne i samme af begge Menigheder 82 Slettedaler. Til Rønne Kald er intet Legatum, tillæg eller beneficium.

Capellan pro persona er her i Kaldet, hvilken jeg selv lønner efter forordningen af dato 9. Januar 1728. Rønne Kirke saavel som andre Kirker i de smaa Kiøbstæder vedligeholdes af sin rente og hvad den ellers fra Alderstid har haft, saasom af byen 40 Slettedaler, som de kalde Kirkeskat og hvad andre accidente Kirken kan tilfalde, men Knuds Kirke holdes vedlige af sin Tiende.

Series Pastorum er den samme som paa Tavlen i Rønne Kirke (men efter Henrik Hjorth kom jeg — siden jeg havde betjent Menigheden i Ruthsker Sogn og Hasle udi 31 Aar. Har været Provst her paa Steden i 21 Aar, er nu 77 Aar gl.

*) Kaldsret.

Om Rectoratet her i Skolen saa vel som om Degnekaldet i Knudsker sogn giver Rector Scholæ tilkiende saa vidt som udkræves.

Enke er her i Kaldet, men her er ingen Enkebolig og hun nyder sin pension efter loven.

Her udi byen er et Hospital, som en fordem Kiøbmand heri byen haver ladet bygge paa sin egen bekostning og desforuden givet Capital paa 500 Slettedaler til at tage Rente aarlig af til Lemmernes nytte, ellers er Hospitalets udestaaende midler en Capital paa 2210 Slettedaler som lemmerne nyde aarlig rente af. Desforuden tilhører Hospitalet Eng og Agerjord, som skylder aarlig 8 Slettedaler 2 Mark. Til Præstegaarden her i Byen er intet inventarium, men her er enddeel Eng og agre, som i Kirchens Regnskabsbog kaldes Præstegaardens Inventarium og bestaar i efterfølgende: Eng, som ligger adspredt i stychevis alt paa 5 læs regnes, Agerjord dertil er 5 tønder land sandjord, som intet andet til nytte kan saas udi end rug og skal hvile hver 3die aar. Noch 4 tønder land bygjord og $4\frac{1}{2}$ tønde land hafrejord. — Jeg haver ingen breve eller noget document fundet for mig, som hører Kaldet til, allerliste nogle faa aars Synodalier, som dog ikke ere complet, men nogle ere af eet aar, nogle af et andet, og for de fleste aar slet intet. — Monitums 5. Her er ingen Herretsbog eller originale bøger og documenter her paa landet Geistlighedens vedkommende. Hvad tilforn haver været,

da Borringholms Provsti laa under Schaane Stift, det er alt borte og ingen veed noget om dennem siden dette lands Provsti kom til at sortere under Sjellands Stift. Da sal. Biscop Worm visiterede her paa landet fulte med hannem en bog, som de kaldte Landebogen, hvori var fortegnelse paa Præsterne saavel som ogsaa Degnegårdernes ager og eng oc angaaende, hvoraf een Præst eller Degn har taget Udtog for sig selv*) saa vidt Handsgaards vedkommende (om saa er) da har de det for dem selv, jeg veed intet deraf.

Monitum 7. Om Studentere her paa landet kand jeg intet videre melde end om dem, som ere her i Byen, hvor der findes 3 Studentere. (1) Peder Kofod Ancher**) som informerer Seigneur Herman Bohn Mortensens Søn, og fører et skikkeligt exemplarisk levnet, han er nu fulde 28 Aar gammel. Blev demitteret fra Soers Skole anno 1726. Tog sin attestationen theol. 1730. Blev Decan paa Klosteret i samme Aar, og avancerede til det 4de bord anno 1732. Tog sin dimis anno 1736, og efter at hand og in Julis sidst afvigte . . . ? examen publicum juridium haver tilforn nogle gange prædiket her i Menigheden og gjort god fornøielse (2) Clemen Frantzen Hjorth, er dimitteret fra Kiøge Skole, har været Student i 7 aar, som har sin attestationem theo-

*) Det var Præsten Hans Rasmussen Marcher i Nyker.

**) Blev senere en berømt Retslærd. Se nærmere om ham i Biogr. Lexikon I pag. 204.

lolicam og prædikede for mig alle Aftensangs-prædikener, fører et skikkeligt Levnet. (3) Peder Rask Bohne, som deponerede fra Helsing Ørs Skole i sidst afvigte Sommer, opholder sig hos sine Forældre og lader sig anse til at blive i Fremtiden gavnlig baade til Guds og til Menniskens tjeneste, hans Alder er ohngefær 20 aar. Det øvrige skal i al submission underdanigst Blive efterlevet.

Om Anexet, som er Knudschersogn.

Præstegaarden |: der i Sognet :| tilligemed ager og Eng er 8 tønder land bygjord, 18 tønder land hafrejord og ti Læs Engis, som er al dens herlighed. Inventarium til Præstegaarden er for 5 Slettedaler 2 Mark, saa meget haver jeg taget udlæg for af min sal. formands bo, og saa meget skal igien svares af mit boe.

Decemantes (skattepligtige Bønder) i Knudschersogn er 40 Husmænd som her kaldes Udbyggere er . . . 12 Communicanter i Knudschersogn naar hver Persona regnes til eengang om aaret at gaa til altaret er 180, jus vocandi har Kongen og ingen anden. Tiende af Knudschersogn er:

1) 2 Tønder Rugmeel er udi Penge 18 Mark.

2) Rug hvert andet aar 14 tønder og 2 skiepper gammelt Maal, a 1 Daler 2 Mark er . . . 21 Slettedaler 2 $\frac{1}{4}$ Mark, men hvert andet aar gives ikke mere en 13 tønder 2 skiepper, som gjør i det aar 19 Slettedaler 2 Mark, men 2 overværende skiepper giver hvert aar 2 $\frac{1}{2}$ Mark, gjør en Rug-

tiende hver andet aar er 21 Slettedaler 2 Mark 8 Sk., hvert aar 20 Slettedaler 8 Skilling.

3) Byg hvert andet aar 44 tønder a tønde 1 Slettedaler er tilsammen 44 Slettedaler udi det aar som saa meget ydes. Enken og Capellanen deris fulde deel, men hvert andet aar ydes ikke uden 39 tønder 1 skieppe og er saa udi det aar byg-tiendens beløb 39 Slettedlr. 13 skilling.

4) hafre hvert andet aar 43 tønder og 4 skiepper a tønde 2 Mark er 21 Slettedlr. 3 Mark 10 Skilling, men hvert andet aar 35 tønder 4 Skiepper, er 17 Slettedlr. 3 Mark 10 Skilling.

5) tiendelam hvert andet aar 33 a 2 Mark 8 Skilling er 21 Slettedlr. 8 Skilling, hvert andet aar 17 lam er 10 Slettedlr. 2 Mark 8 Skilling.

6) Tiende giæs gives hvert aar 56 Stykker a 12 Skilling er 10 Slettedlr. 2 Mark.

7) Om Paaske gives 37 Brød og lige saa mange snese Æg a 1 Mark 4 Skilling, er 11 Slettedlr. 2 Mark 4 Skilling. Hvad Hoytidsofferet er anbelangende, samt accidentserne udi begge Menigheder er tilforn angivet og findes saa naar alting er overregnet, at det hele kalds indkommer kand tilsammenregnet løbe op til 503 Slettedlr. 2 Mark 6 Skilling udi det ene aar, men 422 Slettedlr. 15 Skilling i det andet aar.

Rønne den 19 Septembris 1738.

Hans Ancher,
Pastor Ronoviensium
et Canutitorium.*

Vestermarie Præsteliste.

1. 15 . . . Jens eller Rasmus, maaske 2 Personer.
2. ca. 1574. Ole Larsen Skaaning, var Provst 1592, † 1619 eller 20, Ligsten.
3. Ord. 12—12 1620. Mikkel Haagensen Quidning, f. ca. 1590, † Skærtorsdag 1645 (3. April).
4. 1645. Rasmus Anders Bleking eller Rønnebye, f. 1617, † i Skriftestolen før Prædiken 1ste Trinitatis Søndag 1673.
5. 1673. Rasmus Jensen Bornholm eller Marcher, f. ca. 21—8 1647, † 3—2 1727 12te Søndag e. Trinitatis.
6. Kaldsbrev af 29—3 1727. Conrad (Friederich) Gerlach, f. i Kbh. 24—8 1692, cand. theol. 1617, var først res. Kapl. v. Garnisons Kirke i København, her Spr. i 13 Aar, blev den 11—12 1739 forfl. til Ry ved Skanderborg, hvor han blev entl. 1746, † paa Christiansø 1754. — Han skildres som urimelig og urolig, blev paa Bornholm ved Reskr. 15—11 1739 reprimanderet af Biskoppen for uanstændig Opførsel mod Kommandant Kruise, ved Reskr. af 11—12 s. A. forfl. til et langt ringere Embede. Siden derefter blev han ved Proces

dømt i 5 Rdrs. Mulkt til Justitskassen, men, som han ikke godvilligt vilde betale den, befoel Amtmanden Fogden, at gøre Udlæg i hans Bo. Han lod sig ogsaa indfinde med 4 Mænd, men, som Hr. Gerlach gjorde al den Modstand han kunde, ansaae Fogden ham for afsindig og lod ham binde om Hænderne, medens han gjorde sin Forretning, og lod ham derpaa løse. Saasnart Hr. G. fik Strikken af den ene Haand, gjorde han al den Modstand han kunde, for at beholde den paa den anden, og vilde ikke mere tage den af. Kom han paa Prædikestolen, viste han den frem, og vilde derved bevise, hvad han uskyldigt maatte lide af onde Mennesker. Endelig gik han saavidt med sin Urimelighed, at Biskoppen derom maatte erindre ham, med Formaning, at forandre sin urimelige og forargelige Opførsel, ellers kunde han vente sig, at blive suspenderet. Han frasagde sig nu Embedet, rejste saa til Kjøbenhavn, beholdende Strikken paa, og søgte om et andet Brød. Tilsidst ansøgte han om at blive hængt i denne Strikke, hvilken han hidtil som en Martyr havde baaret. Det fortælles ogsaa, at han indgav en Memorial til Kongen om at maatte forundes saameget Egetræ af Kongens Skove, at han deraf kunde lade gjøre 8 Ligkister til sig, Hustru og Børn, da han forudsaae, at de alle maatte dø af Hunger. Han lærte aldrig at tale det danske Sprog rigtig, udtalte f. Eks. Almindingen for Allemanien m. v.

7. 11—12 1739. Ernst Pedersen Halsen, f. i Stubbekjøbing 11—6 1694, cand. theol. ca. 20, havde fra 1716 været Hører i Ribe, Spr. i Ry ved Skanderborg 5—11 1723 (byttet Embede m. Formanden), her 1739, blev syg af Skræk ved et forførdeligt Tordenvejr 13. Juni og døde 8—7 1747.
8. 18—8 1747. Poul Mathias Hansen Schorr, f. i Rønne 1—9 1702, cand. theol. 26, blev 29 adj. Præst i Nylarsker, her 1747, † 29—4 1753. — Et Fruentimmer fra Arnager, som var vred paa ham, fordi han paa Grund af hendes ugudelige Levned havde forholdt hende Sakramentet, kom for at dræbe ham, men fik først fat paa hans femaarige Søn og skar Struben over paa ham.
9. 6—7 1753. Hans Jørgen Lauridsen Lund, f. i Nørre Lyndelse 24—4 1701, Faderen Degn, cand. theol. 1730, var fra 1725 Rektor i Rødby, fra 4—8 41 Spr. i Povlsker, her i 19 Aar, † 30—9 1772. Nidkær for Guds Ære, flittig i Embedet.
10. 26—11 1772. Mag. Oluf Andersen Borreby, f. i Munkebjergby v. Sorø 31—3 1717, cand. th. 60, Magister 1765 og s. A. Spr. i Nylarsker, her i 19 Aar, † 1—12 1791, var lærd og dygtig, god Astronom, velgørende, stiftede det Borrebyske Legat. Han blev af sin Samtid anset som den eneste Præst paa Bornholm, der paa den Tid kunde mane; en afdød Præst, der ofte viste sig i Præstegaarden, havde han, under stor Anstrængelse, faaet Bugt med.

11. 2—3 1792. Johan Jensen, blev 25—3 1808 forfl. til Rønne. Sognet var derefter fra 1808 til 1858 Annex til Nylarsker.
 12. 21—4 1858. Jacob Peter Koefoed, f. i Svanekerke 13—12 1814, Faderen Herredsfoged, cand. theol. 37, Spr. i Povlsker 7—10 1847, her i 16 Aar, † 24—1 1874.
 13. 11—4 1874. Gilbert Prejsz, f. i Odense 26—2 1820, cand. theol. 46, Adjunkt ved Domskolen i Slesvig 13—8 52, Spr. i Jorl v. Flensborg 22—8 60, afsat af Tyskerne 31—3 64, Spr. i Ulbjerg v. Viborg 14—6 65, her fra 74—90, entl. 4—2 1890, † i Kbh. 6—7 1898.
 14. 29—4 1890. Peter Hansen Moos, f. 26—11 1863, cand. theol. 87, 6—4 s. A. Spr. og Lærer paa Nyord, her i 6 Aar, forfl. 11—2 96 til Nørre Nebel v. Varde.
 15. 9—4 1896. Hans Jensen Møller, f. 22—6 1866, cand. theol. 91, 12—9 s. A. Spr. i Frederiks-Karup v. Viborg, her 96 som Spr.
-

Bemærkninger.

1. Hr. Jens eller Rasmus maa efter Resens Beretning have været Præst her fra Reformationen til 1580, dog, hedder det, er det muligt, at der mellem Hr. Jens og Ole Larsen Skaaning har været en Præst, om hvem vi intet vide. Wiberg har antydnet dette ved at skrive, at Hr. Jens eller Rasmus muligvis var to Personer. Nogen Præste-Indberetning fra 1738 haves ikke for Vestermarie. Der er rimeligvis den Gang ikke blevet indsendt en saadan, men 1749 indsendte Præsten Schorr en Præsteliste for Vestermarie; paa denne findes Hr. Jens dog ikke, den begynder med Hr. Rasmus.
2. Ole Larsen Skaaning (Olaf Lauritzen Skanus). Om ham hedder det i Kallske Samling Nr. 111: Hr. Ole Larsen, har været fra Skaane og var tilige Provst her paa Landet, som ses paa Altertavlen med Aarstal 1597. Hr. Prahls i sin Beretning om Præsterne ved Rønne Kirke sætter, at han har været Præst i 60 Aar, men vedføjede intet Bevis om denne Satz. Var det rigtigere end som Resenius, saa maatte han være kommen allerede

1560 til Kaldet. Af Inskriptionen paa en Ligsten i Vestermarie Kirke erfares, at derunder ligger begravnen (men Tiden meldes ey). Derimod læstes derpaa om hans Hustru Gjertrud Svensdatter, at hun døde den 5. Juni 1603.

Om dette skal hedde 1603 og ved 3-Tallet sat et Kors, eller om det skal betyde 1634, lader vel uvist. Dog da han formodentlig selv har ladet denne Sten udhugge efter hendes Død, saa kunde han hverken endnu vide eller derpaa lade sætte sin Døds Tid, ej heller naar han skal være død 1620 kan vel Hustruens Dødstid først være sket Anno 1634, men maa vel altsaa forbemeldte Aars-tal betyde 1603. Wiberg har 1574 som det Aar, da Ole Larsen blev Præst her, Resen har 1580 eller 1560, Thura har kun, at han var Præst i Vestermarie i 40 Aar, men er dette rigtigt, saa passer 1580 bedst, og turde være det rigtige Aar. Han blev Stamfader til en anset Slægt, af hvilken en Riddergodsbesidder, John Funch i Oldenburg, er een, som i 10de Led nedstammer fra ham.

3. Michel Haagensen Qviddings fulde Navn læses paa hans Gravsten i Vestermarie Kirke, samt at han dersteds var Præst i 25 Aar og døde Skærtorsdag 1645, 55 Aar gl. Paa Prædikestolen stod hans Navn med Aarstallet 1641.
4. Rasmus Anders Bleking eller Rønnebye. Om hans Død meddeler Urne følgende: Var en corpulent Mand, døde i Skriftestolen en Søndag Morgen efter at han havde gaaet for stærkt paa

den onde og lange Vej til Kirken. Var bleven svedt og forkølet efter at have skriftet nogle.

5. Rasmus Jensen Marker. I Præsten Schorrs Bemærkninger til sin Præsteliste siges om ham:

„Hr. Rasmus Jensen var født i Rønne d. 21. Aug. 1647, hvor hans Fader, Hr. Jens Larsen Malmø var Sognepræst, brugte derfor ogsaa Tilnavnet Borringholm. Men hans efterladte Børn, Jens Rasmussen, Sognepræst i Rø, Hans Rasmussen, Sognepræst i Nyker, Rasmus Rasmussen, Borger i Rønne, og Clemen Rasmussen, Captajn ved Landets National-Infanteri, samt endnu en Søn (de øvrige Sønner vare døde) lode sig kalde Marker, fordi de vare fødte i Vestermarker (Markersen). En af hans Døtre, Margrethe, blev gift med Jacob Nielsen Prahll, som dengang var Kapellan hos hendes Fader, men senere blev Præst i Ibsker. Jens Rasmussen Marker var først Kapellan hos sin Antecessor, Hr. Rasmus Andersen, og bekom hans Datter Elisabeth til Ægte. Han døde 1727, den 3. Februar, 80 Aar gl., og havde været i Embedet i 55 Aar.

6. Conrad (Friederich) Gerlach. Om denne stridbare Præst har Wiberg meddelt en udførlig Beretning; her skal blot tilføjes, at han endelig efter kongl. Ordre blev bragt til Christiansø, hvor han døde i Landsforvisning. Wiberg har 1754 som hans Dødsaar, Schorr derimod 1751 eller 52. Urne meddeler, at han blev Præst i sit 25de Aar og døde i sit 60de Aar.

7. Ernst Pedersen Halsen.
 8. Poul Mathias Schorr.
 9. Hans Christian Laurentius Lund. } Intet at tilføje
 10. Mag. Oluf Andersen Borreby. Foruden hvad der foran er meddelt om ham (i selve Præstelisten), skal her endnu tilføjes, at han var Stifter af Patriotisk Selskab paa Bornholm. Et af denne Forenings Formaal var, at Medlemmerne kun maatte klæde sig i Klæder af hjemmevævet Tøj. (Selskabets Papirer findes i Rigsarkivets 2den Afdeling i Bornholmia 4, Siderne 423—426). Om de følgende Præster er intet at tilføje.
-

Østerlarsker og Gudhjem Præsteliste.

1. ca. 1519. Peder Halland, † ca. 1542.
2. ca. 1542. Hans Randers, † ca. 1573.
3. ca. 1573. Hans Fyenbo, forfl. eller † ca. 1576.
4. ca. 1576. Mads Rasmussen Colding, † ca. 1601.
5. ca. 1601. Lauritz Olufsen, f. i Fyen, Provst,
† ca. 1619, se Hübertz' Aktst. 576.
6. ca. 1619. Thomas Mikkelsen Wiborg, † 6—5
1658. Ligsten, Do. Aktst. 609.
7. 1658. Oluf Nielsen Sonne, f. i Næstved 1626,
† 29—9 1672.
8. 5—10 1672. Jørgen Jensen Sode, f. i Hasle,
† 27—6 1700.
9. 30—7 1700. Jørgen Poulsen Ancher, først
Rektor i Nexø, her 18 Aar, † 1718.
10. 23—5 1718. Oluf Frantsen Toxverd af Tox-
værd v. Næstved, f. 22—7 1671. Feltpræst ved
det fyenske gevorbne Regiment ca. 1705 til 1715,
Spr. i Rø 7—1 1715, her i 33 Aar, † d. 29—1 1751.
11. 22—10 1734*. Morten Evendorph Christian-

- sen Lütz, f. i Kolding 28—6 1702, cand. theol. 26, Degn paa Christiansø fra 1727—31, pers. Kapl. her 7—9 1731, Medhjælper fra 1734 og Spr. 1751, † som Jubellærer 24—5 1782.
12. 7—8 1782. Johan Mortensen Neth, f. i Frederiksstad i Norge 25—2 1723, cand. theol. 46, pers. Kapl. i Frederiksstad 48, Skibspræst til Trankebar 24—11 52, Præst paa Christiansø 2—9 57, her i 1½ Aar, † 14—12 1783.
13. 31—3 1784. Johan Christopher Kørbitz Thomsen Kingo, f. i Allesø i Fyen 1732, cand. theol. 1756, Katheket og Missionær i Vestindien fra 1756 til 1784, † i Kbh. 17—7 1784 før Tiltrædelsen her.
14. 27—8 1784. Ole Aagaard Jacobsen Arff, f. i Roskilde 7—6 1745, cand. theol. ca. 76, Spr. i Askø 7—8 82, her i 3 Aar, forfl. 26—1 1787 til Finderup v. Slagelse, † der 21—11 1800.
15. 11—5 1787. Jacob Peter Prahll, kom fra Rø og forfl. 16—3 1792 til Østermarie.
16. 14—3 1792. Jørgen Fog, f. i Thisted 14—6 1752, Faderen Amtsforvalter, cand. theol. 87, Skibspræst 88, var her i 11 Aar, † 26—7 1803.
17. 25—11 1803. Johan Chr. Holm kom fra Christiansø, forfl. til Østermarie 26—3 1824.
18. 26—3 1824. Peter Laurits Bering Ingerslev, f. i Saxild i Jylland 5—10 1791, cand. theol. 1815, var her i 10 Aar, forfl. til Vestervig 9—4 1834, Provst 4—6 s. A., og derfra til Magleby paa Møen 20—3 1842, entl. 10—11 1859, boede siden i Kongens Lyngby, hvor han døde 22—11 1875.

19. 9—7 1834. Lars Winsløw, forfl. 19—1 1843 til Østermarie.
20. 25—3 1843. Henrik Georg Bruun, f. 4—11 1809, cand. theol. 35, s. A. Lærer v. Opfostringshuset i Kbhv., her i 15 Aar, forfl. 23—7 1858 til Saxild v. Aarhus, entl. 20—12 83, † i Aarhus 29—7 1892.
21. 27—9 1858. Ole Edvard Sonne Kofoed, f. i Aaker 13—8 1813, cand. theol. 39, Institutbestyrer i Svaneke, pers. Kapl. i Aaker 45—46, Lærer v. Rønne Borgerskole, Spr. Norderø paa Færøerne 6—4 1852, her i 26 Aar, entl. 26—11 1884, † i Rønne 14—4 1890.
22. 26—2 1885. Conrad Chr. Viggo Looft, f. i Kbh. 24—11 1853, Faderen Hovedbogholder v. Statsbanerne, cand. theol. 79, pers. Kapl. i Grevinge 10—10 s. A., foretog i 1881 en Rejse til Schweiz, Frankrig, Korsika, Belgien, Spr. her fra 1885—1907. Pastor Looft blev kaldet til Sognepræst for Skelby Menighed ved Gedeby, Falster, den 24—4 1907 og indsat den 26—5 s. A.
23. 1—8 1907. Pastor Rasmussen til Østerlars og Gudhjem Menigheder blev kaldet den 1—8 1907, men endnu ej indsat. Pastor Rasmussen blev forfl. fra Snedsted Præstegaard pr. Snedsted.

Bemærkninger.

1. Peder Halland.
 2. Hans Randers.
 3. Hans Fyenbo.
 4. Mads Rasmussen Colding
 5. Laurits Olufsen.
- } Om disse vides
intet uden Navnet.
6. Thomas Michelsen Wiborg. Paa den gamle Altertavle i Østerlarsker stod Thomas Michelsen W. 1623, og paa den største Klokke i Taarnet samme Navn, men derhos 1640.
 7. Ole Nielsen Sol eller Sonne blev 1658 kaldet af Printzenskiöld til at være Præst i Østerlarsker. Paa en Ligsten, der laa tæt neden for Alteret i Østerlarsker Kirke stod hans Navn, samt at han var fra Sonneby i Sjælland og døde 1672 i sit Alders 46de Aar. Blev med sin Hustru Maren Hansdatter Ancher Stamfader til den paa Bornholm ret udbredte Slægt Sonne.
 8. Jørgen Jensen Sode var Søn af Jens Hansen Sode, der skal have været fra Skaane, men blev Præst i Ruthsker og Hasle. Han blev gift med

Formandens Enke, ovennævnte Maren Hansdatter Ancher; bl. a. ejede han 41. Selvejergaard i Østerlarsker. Han havde 2 Helbrødre og 1 Halvbroder, som alle vare Præster, hver ved en af Øens 4 Rundkirker, nemlig Hans Jensen Sode ved Nykirke, Jacob Jensen Sode ved Ols Kirke og Halvbroderen Mads Michelsen, som dog kun var samtidig med sine Halvbrødre ca. 1 Aars Tid, da han døde længe før de. Jørgen Jensen Sode døde den 25. Juni 1700, og hans Kone, som var Enke for 2den Gang, giftede sig ikke mere. Men den 21. September 1705 solgte hun sin efter den første Mand arvede Gaard (Hyldesgaard = 41. Selvejerg.) i Østerlarsker til Bonden Jørgen Nielsen. Skødet, som udstedtes, er underskrevet af hende og hendes Søn af første Ægteskab, Hans Oluf Sonne, Sognepræst i Bodilsker og Nexø, der var hendes Laugværge, samt af hendes Søn af andet Ægteskab, Herman Sode, Sognepræst i Nylarsker. Ved Skriftestolen i Østerlars Kirke stod et Billede af ham og hans Hustru, Maren Hansdatter Ancher, tilligemed 3 Børn: Jens Jørgensen Sode, Sogndegn i Aaker, død 7. Sept. 1699, Herman Jørgensen Sode, Sognepræst i Nylarsker, død 1731, og Margrethe Sode, død ugift 1697, 19 Aar gl.

9. Jørgen Poulsen Ancher kaldes mærkelig nok i Anmærkningerne til Præstelisterne for Østerlarsker (Kallske Samling) baade Jørgen Ancher og Ole Jørgen Ancher, men der kan ikke være Tvivl om, at der hermed menes ovennævnte, der var

Søn af Poul Hansen Ancher i Hasle og dennes første Hustru, Karen Jensdatter Sode. Han ægtede Johanne Koefoed, Datter af Raadmand Peder Koefoed i Svaneke, og blev ved hende Fader til den berømte Retslærde Konferentsraad, Dr. jur., Professor og Generalavditør Peder Koefoed Anker.

10. Oluf Frantzen Toxværd var ifølge sin egen Beretning om Præsterne i Østerlarsker født den 29. Juli 1671 paa Sjælland, vistnok i Landsbyen Togsværd, hvor hans Fader var Præst og tillige Provst for Hammer Herred. Han var tvende Gange gift, først med Elisabeth Zarde, en Kornets Datter, og efter hendes Død med Axilie Sandby, Datter af Sognepræst Jørgen Axelsen Sandby i Klemensker. Som ovenfor anført (i selve Præstelisten), var han først Feltpræst, og han meddeler derom selv, at han som saadan gjorde Tjeneste i 10 Aar (til 1715). Samme Aar blev han entlediget som Feltpræst og blev kaldet til Præst i Rø, hvor han var i 3½ Aar (til 1718) og blev derefter forflyttet til Østerlarsker. 1731 den 9. Marts om Morgenen tidlig, da han kom ovre fra Kirken, blev han af Svaghed saa hastig angreben, at han blev lam i den venstre Side, saa han hverken kunde røre Haand eller Fod, hvorfor han var foraarsaget til at gøre Ansøgning om Kapellan, og bekom dertil Hr. Morten Lytz. (Saavidt hans egen Beretning som efter at den indsendtes til Biskoppen senere ledsagedes af en anden, forfattet af Kapellanen). I den af Lytz forfattede Liste staar, at

Toxværd døde 1752 (Wiberg har, som ovenfor anført, 29. Januar 1751). Han havde en Søn, der blev Degn paa Christiansø, en anden, der blev Degn i Pedersker, og en Datter, som blev gift med Præsten Fr. Monrad i Rø. Hans Enke levede endnu, da Kapellanens Indberetning indsendtes, og boede siden med to ugifte Døtre i Rønne.

11. Om Morten Evendorph Christiansen og alle efterfølgende Præster er intet særligt at tilføje.
-

Østermarie Præstelite.

1. (1530. 1584). Hans Andersen, altsaa Jubel-lærer.
2. (1592). Morten Immanuel.
3. 1609. Antonius Olsen, f. i Kbhvn., Provst (1621), siges at være forfl. til Vestermarie, men det er mere end tvivlsomt, om han kom der. Grunden skulde være et brutalt Overfald paa ham og hans Hustru af en Svend Holm, hvorfor denne bødede 10 Rdlr. † 21—10 1621, Ligsten.
4. Ord. 19—12 1621. Niels Mikkelsen Ribe, † 1638. (Poul Mortensen Ostrups Visitatsbog)?
5. 1639. Lars Jensen Weile, † 1665 eller 66.
6. Ord. 9—11 1660. Laurits Christensen Boringholm, først adjungeret, † 29—4 1671.
7. 4—5 1671. Søren Lauritsen Boringholm, vist Søn af Formanden, † 26—12 1713.
8. 12—3 1714. Palle Bertelsen, havde først været Feltpræst, † 24—4 1715.
9. 10—8 1715. Clemens Theodorsen Funch, f. ?—3 1681, kom fra Christiansø, Viceprovst, † 28—2 1732.

10. 4—4 1732. Christian Hansen Mossin, f. i Randers 10—12 1682, cand. theol. 1721, † 2—4 1744.
11. 1—5 1744. Claus Jørgensen Steenbech, forfl. 13—10 1758 til Rønne, her igen Nr. 13.
12. 12—1 1759. Hans Christensen Paus, f. i Videsø i Øvretellemarken 16—9 1716, først fra 28—1 1746 pers. Kapl. i Sillefjord i Norge, Feltpræst 1755 og Skibspræst 1756, her i 6 Aar, † 30—3 1765.
13. 28—6 1765. Claus Jørgensen Steenbech, f. p. Bornholm 24—9 1708, cand. theol. 1730, Skibspræst 6—7 43, Spr. her 1744 og forfl. til Rønne 1758, atter her 1765, men levede kun 1 Aar, † 26—6 1766. Han gav sin Søn ved hans Konfirmation en Del latinske Spørgsmaal, som denne punktlig besvarede, hvilket forbausede Menigheden, der fik et forøget Begreb om saavel Faderens som Sønnens Lærdom.(?)
14. 19—9 1766. Mag. Marcus Ludvig Pedersen Hiort, f. i Rønne 10—11 1724, Faderen Præst, Mag. 52, cand. theol. 55 og s. A. Rektor i Rønne og res. Kapl. der, her i 25 Aar, † 29—12 1791.
15. 16—3 1792. Jacob Peter Prahll, f. i Ibsker 6—7 1737, studerede Chirurgi, var Læge i Svanekerke, cand. theol. 67, Degn i Vestermarie 70, Spr. i Rø 28—7 1779, i Østerlarsker 11—5 1787, her 1792 og var her i 18 $\frac{1}{4}$ Aar, † 25—12 1810. Præstegaarden brændte 2 Gange i hans Tid ved

- Lynild, baade 8—8 1798 og Udhusene 20—4 1804 (se Skovgaard: Bornholms Historie 259).
16. 24—5 1811. Christian Fog, f. i Dalby i Fyn 12—7 1763, cand. theol. 86, s. A. Lærer ved Vajsenhuset i Kbh. Spr., i Nylarsker 13—1 1792, her i 12 Aar, forfl. til Hjørlunde v. Slangerup 29—8 1823, † 15—12 1833.
17. 26—2 1824. Johan Chr. Holm, f. i Kbh. 1765, cand. theol. 92, Skibspræst 94, Spr. Christiansø 95, i Østerlarsker 1811, her i 2 Aar, † 27—7 1826.
18. 13—12 1826. Jørgen Koefoed, f. i Klemensker 1—1 1772, cand. theol. 97, Spr. i Eising v. Skive 18—6 1802, i Sønderlø v. Bogense 5—5 1819, her i 3 Aar, forfl. til Tjæreby v. Frederiksborg 4—11 1829, † der 25—12 1831.
19. 4—11 1829. Søren Bjerregaard, f. i Kbh. 16—3 1771, cand. theol. 99, Skolelærer i Vorning v. Viborg 17—11 1802, res. Kapl. i Bjerregrav v. Randers 18—5 1804 og i Hjørring 4—10 1815, Spr. i Tjæreby 26—5 1824, her ved Bytning af Embede med Formanden 1829, entl. 9—11 1842, † i Rønne 18—5 1845.
20. 19—1 1843. Lars Winsløw, f. i Poulsker 2—10 1797, cand. theol. 21, pers. Kapl. i Bodilsker 1823, Spr. p. Sejerø 20—2 29, i Østerlarsker 34, her i 9 Aar, forfl. til Harlev-Framlev v. Aarhus 26—5 1852, entl. 26—3 1870, † 18—11 1873.
21. 2—9 1852. Laurits Jürgensen, f. i Kbh. 31—7 1813, cand. theol. 36, Katheket v. Garnisons

Kirke i Kbh. 26—8 44, her Spr. i 20 Aar, forfl. 10—7 1872 til Udesundby (Frederikssund), Provst 20—11 s. A., † 27—10 1887.

22. 25—9 1872. Joachim Gudme, f. i Allesø v. Odense d. 23—9 1825, cand. theol. 53, Lærer v. Odense Realskole 1—1 54, v. Varde Borgerskole 1—10 s. A., Katheket i Præstø 2—2 60, Spr. i Pedersker 66, her i 11 Aar, forfl. til Udby-Ørslev ved Præstø 17—9 1883, entl. der 1899, † i Lyngby 24—1 1903.
23. 22—11 83. Janus Andreas Petersen, f. 3—12 1845 i Aakirkeby, Faderen Kbm. og Gæstgiver, cand. theol. 71, derefter Førstelærer i Kalundborg, kongl. Udnævnelse 11—7 73 og Overlærer 26—11 1876, Spr. i Olsker 1879 og her 1883.

Bemærkninger.

Alle Lister synes at være temmelig overensstemmende, dog har Præste-Indberetningen ikke Wibergs Nr. 1, men begynder med Nr. 2.

1. Hans Andersens Navn stod under Sognets gamle Gildesskraa, udstedt 1656, og det er rimeligvis ham, som har skrevet den.
2. Morten Emanuel. Paa Pulpituret i Østermarie Kirke stod med udhugne Bogstaver hans Navn og 1592.
3. Anthony Olsen. Paa en Ligsten lige for Alteret læstes:
Hr. Anthony Olsen, Sognepræst udi Østermarie Sogn og Provst paa Bornholm, som heden hensesov i Herren d. 21. October 1621 — altsaa er Resens Aar 1623 ikke rigtig. Ved Bispevisitatsen i Kirken d. 16. Juli 1616 rostes han meget af Dr. Mathias.
4. Niels Mikkelsen Ribes Navn tilligemed Aars-tallet 1636 stod paa Pulpituret, og paa Alterbordet var udskaaret 1625 samt hans Navn derhos. Paa selve Altertavlen stod 1662 og Tabella hæc est

renovate Pastor Laurentii Dani Wellejo, hvilket sidste angik hans Eftermand.

5. Lars Jensen Weile, som ifølge Præsteindberetningen afstod Kaldet til Successor. Han døde i Hr. Søren Tid helt fattig paa Brændegaard.
6. Lars Christensen Bornholm. Intet at anføre.
7. Søren Lauritsen Bornholm. I hans Tid afbrændte Præstegaarden, og ved denne Lejlighed blev Kirkens gamle Journal samt andre Dokumenter et Rov for Luerne. Han var født i Rønne og var en Broder til Hans Larsen i Ibsker, men de have differeret noget i Alder, siger Præsteindberetningen.
8. Palle Bertelsen. Om ham vides intet andet end Navnet.
9. Kaldes i Præsteindberetningen Clemmen Diderichsen Funch, hvilket bevislig er det rigtige Navn. Han var Søn af Diderich Svendsen Funch, Præst i Aakirkeby. Var fra 2den August 1709 til 1715 Garnisonspræst paa Christiansø og blev, efter at være forflyttet til Østermarie, Viceprovst paa Bornholm. Han døde ifølge den nævnte Beretning den 19. Februar, men efter Wiberg den 28. Februar 1732 af en langvarig Sygdom i sit 53de Aar.

I en Afhandling: „Til Belysning af Bornholmernes Opstand 1658“ har Læge M. K. Zahrtmann antydet, at Clemen Funch, som 24 Aar efter Jens Kofods Død (Bornholms Befrier) blev Præst i Østermarie, kan have skrevet den saa-

kaldte Relation om Begivenhederne 1658 som udgaves for at være af Jens Kofod selv, men bevist er det ikke.

10. Christian Hansen Mossin blev nogle Aar før sin Død meget svagelig, hvorfor han maatte antage en pers. Kapellan, nemlig Hr. Eiler Holck Marker, som var en Søn af Hans Rasmussen Marker, Præst i Nyker. Efter Mossins Død kom Marker til Norge.
-

Personal-Register.

- Aaker, L S 9
Aalborg, A J 20 114
— O J 59
Adler, A P 29
Agerbech, A N 20 60 97
Agger, J P 12
Algreen, P K 2
Ancher, H P 27 111
— J P 137
— P H 27
Andersen, C 74
— H 144
— O 9
Anger, E J 38
Ans, A A 2
Arboe, P P 28
Arff, O A J 138
Aspach, L C S 114

Balle, P T 2
Banke, M 36
Bech, B O 88
Bentzen, H C 71
Berg, M S 96
Bernholdt, P 70

Bertelsen, A C 115
— H 9
— Palle 144
Berthelsen, C C 104
Bisgaard, C 99
Bjerg, C J 27
— S 80

Bjerregaard, S 146
Bleking, R A 129
Bohr, H G V 82
Bolbroe, C A 90
— M H 104
— N J 60
Borgen, A G 76
— D 22 38
Bornholm, B J 36
— L O 27 110
— S N 70
Borreby, O A 75 131
Borringsholm, J P 9
— L C 144
— M M 75 114
— M T 96
— O L 88

II

- Borringsholm, P J 9
 — S L 144
 Boss, H 89
 Bostrup, L J F 113
 Brandt, Bagge 20
 Brix, H C S 30 39
 Bruun, E V S 30
 — H G 139
 Brynch, M 1
 Buch, M O 88
 Buchhave, J J 88 111
 Børresen, C L 90

 Cammer, J C 102
 Carstensen, M 97
 Christensen, C T 3
 — F V 113 116
 — I 80
 — P 110
 Christiansen, A 104
 Colding, D C 1
 — H G 96
 — J 20
 — M R 137

 Dauw, J G J 10
 Dominicussen, H 37
 Dresler, G D 82

 Engholm, J P J 23
 Erichsen, H M 76

 Fahnøe, H C 90
 Fischer, F C 104
 de Fischer, P E 81
 Flagstad, A R 91
 Flyng, C C 1

 Fog, C 75 146
 — J 138
 Friis, C B 70
 From, T J 20 60
 Funch, C T 20 144
 — D S 1
 Fynboe, H 137

 Gad, E 89 103
 Garde, S G 10 115
 Gerlach, C F 129
 Gjelstrup, J 103
 Gjønge, P P 110
 Gottlieb, E E 81
 Greve, M A 88
 Grove, G 71
 Grønbech, N 76 103
 Grønnegaard, H 88
 Gudme, J 90 147
 Guldberg, H H 114
 Halland, P 137
 Halsen, E P 131
 Hansen, A B F 115
 — H 59
 — Jul. Friis 83
 — K 27
 — L C 38 82
 — N C 116
 — P 9
 Hasle, C L T 116
 Hegelund, P 10
 Hellemann, C B 22 28
 Henriksen, H 88
 Herskind, A 11
 Hertz, M H T 29

III

- Hiort, H L 111
 — L N 2
 — M L P 114 145
 Hjorth, J A 21
 — J P M 37 103
 — N T 37
 — N F L 114
 — P R 103
 — L A 75 81 112
 Holm, J C 21 138 146
 Hvass, J M 80
 Ibsen, P 74
 Immanuel M 144
 Ingerslev, P L B 138
 Jennum, J N 69
 Jensen, A 11 20
 — Henning 91
 — Joh. 112 115 132
 — M P 91
 — Svend 96
 Jessen, C J 38
 Jork, J C 98
 Juel, Aage 116
 Juul, N A 80
 Jürgensen, L 146
 Jørgensen, F D 23
 Katkjær, P M 97
 Kingo, J C K T 138
 Kjølhede, A V C 91
 Klein, P 115
 Kløw, H L 37
 Knudsen, J 114
 Koefoed, J 60 146
 — J P 98 132
 Kofod, J 10
 Kofod, J P 97
 — M A 28 115
 Kofoed, O E S 139
 Krøyer, C C 22
 Kyse, J 74
 Købke, C A 38 98
 Landt, J 81
 Lange, N N 21
 Langhorn, H A J 89
 Langsted, C P 9 114
 — H P 69
 Larsen, M 69
 — O 80
 — S 1 74 102
 — T F L 71
 Lehmann, J 114
 Lemvig, O S 9
 Lichtenberg, V S 30
 Lind, C C 70
 — C C 103
 Looft, C C V 139
 Lund, H J L 97 131
 — N E V 83
 — N J J 98
 — N M 1
 — P J 102
 Lyche, L S 88
 Lyngø, H C J 23
 Lyster, T L 1
 — M 96
 Lytz, M E C 138
 Madsen, C R 3
 Madsen, N P 23
 — O 96
 Mahler, C B 28

IV

- Mahler, H C 97 115
 — J H 75
 — H C L 80
 — L H 80
 Malmøe, B T 74 96
 — J L 110
 Mandel, V S 23
 Marcher, H E 81
 — H R 70
 — J R 103
 — R J B 129
 Melbye, J C 28 38 115
 Meyer, H A G 76
 Meyn, C A 11 98 113
 Middelfart, R J 1
 Mikkelsen, A 69
 — J 113
 — L 59
 Monrad, F H 10 108
 Moos, P H 132
 Morsing, J S 75
 Mosebye, M N 36
 Mossin, C F 2 81
 — C H 145
 Motzfeldt, J 39
 Müller, C N 80
 — H L Roed 22
 Møenboe, N O 102
 Møller, A 21
 — A A 98
 — H J 182
 — H M 22
 — J C 82
 — R 82
 Mørck, P C J 104
 Nasted, H J 36
 Neth, J M 21 138
 Nielsen, L 59
 — P B 91
 Nyholm, C 2
 Olivarius, H F 37
 Olsen, A 144
 — C F V 11
 — J 113
 — V 28
 Olufsen, H 36
 — J 23
 — L 137
 — M 27
 Opdal, C H 60
 Otmann, E C V 90
 Ortwed, S R 112
 Paus, H C 145
 Pedersen, A 36
 — E 60
 — J 74
 — N I 89
 — P 110
 Petersen, J A 82 147
 Plockross, S B S 10
 Pontoppidan, H 111
 Poscholan, B 28
 Prael, J N 37
 — J P J 103
 — J P 138 145
 Prejsz, G 132
 Quidding, M H 129
 Randers, H 137
 — L L 28

V

- Rasmussen, C H O 71 104
 — N 102
 — P 2 111 114
 Raunholt, H 88
 Ravn, H A 96
 — C A 29
 — M 96
 — R P 114
 Rendtorff, T J C G 71
 Ribe, N M 144
 Rohde, E B 61
 Rose, E J T 23
 Rønnebye, H S 59 114
 Røring, U C E 75 111

 Sandbye, J A 59
 Saxtorff, O C 10 89
 Schade, S H 80 114
 Schandorff, A K G 88
 Schorr, P M H 75 131
 Schottving, C M 110
 Schreil, C 114
 Schrøder, A A T 70
 Skaaning, O L 129
 Slotzheim, J E H 22 81
 Smith, L 28
 Sode, H J 69 75
 — J H 27 113
 — J J 80 137
 — M J 75
 Sodeman, K F H 61
 Sommer, P 70
 Sonne, A K 98
 — H O 10
 — O N 137
 — O O 28 83

 Sort, M 1
 Sparre, C A 22
 Steenbech, C J 111 145
 Steenberg, F L 81 112
 — Ove 11 115
 Svane, M 96
 Sørensen, S 90

 Tamdrup, M 89
 Tanck, J J 111
 Tarnovius, T J 88
 Teisen, H V 3 116
 Thomsen, C F 30
 — J C 23
 Thøgersen, 1
 Toxverd, O F 103 137
 Transe, C 112
 Trelleborg, P N 102
 Tresløv, J P 69
 Trojel, T H 97
 Tscherning, J H 21

 Valeur, C 37

 Wejle, L J 144
 Wendelboe, N H 36
 Whitte, H S H 2 75
 Wiborg, R 102
 — T M 137
 Winsløw, C 97
 — L 139 146
 Winther, J 69
 With, C H 11 113
 Wolf, H E 60

 Ørsted, C M 29

Gornitzka's Bogtrykkeri Nexø.